

TV-15

Štev. 13

XXVII.

Izhaja tedensko

6. aprila
1989

Cena: 2.000 din

TV-15 je oznaka za osrednjo partizansko kurirsko postajo v Občicah v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Mala šola demokracije

Izvoljen je bil dr. Janez Drnovšek

Skoraj milijon tristo tisoč oziroma več kot 87 odstotkov volilnih upravičencev je minulo nedeljo volilo bodočega predstavnika SR Slovenije v zveznem državnem predsedstvu. Z dobro opazno večino (približno 57:43 odstotkov vseh veljavnih glasov) je bil izvoljen doktor ekonomskih znanosti Janez Drnovšek. Odgovornost volilcev je bila toliko večja, kolikor jih je navdajala zavest, da bo v prihodnjem mandatnem obdobju član predsedstva SFRJ iz Slovenije opravljal v tem najvišjem državnem organu predsedniško funkcijo.

Organizacija ZZB NOV Slovenije ni prikrivala želje, da bi bil izvoljen izkušeni inž. Marko Bulc, in prepričani smo, da je večji del borcev oddal svoje glasove zanj. Nič čudnega, saj je bil Bulc njihov partizanski tovariš. Skozi vsa poveljna desetletja si je pridobival njihovo zaupanje z garaškim delom in ustvarjalnostjo ter z neomajno zvestobo osvobodilnim idealom. Tudi njegov program, ki ga je bil v predvolilni kampanji zelo jasno obrazložil, je bil zelo obetajoč, predvsem pa je bil v veliki meri istoveten s programom slovenske borčevske organizacije.

Zdaj, ko se je izkazala drugačna večinska volja slovenskega naroda, bodo borci zastavili vse moči v podporo demokraciji in izvoljenemu možu, ki ga seveda čaka še glasovanje v skupščini. Borci izražajo prepričanje, da bodo Drnovškovo veliko znanje, ustvarjalna ambicija, mladostni dinamizem, že doslej izkazane odločnost, vztrajnost in doslednost ter nenazadnje čvrst političen pogum — kos nemajhnim naporom in preizkušnjam, ki bodo nedvomno spremlja-

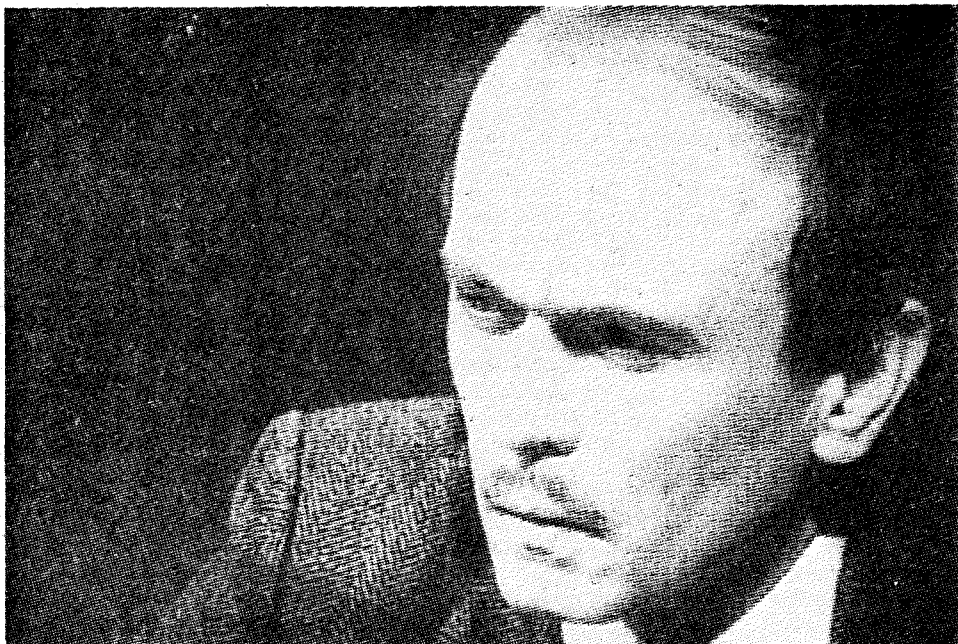
le njegovo delo, ko bo prvi med enakimi leto dni, pozneje pa enak med prvimi še nekaj let na državnem krmilu.

Ljudje večinoma komentirajo minulo volilno dogajanje sicer s pridihom dvoma, češ da ni šlo za ne vem kaj, saj sta bila oba kandidata iz komunističnih vrst, pa tedaj ni prišla do izraza kakšna pristna pluralistična alternativa. Četudi je res tako, ni mogoče spregledati, da so volilci prvič po dolgem času občutili, da vendar o nečem svobodno in suvereno sami odločajo: vso stvar smemo torej imenovati vsaj malo šolo demokracije. Upati je, da se bomo od tod prebili v osnovno, pa potem nekoč tudi na srednjo in visoko šolo demokratičnega odločanja v socialistično samoupravnem družbenem sistemu.

Dr. Janez Drnovšek stopa »v boj« (privoščimo si nekaj dramatičnega zanosa še mi, sicer hladni Slovenci) ob času, ko Jugoslavijo tarejo številne stiske in si je komaj mogoče predstavljati, da bi lahko kakšen posameznik storil kaj dramatično odrešilnega. Brez iskrenega in tvornega sodelovanja delovnih množic pa brez prav takšnega sodelovanja etabliranih sestavov bi bilo sleherni še tako zavzeto individualno delo obsojeno na neuspeh. Rahle kali optimizma poganjajo v kolektivni duši Jugoslavije denimo spričo dejstva, da utegne Drnovšek nekaj vplivati, da program predsednika vlade dr. Anteja Markovića ne bo naletel na več ovir, kot jih slutimo. Saj ni skrivnost, da se oba voditelja zavzemata za iste temeljne cilje: za pluralno demokracijo, za pot treh reform, za odločnejši spopad z inflacijo in slabo proizvodnjo,

Iz vsebine

- Str. 2: O regionalnem povezovanju v Evropi
- Str. 3: Z zasedanja RO ZZB NOV
- Str. 5: Električna in njene podražitve
- Str. 9: Internacionalni komite Ravensbrück
- Str. 15: Naši učitelji na tujem
- Str. 16: Milan Kučan govoril na seji ZRVS

za večjo osebno pobudo, za znanstveno tehnološki napredek, za naše približevanje Evropi 92. Prav od predsednika predsedstva je mogoče pričakovati, da bo vsaj boter, če že ne oče, prenekatero potezo, ki bo delovala v smeri večje učinkovitosti zdaj razdvojenih struktur, pa v smeri treznejšega gospodarjenja, varčevanja, antibirokratičnosti in še posebej v smeri enotnosti tako v zunanji kot v notranji državni politiki. Kajpada, ne bo mu prizanešeno, da se bo moral vztrajno prebijati skozi džunglo zdajšnjih mednarodnih in medrepubliških razprtij; ne bo se mogel izogniti, na primer, ne srbskemu ne slovenskemu »sindromu« in še zlasti ne neznosni kosovski hipoteki.

Po svoje bridko tedaj zveni voščilo »srečno pot!«, ki ga Slovenci izrekamo Drnovšku. Slovensko zastopstvo v zveznem predsedstvu prevzema v trenutku, ko curlja življenjska moč iz države kot voda iz škafa, ki je videti prestreljen s stoterimi krogli. Ne pozabimo, da njegov prihod časovno sovпада z »izrednimi ukrepi« na Kosovu, z razmerami, ko bredemo v napovedano tisoč od-

stotno inflacijo in ko se srečujemo z eskalacijo vsakršnega nasilja, da, celo z začetnimi oblikami »klasičnega« terorizma, kakor je pokazal pravkaršnji osi-ješki dogodek. Ali lahko realno upamo, da bosta Drnovškova vera v demokracijo ter žilava in poštena premočrtost kaj ustvarjalnejši od sicer nespornih, vendar pa utrjenih in izpetih vrlin, ki jih je premoglo naše dosedanje nacionalno zastopstvo v predsedstvu? Ali lahko upamo, da se bo Drnovšek odločneje tolkel za pravice, ki izhajajo iz zavesti o samobitnosti slovenskega naroda in iz zavesti o suverenosti slovenske države?

Ne bo odveč, če jutrišnjemu predsedniku predsedstva SFRJ za popotnico posvetimo besede, ki jih je prejšnji teden izrekel na seji RO ZZB NOV Slovenije Bojan Polak-Stjenka: »Z vsemi močmi moramo iskati jugoslovansko sintezo v nadaljnjem razvoju naše samoupravne socialistične družbe in si prizadevati za učinkovitejšo rezultate v skupnih akcijah — seveda ob priznanju objektivne različnosti, ki opredeljuje posamezne dele države«.

Z. K.

Slovenski izvozni rezultati

Morda se na prvi pogled zdi čudno, da je slovensko gospodarstvo lani v industrijski proizvodnji naredilo 2,6 odstotka manj kot leto poprej in je bil to tudi za jugoslovanske razmere velik padec (jugoslovanska industrijska proizvodnja je bila zgolj za 0,7 odstotka pod ravni 1987), obenem pa naredilo razmeroma velik korak v izvozu. Zadeva pa ni tako zelo preprosta, če jo pogledamo z več strani. Da je bil izvoz v Sloveniji lani kar za 19 odstotkov večji kot predlanskim, ni le zadeva dolgoletne in v tujino usmerjene prodajne strategije, tudi ne lanskega poboljšanja prejšnje vlade, ki je pred leti s svojimi ukrepi pod krinko usmerjanja proizvodnje v izvoz le-tega zavirala, pač pa tudi zmanjševanja kupne moči doma.

Lani so realni osebni do-

hodki padli za več kot desetinno, torej je treba najti pot drugam, bodo povedali tudi tisti, ki doslej niso bili prisiljeni prodirati na tuje. Razen gospodarskih razlogov imamo seveda tudi politične; čeprav izgledajo srbski bojkoti slovenskega blaga včasih prav smešni in razmeroma majhni v celotni domači prodaji, pa zdaj tudi politika kroji usodo proizvajalcev. Nikakor ne bi smeli reči, da je 19-odstotno povečanje slovenskega izvoza blaga plod predvsem domače gospodarske in politične krize, vendar pa se vsaj površno zdi, da je razmerje s povečanjem izvoza v vsej Jugoslaviji tudi zaradi tega močnejše, kot bi bilo sicer. Jugoslavija je v povprečju povečala izvoz za 9,5 odstotka, če primerjamo lanski izvoz s predlanskim.

Še večji je razpon, če po-

gledamo celotni izvoz na zaposlenega. Povprečni jugoslovanski delavec je lani izvozil za 1.875 ameriških dolarjev blaga in storitev, povprečni zaposleni v Sloveniji pa za 3.945 dolarjev, kar je 2,1 krat več. Pri tem je še bolj zanimivo, da nobena druga republika ali pokrajina ni dosegla tolikšnega izvoza na zaposlenega kot Slovenija.

Čeprav v Sloveniji zadnje čase narašča klirinški izvoz hitreje kot konveritbilni, pa smo še vedno zelo uspešni na razvitem zahodnem trgu.

Če bi Slovenijo pri tovrstnem izvozu odmislili, bi v zadnjih letih jugoslovanski izvoz v Evropsko skupnost predstavljal le dobro četrtino vsega izvoza.

Ko smo že pri tako tekmovalnem vzdušju, ki so ga posmučarskih prireditvah zdaj

razvnele še nedavne volitve, bi bila velika napaka, če ne bi povedali, da se je Slovenija lani povzpela na jugoslovanski izvozni vrh in prehitela dosedanje vodilno ožjo Srbijo. V celotnem jugoslovanskem izvozu blaga je bil slovenski delež lani 26-odstoten, kar pomeni, da približno osem odstotkov prebivalcev opravi več kot četrtino jugoslovanskega izvoza in je prebivalec Slovenije več kot trikrat bolj izvozno produktiven kot povprečen Jugoslovian. Na samem konveritbilnem trgu so bila gibanja podobna, dodati pa je treba, da je na trgu za zelene dolarje slovenski delež še nekaj večji. Predstavlja namreč kar 29 odstotkov vsega jugoslovanskega izvoza.

Slovenija precej hitreje povečuje svoj izvoz kot drugi

predeli naše države. To je razveseljivo ob podatku, da so jugoslovanska področja za Kolpo v preteklih letih uvozila precej zahodne opreme. Tudi z razmeroma najstarejšo opremo v Jugoslaviji se torej da prebiti na zahodne trge.

Seveda pa velikost izvoza vsaj v svetu ni nujno povezana z resnično uspešnostjo takega trgovanja. Treba je upoštevati tudi rentabilnost (po naše zdaj še dohodkovnost) in smotrnost, velika napaka pred leti, ko so nekateri razbijali po mizi, da je tudi izvoz za vsako ceno dobrodošel, so zdaj obrodila tudi piškave sadove. K manj smelemu korakanju na razvite trge je peljal veliko precejšen dinar, zdaj pa je tudi politični položaj v Jugoslaviji nasploh takšen, da si delamo sicer gromovito, komercialno pa slabo uspešno reklamo.

Čeprav pri tem še dodajamo, da tudi izvozni rezultati pri nas niso povsem natančno ovrednoteni in bi bili nižji, če bi jih namesto v dolarjih prikazovali z zahodno evropsko in japonsko košarico valut, pa se v samem jugoslovanskem razmerju slovenskih izvoznih uspehov to ne tiče. Povprečno izvozimo 15,5 odstotka vse prodaje, pokritost uvoza z izvozom je 112,5 odstotka v Jugoslaviji pa le 95,8, imamo pa tudi pozitiven zunanjetrgovinski saldo, medtem ko ima Jugoslavija negativnega.

Bolj slabo je, da slovenska uspešnost v primerjavi z jugoslovansko ni samo njen rezultat v dobro smer, pač pa tudi plod slabotne jugoslovanske izvozne rasti. Povprek bi lahko sklepali, da so pač nekateri jugoslovanski predeli obrnjeni v Evropo, drugi pa sami vase, v zdaj že tipično jugoslovansko avtarkijo.

Janez Tušek

Obisk avstrijskega zunanjega ministra Mocka v Jugoslaviji

Obojestranska ugodna ocena srečanja

Evforično praznovanje sprejetja nove srbske ustave v Beogradu na eni ter krvavo prizorišče nemirov na Kosovu, ki spominja na Libanon, gotovo ni bil najprimernejši okvir za nedavni obisk avstrijskega podkanclerja in zunanjega ministra dr. Aloisa Mocka v Jugoslaviji.

Obe strani sta se očitno trudili, da bi ta dejstva, ki so v vsej brutalnosti razgalila sedanjo razcepljenost Jugoslavije in njeno politično agonijo, vsaj formalno ne vplivala na potek obiska, še posebej pa ne na pogovore avstrijskega državnika z jugoslovanskimi. Je pa bilo vprašanje Kosova in politične trdnosti Jugoslavije v pogovorih še kako prisotno.

Jugoslovanska stran je obisku avstrijskega podkanclerja in zunanjega ministra posvetila veliko pozornost. Čeprav je prišel na obisk v Jugoslavijo predvsem v svojstvu zunanjega ministra, so ga sprejeli tudi najvišji jugoslovanski državniki, od novega predsednika zveznega izvršnega sveta Anteja Markovića do predsednika predsedstva SFRJ Raifa Dizdarevića.

Na drugi strani pa je bila avstrijska politična scena ob Mockovem obisku v Jugoslaviji in je še vedno, mnogo bolj zaposlena z novo prerazporeditvijo političnih sil v Avstriji po nedavnih deželnih volitvah v nekaterih avstrijskih deželah tudi na Koroškem, ki se odraža tudi na njegov položaj kot vodje avstrijske ljudske stranke (ÖVP). Njegova popularnost in položaj znotraj stranke, že nekaj časa padata in bi ju najbrže lahko rešile le igre v zvezi s koroškim političnim povzpethom Jörgom Haiderjem in njegovo nacionalno-liberalno svobodnjaško stranko (FPÖ), ki je pri zadnjih deželnih volitvah, še zlasti na Koroškem, dosegla nepričakovan uspeh, saj je odvzela absolutno večino socialistom, se sama povzpela na drugo mesto, ter s te-

ga mesta izrinila ljudsko stranko.

In če bi zdaj uspelo Haiderju s pomočjo ljudske stranke sesti na stolček koroškega deželnega glavarja, bi bil le-ta, vsaj tako trdijo nekatera poročila, pripravljen prek manjšinske koalicije ÖVP – FPÖ na zvezni ravni postaviti Mocka za avstrijskega zveznega kanclerja. Vsaj začasno. Tudi to ob Mockovem obisku v Jugoslaviji najbrž ni ostalo skrito.

Sam po sebi Mockov obisk v Jugoslaviji seveda ni bil dogodek svetovnega političnega pomena, vendar pa kljub temu dovolj pomemben za dve sosednji državi, ki imata dobre medsebojne odnose in ker prva kot nevtralna in druga kot neuvrščena že dalj časa aktivno in uspešno sodelujeta v procesu popuščanja v Evropi, kar prihaja še posebej do izraza v okviru KVSE in ki gospodarsko zelo intenzivno sodelujeta. In ne nazadnje, Avstrija kot članica EFTA zelo podpira jugoslovansko približevanje Evropi, sodelovanje z EFTA in v prihodnosti morda tudi vključitev Jugoslavije v to gospodarsko zvezo. To pa je vsaj za zdaj tudi edina možnost, da se Jugoslavija kolikor toliko aktivno vključi v evropske integracijske procese.

V predavanju o Avstriji in evropskih integracijah, ki ga je imel med svojim obiskom v Jugoslaviji na beograjski univerzi, je Mock ponovil svoja stara stališča o dilemi pred katero stoji Avstrija – ali se bo morala v kratkem odločiti za gospodarsko izolacijo z vsemi njenimi negativnimi posledicami ali za pristop k Evropski gospodarski skupnosti, seveda ob spoštovanju vseh obveznosti avstrijske »stalne nevtralnosti«. Hkrati pa je Mock svoje jugoslovanske sogovornike seznanil tudi z rezultati nedavnega vrhunškega srečanja obeh evropskih integracij – Evropske skupnosti in EF-

TA v Bruslju, ki sicer ni prineslo napredka, kar zadeva globalno rešitev prihodnjega sodelovanja med obema organizacijama, kljub temu pa je bila večina članic EFTA z njimi v glavnem zadovoljna. V tem kontekstu pa je treba razumeti tudi želje in možnosti za to, da se ustvarijo ugodnejši pogoji za poglobitev gospodarskega in drugega sodelovanja Jugoslavije z državami – članicami EFTA in s tem hkrati tudi z Evropsko gospodarsko skupnostjo. Po zatrdilih Mocka tudi pri drugih državah članicah EFTA vlada velik interes in pripravljenost za vsestransko povezovanje z Jugoslavijo, kar se kaže ne nazadnje tudi v formiranju posebnega sklada v okviru EFTA, katerega sredstva naj bi porabili za skupna vlaganja za rekonstrukcije in modernizacijo jugoslovanskega gospodarstva in za izgradnjo prometnih povezav. Kot je bil pred leti – zadovoljen za Portugalsko. Pri tem ni mogoče prezreti dejstva, da je dala predlog za formiranje tega sklada Švica, ki Jugoslaviji ni kdo ve kako naklonjena in to v času, ko je jugoslovanski ugled v svetu zaradi njenih notranjih razprtij in še zlasti dogodkov na Kosovu manjši, kot je bil kdajkoli. Prav to namreč potrjuje realnost in pragmatizem v gledanju na evropske integracijske procese, v katere bi vsekakor morala biti vključena tudi Jugoslavija, če že zaradi drugega ne, pa vsaj zaradi svojega geopolitičnega položaja. Upajmo samo, da zatrdila o velikem interesu Jugoslavije za vključevanje v evropske integracijske procese, ki so jih avstrijskemu podkanclerju Mocku dali najvišji jugoslovanski predstavniki, niso le prazne fraze, in da bomo znali ponujene ugodnosti tudi uresničiti.

Podobno razmišljanja se sama po sebi vsiljujejo tudi kar zadeva regionalno povezovanje in sodelovanje, še

zlasti v okviru delovne skupnosti Alpe–Jadran, o kateri je znotraj Jugoslavije toliko različnih stališč in toliko nerazumevanja, da ne rečemo zlonamernega izkrivljanja dejstev, da to že presega vsako razumno mejo. Med tem ko so številni najodgovornejši jugoslovanski politiki, med njimi naj omenimo zlasti zveznega sekretarja za zunanje zadeve Budimirja Lončara in predsednika zvezne vlade Anteja Markovića že davno spoznali in doumeli, da je sodelovanje v delovni skupnosti

umni avtorji teh zapisov gotovo niso – ampak za načrtno nasprotovanje vsakemu približevanju in sodelovanju z Evropo. Žal. Toda če ostane pri Mockovem obisku v Jugoslaviji, potem je treba povedati, da so sodelovanje v okviru Alpe–Jadran, obojestransko ugodno ocenili in hkrati izrazili interes, da se uspešno realizirajo nekateri večji skupni projekti, predvsem izgradnja avtoceste Šentilj – Maribor – Zagreb.

Vsekakor je mogoče nedavni obisk avstrijskega pod-

goslovanska stran ponovno opozorila, da je treba vsa še nerešena vprašanja urediti v skladu z določili avstrijske državne pogodbe, o stanju ki je nastalo po odločitvi vlade Zvezne republike Nemčije, da uvede vize za jugoslovanske državljane. Avstrijski zunanji minister Mock je med obiskom sicer ponovno zatrdil, da Avstrija ne želi uvesti vizumov za jugoslovanske državljane, njegova kategorična izjava, dana v Jugoslaviji, pa je izvenela nekoliko drugače, ko se je pogovarjal z av-

Med tridnevni obiskom v Jugoslaviji je avstrijski podkancler in zunanji minister dr. Alois Mock obiskal tudi Hrvaško. Kljub številnim pogovorom pa je našel tudi nekaj trenutkov, da si je ogledal muzej Mimara v Zagrebu.

Alpe–Jadran na eni strani najlažja pot za približevanje združenji Evropi, na drugi strani pa sestavni del jugoslovanske neuvrščene politike, kot je na zasedanju Alpe–Jadran v Millstattu izrecno poudaril Budimir Lončar, pa se v nekaterih jugoslovanskih časopisih, ki sami sebe smatrajo za resne, kar naprej ponavljajo napadi na sodelovanje Slovenije in Hrvaške v skupnosti Alpe–Jadran, zabeljeni z raznimi namigovanji, češ da je v ozadju namera po oživiljanju nekakšne kršćanske podonavske federacije pod okriljem Habsburžanov in podobne neumnosti. Samo, da v resnici ne gre za neumnosti – kajti tako ne-

kanclerja in zunanjega ministra Mocka ugodno oceniti. Poleg impulzov, ki jih je dal na širšem mednarodnem planu, kot so sodelovanje v okviru KVSE, vključevanje Jugoslavije v evropske integracijske procese in drugi, so se dogovorili tudi, da bodo pospešili priprave za sklenitev treh mednarodnih sporazumov: o pospeševanju in zaščiti investicij, o preprečevanju dvojne obdavčitve in o zaščiti človekovega okolja.

Med Mockovim obiskom v Jugoslaviji pa so govorili tudi o nekaterih drugih stvareh, pomembnih za medsebojne odnose – o položaju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, v zvezi s katerim je ju-

strijskimi novinarji. Najprej je ponovil med obiskom sprejeti dogovor, da se sestanejo strokovnjaki in oba pristojna notranja ministra ter skušajo najti odgovore na to, kako bi že vnaprej odpravili morebitne probleme, ki bi v tej zvezi lahko nastali, nato pa je še dodal (citirano po Die Presse): »Pri vsem spoštovanju legitimnih pravic ljudi, ki bi si želeli izboljšati svoj položaj in ob upoštevanju tradicionalne vloge Avstrije pri reševanju problematike beguncev, moramo vendarle paziti na to, da se Avstrija ne bo spremenila v ranžirni kolodvor za begunce v Evropi.«

Zvone Zorko

Razmišljanje o regionalnem povezovanju v Evropi

Običajne oblike sodelovanja

»Podoba Evrope prihodnosti, Evrope devetdesetih let, ki naj bi bila tržno in ekonomsko, s formiranjem enotnega evropskega tržišča držav Evropske skupnosti, po letu 1992 mnogo močnejše povezana, bodo oblikovale in morajo odločne oblikovati tudi regionalne skupnosti kot sta Alpe–Jadran in Arge Alp.« To je sporočilo tako z lanskoletnega praznovanja 10-letnice delovne skupnosti Alpe–Jadran, kot tudi z nedavnega srečanja predstavnikov regij Arge Alp, ki je bilo marca v Milanu. Alpe–Jadran in Arge Alp sta samo dve od okoli 25 multilateralnih regionalnih skupnosti, ki danes obstajajo v Evropi. Bolj živahno delovanje regij in teh regionalnih skupnosti na gospodarskem pa tudi na drugih področjih, ki so s tem povezana, je v zadnjem času čutili morda kot nekakšen odziv na priprave na gospodarsko združeno Evropo po letu 1992.

V bistvu lahko danes v Evropi spremljamo dve težnji: težnjo po združevanju – zahodna Evropa po letu 1992 to vsekakor bo – in težnjo k regionalizmu, poudarjanju in večji aktivnosti regionalnega sodelovanja in vloge regij. Nasploh pri sodelovanju regij iz

različnih držav prek državnih meja, gospodarski interesi niso edini razlog povezovanja in sodelovanja: tu so še zgodovinski, kulturni, etnični in drugi interesi. Glede na to, da pa prav gospodarski učinki predstavljajo osnovni kriterij za določanje uspešnosti ali neuspešnosti delovanja posameznih regij in področij ter spričo tega, da so na prizorišču prihodnjih let v Evropi pred nami v gospodarskem smislu velike spremembe, postaja tudi regionalno sodelovanje z ekonomskega stališča toliko pomembnejše. Nam seveda največ pomeni skupnost Alpe–Jadran, v katero sta že vključeni Slovenija in Hrvaška. Tudi gospodarsko sodelovanje v tem prostoru lahko pomeni svojevrsten most do večjih centrov gospodarske moči v Evropi. In skrajno banaliziranje je, če se namesto spoznanja o možnih pozitivnih vidikih, ki jih je potrebno spodbuditi iz sodobnega regionalnega sodelovanja, le-temu pripisujejo drugačni motivi. Sodobni gospodarski tempo terja neprestano iskanje tistega, kar povezuje, bolj od tistega, kar razdvaja. Živahnejša aktivnost regij in regionalnega sodelovanja je v zadnjem času nekakšen odgovor na

izzive Evrope 1992. V Arge Alp na primer, (ki je mi sicer ne poznamo toliko, saj je regionalna skupnost s področja zahodnih Alp), v kateri že nekaj let sodelujejo trije švicarski kantoni, dve italijanski regiji, tri avstrijske dežele in Bavarska, razmišljajo o tem, da bi za Alpe terjali od prihodnje integrirane Evrope posebne ukrepe – finančne, tehnične in administrativne narave – morda celo fond za zaščito Alp, saj se bojijo, da bodo sicer Alpe zaradi posledic evropske tržne integracije bolj obremenjene, ekološko še v večji nevarnosti kot so že, skratka prizadete z »Evropo 1992«. Menijo, da evropska gospodarska integracija ne bi smela krniti vloge regionalnih politik, saj le-te zasledujejo specifične gospodarske, kulturne in druge interese prebivalstva na posameznih področjih. Terjajo celo, naj bi v Bruslju ne bile partner pogovorov samo države, ampak tudi regije, kot zaščitniki interesov prebivalcev, živečih na njihovih področjih, ter posebnosti, ki ne bi smele izginjati, ampak bi jih morali ohranjati, kljub tokovom gospodarskih integracij.

Položaj in pristojnosti posameznih regij v različnih državah se seveda razlikujejo – glede na različno družbenopolitično ureditev v državah, katerim te regije pripadajo, a to ne bi smelo biti napoti sodelovanju in smiselni aktivnosti regij. Različna je na primer vloga švicarskih kantonov ali pa avstrijskih Länder; tudi »regione« v sosednji Italiji kot so na primer nam znane Lombardija,

Furlanija-Juljska krajina ali Veneto in druge, imajo drugačne upravne pristojnosti; nekoliko drugačna je vloga naših republik, ali pa madžarskih županij...

Regionalno sodelovanje lahko načeloma – kot ugotavlja tudi nedavno opravljena analiza, pripravljena v okviru Izvršnega sveta Skupščine SRS – poteka na dveh osnovah, bodisi na teritorialni (nekaj takega je na primer skupnost regij Arge Alp ali pa Alpe–Jadran) ali pa na funkcionalni osnovi (sodelovanje glede določene problematike, katere reševanje je v interesu večjih regij ne glede na geografski položaj – na primer vprašanja varstva okolja, kulturne dediščine in tako naprej). V okviru Sveta Evrope, ki je za regionalno sodelovanje najpomembnejša evropska medvladna organizacija, je nastal tudi pomemben mednarodnopravni dokument – konvencija, ki regionalizem v Evropi posebej podpira in pospešuje. To je evropski okvirni sporazum o sodelovanju tako imenovanih področnih teles in oblasti prek državnih meja, ki je bil sprejet leta 1980.

Tudi v spoznavanju in poznavanju takih procesov je pametno iskati koristi, kajti sicer preostaja brez pravega znanja in vedenja, biti prestrašeno prepričan o nekakšnih neoprijemljivih škodljivostih, pa čeprav gre za čedalje bolj običajne oblike sodelovanja v sodobnem dinamičnem svetu.

N. P.

S 7. seje RO ZZB NOV Slovenije

O prenovi SZDL in o Kosovu

Čeravno je bila osrednja točka dnevnega reda seje Republiškega odbora Zveze združenj borcev Slovenije tá, ki je sedaj v središču pozornosti vseh DPO, prenova socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, se je tej temi neizogibno priključila razprava o dogajanju na Kosovu ter o še nekaterih značilnih pojavih družbenega in političnega življenja v naši državi, ki še posebno zadeva slovenske borce, občutljive za pavšaliziranje naše povojne preteklosti, zlasti pa za potvarjanje ali celo bagateliziranje vloge in pomena narodnoosvobodilnega boja.

Predsednik slovenske borčevske organizacije je skušal v svojem uvodnem nagovoru zajeti vse ključne teme, ki so v zadnjem času zadevale borce kot generacijo in borce kot politično reorganizacijo – v slovenskem in jugoslovanskem okviru.

Temeljna Polakova ugotovitev je bila primerjalna, saj, je ugotavljal nesporno dejstvo, da so se razmere v naši družbi od zadnje seje RO ZZB NOV Slovenije drastično poslabšale. Ko je orisoval občutja in vzdušje med slovenskimi borci spričo dogajanj, je Polak uporabil izraze: zmedeni, prizadeti in razočarani nad razvojem dogodkov v Jugoslaviji, ki so daleč od njihovih predstav o humanem socializmu, kateremu so od mladosti posvečali svoje ideale.

Bojan Polak je med drugim dejal:

To, kar se pa dogaja sedaj, je pa sploh skregano z našo logiko razmišljanja in sklepanja.

Zadnji dogodki me vse bolj potrjujejo v dvomih, ali je bila na Kosovu postavljena pravilna diagnoza in uporabljena primerena terapija. Vse bolj sem prepričan, da bi bila edina rešitev kosovske krize v razumnem, konstruktivnem in odprtem dialogu ter sodelovanju med Albanci, Srbi in Črnogorci ter z ostalimi narodnostmi, v strpnem razreševanju vseh problemov, ki se trajno lahko rešujejo samo brez nerazumnosti in strasti, v odkritem pogovoru o razlikah, v dialogu z močjo argumentov, s spoštovanjem tudi nasprotujočih stališč.

Mislím, da z napačnimi potezami veliko večino jugoslovansko orientiranih Albancev peljemo v naročje albanske iredente. V dneh stavke kosovskih rudarjev v Starem trgu, smo upoštevali pobude in zahteve številnih borčevskih organizacij in posameznikov, da se spravi žive rudarje iz jame in potem začne razgovor o njihovih zahtevah, pristopili k izjavi družbeno-političnih organizacij, gibanj in novoustanovljenih zvez, sopodpisnic na zboru v Cankarje-

vem domu.

Mislím, da je tudi danes, takoj na začetku, treba paziti vse prebivalce Kosova in širše k razumu in spoznanju, da je vsako nasilje nelegitimno, da je treba takoj prenehati s prelivanjem krvi in da je treba storiti vse, da bodo posebni ukrepi odveč. To ni le življenjski interes prebivalcev Kosova, ampak vse Jugoslavije. V interesu vseh nas je, da se nesoglasja rešujejo razumno in strpno v institucijah sistema.

Ker nekateri niso hoteli, znali ali zmogli reševati

Bojan Polak:

Naša generacija je izkoristila priložnost, ki ni dana vsaki, da za ceno svojih življenj izpolni svoj dolg do svojega naroda in tudi do človeštva, saj je šlo v tej vojni za biti ali ne biti. In mi smo na to lahko ponosni.

ekonomskih in socialnih vprašanj in socialnega brezupa, so se spustili v avanturo ustvarjanja mednarodnih sporov in problemov, ki jih »očetovsko« poskušajo reševati in tako zvrčati pozornost ljudi do osnovnih problemov, inflacije in gospodarske reforme. V vsem povojnem obdobju ni bilo toliko hudih obtožb in klevet na račun posameznih narodov in narodnosti v Jugoslaviji, kot prav v tem zadnjem mesecu.

V iskanju jugoslovanske sinteze nadaljnjega razvoja samoupravne socialistične družbe, do učinkovitejših rezultatov v skupnih akcijah, ob priznanju objektivne različnosti, v katerih se nahajajo posamezni deli Jugoslavije, ni prišlo. Možnosti njihovega nadaljnjega razvoja so omejene, saj se spopadamo s tendencami, značilnimi za preživele koncepte socialističnih družbenih odnosov. Del teh aktivnosti, ki niso tuje tudi nekaterim funkcionarjem jugoslovanske borčevske organizacije, je usmerjeno k centralistično unitarističnemu vodenju in upravljanju države. S tem se načenjajo ustavno opredeljeni temelji samoupravne socialistične družbe, katerih osnova je

odločanje neposrednih proizvajalcev o upravljanju s proizvodnimi sredstvi in rezultati dela v okviru njihovih samoupravnih in demokratičnih institucij.

Krepijo se tudi centri politokratične moči na temelju ideologije partijskega monizma. Pri tem smo priča težkih napadov na procese demokratizacije in političnega pluralizma še zlasti v Sloveniji.

V dneh po Cankarjevem domu je bil skoraj po celi Jugoslaviji zlasti pa seveda v Srbiji sprožen val obtožb, napadov in težkih žalitev slovenskega naroda, družbenopolitičnih vodstev in posameznikov, posebno še na mitingu v Beogradu.

Še posebej je to prišlo do izraza na izredni seji predsedstva zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije dne 2. marca t. l. Za 3. marec smo sklicali razgovor s predsedniki medobčinskih svetov ZZB NOV Slovenije, kjer smo jih seznanili s potekom izredne seje in našimi nastopi na tej seji. Dogovorili smo se, da z informacijo seznanijo takoj predsednike občinskih odborov s prošnjo, da stališča baze posredujejo članom slovenskega borčevskega predsedstva, ki bi jih na prvi seji predsedstva posredovali. Predsedniki medobčinskih svetov so iznesli tudi svoja opažanja in gledanja ter v popolnosti podprli izstopanja naših članov Zveznega predsedstva z zahtevo po zelo odločnem zavračanju in reagiranju na vse napade, podtikanja in obtožbe. Zelo izčrpno smo se seznanili z mnenjem baze o nastalih razmerah na Kosovu in Jugoslaviji ter zborom v Cankarjevem domu in tudi že oblikovali stališča za razpravo o teh vpraša-

V razpravi so sodelovali:

Vojan Rus, Franc Braniselj, Franjo Štebih, Jože Šeme, Franc Vrvišar, Ivan Franko, Aleksander Krpan, Marjan Lenarčič, Olga Vipotnik, Tone Zupancič, Albert Jakopič-Kajtimir, Lado Pohar, Jože Povše in Jože Božič.

njih na seji našega predsedstva. Tudi člani predsedstva so dali polno podporo našim članom zveznega predsedstva. Na tej seji so bila sprejeta stališča, s katerimi smo seznanili tudi slovensko javnost in

Zvezno borčevsko predsedstvo.

V republiškem odboru smo v zadnjih dneh prejeli številna pisma, v katerih udeleženci letnih skupščin borčevskih organizacij, sej občinskih odborov ZZB NOV, nekaterih sekcij in odborov enot in služb sporočajo polno podporo dosedanjim aktivnostim republiškega odbora in političnega vodstva Slovenije v zvezi s kosovskimi in drugimi dogodki v naši domovini.

Na zadnji seji našega predsedstva smo bili soglasni v tem, da moramo storiti vse, da se poležejo strasti in obtoževanja in da delujemo v smeri umirjanja situacije. Zavzeli smo se, da:

– v naši večnacionalni jugoslovanski skupnosti prevlada duh avnojskih načel in mirnega življenja v skupni domovini Jugoslaviji, čimprej presežemo psihozo izrednega stanja in perspektive izrednih razmer in izrednih sredstev in izrednih kongresov, zmaga razum in volja ljudi, da živimo v sožitju in da smo vedno pripravljeni na argumentiran dialog, priznavanje in udejanjanje različnosti v pogledih in aktivnostih za reševanje nakičenih težav naše družbe, energično nastopimo proti tistim, ki v Jugoslaviji pa tudi v Sloveniji podpihujejo nacionalno nestrpnost in rušijo eno od najdragocenejših vrednot NOB, t. j. bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije,

namenimo posebno pozornost vprašanju zblizevanja in krepitvi odnosov v borčevski organizaciji v federaciji, saj so spori in razne oblike medsebojnega obtoževanja večkrat tudi posledica nepoznavanja dejanskega stanja, dezinformacij, polresnic, neresnic in vnaprejšnjih diskvalifikacij.

Bojan Polak Stjenka je v svojem govoru tudi jasno in glasno odgovoril nekaterim piscem in »poznavalcem zgodovine«, tako med mladinci v domačem okolju kot v širši jugoslovanski javnosti. Gre za slovenski partizanski boj ter njegov dejanski prispevek k osvoboditvi domovine, saj je v zadnjem času,

venijo«.

Na to temo so se oglasili tudi drugi razpravalci, ki so prinašali s terena skrajno ogorčenje slovenskih borcev z zahtevami, naj se enkrat za vselej jasno in glasno reče zapik takšnim lažem.

Sicer pa je bila temeljna misel vseh naslednjih raz-

vse, kar je izbojevala borčevska generacija, zato ostro zavrača takšno formulacijo in sploh besedovanje v Cankarjevem domu. Prav tako ga je zaskrbelo sedanje pospešeno govorjenje o pluralizmu, ki da že kar odkrito cika na strankarstvo. Zato je menil, da je treba odkrito

O NOB:

Že samo dejstvo, da so enote 7. in 9. korpusa, 4. operativne zone in druge obstale na svojem operativnem teritoriju, geostrateško tako pomembnem za Hitlerja, govori samo zase. Dejstvo pa, da so enote 9. in 7. korpusa vzdržale na svojih položajih, kljub vsem nameram sovražnika in domačih izdajalcev vseh barv (na Primorskem in Notranjskem je bilo ob koncu vojne med drugim 30.000 srbskih in črnogorskih četnikov in nekaj tisoč Nedičevcev), je bilo za Jugoslavijo zgodovinsko pomembno. Res je, da sta oba naša korpusa lažje obstala na svojem ozemlju, ker so napredovale proti Trstu enote 4. Armade (v kateri pa so bile 4 Prekomorske slovenske brigade, pa Slovenci artilerijci, vezisti, tankisti in piloti). Podpora je pa bila tudi obratna. Tudi enote 4. Armade so hitreje napredovale, ker sta jih pri tem podpirala oba naša korpusa. Tudi Trst so zasedle naše enote, ki so vrle ob pomoči tržaške narodne zaščite in središče Trsta osvobodile, tako da je 4. Armadi v glavnem ostala likvidacija utrjenega rajona na Opčinah.

Kratko in jasno povedano, če ne bi obstale in ofenzivno delovale enote 9. in 7. korpusa, bi združeni jugoslovanski kvizlingi na tem področju ustvarili mostobran za prihod angleške vojske, ki bi prišla vsaj do stare jugoslovansko-italijanske meje in Jugoslavija bi izgledala popolnoma drugače kot danes. Mi smo torej izpolnili svoj dolg tako do svojega naroda, do Jugoslavije, kot tudi do antihitlerjevske koalicije – naših zaveznikov.

Tudi mlade generacije za nas ni treba biti sram. Bela garda oziroma domobranci so bili, kakor že nekateri skušajo potvarjati zgodovino, edina kvizlinška formacija v Evropi, ki je bila do zadnjega dne vojne pod poveljstvom SS, s katero jih je vezala prisega Hitlerju. Do zadnjega dne so se borili proti zaveznikom in bili po njihovih kriterijih izdajalci in ne kakor bi jih želeli zdaj napraviti »kontrarevolucionarji«. To samo radi ugotavljanja zgodovinske resnice, ne pa radi oživljanja maščevalnosti do sorodnikov in potomcev.

(Iz govora Bojana Polaka-Stjenke)

pravljalcev o vprašanju pluralizma in prenovi slovenske SZDL strnjena v predlogu stališč, ki so bila že pripravljena na osnovi odmevov z borčevske baze.

Nekateri borci so opozarjali na nevarnost predstihijo ulice in na neodložljivo edino nalogo, ki bo sproti reševala tudi ostala vprašanja – to pa je zavzeto, predvsem pa umnejše gospodarjenje povsod, v vseh delih republike in države.

Zavzeli so se torej za pluralizem brez strank, za socialistično zvezo, ki bo znala uporabiti pozitivne izkušnje OF in za strpno pot argumentiranega dialoga, ki bo doprinal k demokraciji in torej k bolj življenjskemu socializmu po meri ljudi – upoštevajoč pozitivne izsledke drugih sodobnih družb.

Iz razprave naj omenimo še izvajanje Ivana Franka-Iztoka, ki je menil, da se nikakor ne more strinjati z označbo iz Cankarjevega doma, da bi morali karkoli že graditi »na pogorišču zgodovine«. Po udaril je, da takšno umevanje preteklosti zanika

in jasno reči, do kod naj gre ta pluralizem.

Zadnji razpravljalec je bil Albert Jakopič-Kajtimir, ki je opozoril, da pri sedanjem dogajanju v naši državi ne gre za to, ali je kakšna akcija preostra ali premila, ampak gre preprosto za to, da se je skozi Kosovo, kot centralno točko postavil v žarišče boj za neko veliko daljnosežnejšo politiko, za vizijo jugoslovanske prihodnosti. Menil je, da se morajo naši delegati na vseh ravneh z vsemi močmi boriti za tiste varovalke v ustavi, ki bodo varovale suverenost Slovenije in tudi drugih.

»Smo v položaju,« je dejal, »ko besede ne morejo več ozdraviti tega, kar se je zgodilo, le dejanja...«.

Bojan Polak je ob koncu seje dejal, da sicer niso odgovorili na številne napade, vendar se slovenski borci temu izogibajo le zaradi naloge, ki so si jo zadali kot obveznost za urejanje sedanjega stanja – to pa je naloga umirjati polemike, razprave in sploh – tone vsakršnega javnega nastopanja.

B. Ž. J.

Nova križarska vojna proti komunistom v Indoneziji

Odprt lov na čarovnice

Četrto stoletje je minilo od pokola komunistov

»Vi že niste turist, kar priznajte«, se je oglasil taksist, ko mu je reporter povedal, kam naj ga pelje. »Turisti se nikoli ne vozijo v Lubang Buaya.« Kljub tej pripombi pa je bilo parkirišče ob cesti Džakarta-Bogor polno zasedeno.

Lubang Buaya, krokodilja luknja, spominja Indonezija na dogodek iz njihove novejšje zgodovine, zapisan v analih le s kraticami G-30-S/PKI, pri čemer PKI pomeni komunistično partijo Indonezije. Tedanje dogajanje še dozda ni pojasnjeno, vendar pa ga v domače zgodovinske knjige vsiljujejo kot »Gibanje 30. septembra, poskus komunističnega prevrata v Indoneziji.«

Pred skoraj 24 leti, 4. oktobra 1965, so potegnili iz ozkega rova v »krokodilji luknji« trupla šestih umorjenih generalov in enega poročnika. Med njimi je bil general Yani, tedanji šef štaba indonezijske vojske. Zdaj stoji, v nadnaravni velikosti vlit v bron na ploščadi Lubang Buaya in grozeče dviga roko.

Nekaj za kipom stoji muzej, ki spominja na dogodek ponoči 1. oktobra 1965., ko je skupina gardistov predsednika Sukarna poskušala likvidirati nekatere visoke generale. Napad je preživel general Nasution, indonezijski borec za osvoboditev izpod Japoncev in Nizozemcev, leta 1965 pa obrambni minister. Napadalcem je ušel in se zašel na območje iraškega veleposlaništva v Džakarti.

Zdaj še vedno trdijo, da je šlo za poskus komunističnega prevrata v Indoneziji. Za 70-letnega bivšega generala ni nobenega dvoma, da je bil prevrat leta 1965 pod vodstvom polkovnika Untunga, bataljonskega poveljnika telesne straže v Sukarnovi palači, v bistvu poskus komunističnega prevrata. Indoneziji

ska KP je imela tedaj več kakor tri milijone članov in več kakor 20 milijonov simpatizerjev v sindikatih, poklicnih organizacijah ter mladinskih in ženskih združenjih. Posebna enota, imenovana »Khusus« je bila menda pristojna za komunistično infiltriranje v oborožene sile, kjer sta predvsem poveljnik mornarice in letalstva simpatizirala s KP.

»Generalni sekretar partije Aidit je zvedel od nekega zdravnika, ki se je prav tedaj vrnil s Kitajskega, da predsednik Sukarno ne bo preživel hude ledvične bolezni«, pravi zdaj Nasution. »Najprej je bilo menda treba likvidirati generale, ki bi se ob Sukarnovi smrti uprli komunistom, če bi poskušali prevzeti oblasti.«

V resnici so uporniške enote ob zori 1. oktobra 1965. zasedle radijsko postajo in razglasile, da je oblast prevzel »revolucionarni svet« in se izrekel za lojalnega predsedniku Sukarnu. Polkovnik Untung in njegovi kolegi iz oficirskih vrst so na sojenju zagotavljali, da so hoteli preprečiti prevrat, s katerim so konzervativni oficirji poskušali strmoglaviti Sukarna.

Ni dokončal besede o teh dogajanjih. Poskus prevrata je propadel v 48 urah, ker uporniki niso pomislili na 44-letnega generalmajorja Suharta, poveljnika strateške rezerve oboroženih sil. Svoje vojake je poslal v protinapad, predsednik Sukarno pa se je zabarikadiriral v svoji poletni rezidenci v Bogorju, južno od Džakarte. Obrambni minister Nasution je zahteval od predsednika da Suharto izroči vrhovno poveljstvo nad vojsko.

Imenovanje Suharta za vojaškega poveljnika je bil signal za protikomunistične enote muslimanov in kristjanov za likvidacijo članov leta

1920. ustanovljene KP Indonezije. Tisto, kar se je dogajalo v naslednjih mesecih, sodi med najbolj krvava poglavlja indonezijske zgodovine. Ves narod je obsedla morilska norost. Od strogo muslimanskega Aceha na severu do hindujskega Balijsa se je začel lov na komuniste. Pobili so najmanj milijon članov KP Indonezije. Nadaljnji milijon in več sumljivih so dolga leta držali v zaporih, čeprav jih sodišča nikoli niso obsodila. Okoli 100.000 članov partije so internirali na moluškem otoku Buru. Zanjih 30.000 preživelih internirancev so izpustili šele konec 70-ih let.

Še do danes niso integrirali v indonezijsko družbo bivših članov KP in njenih simpatizerjev, ki so jih imeli v Sukarnovih časih za napredne nacionaliste. »Ex-Tapol«, nekdanjim političnim jetnikom, pritisnejo v legitimacijo žig »ET«, kar je zadostno svarilo za vsakega delodajalca. Kdor ima kakšnega oddaljenega sorodnika, ki je bil včasih član partije ali pa kakšne nje frontne organizacije, naj ne računa, da bo lahko delal vojaško kariero, da se bo lahko zaposlil kot urednik, učitelj ali novinar; ne sme se včlaniti v nobeno stranko, nima pravice, da bi kdajkoli sedel v parlamentu!

Nova protikomunistična kampanja v Indoneziji se je začela lani z vrsto člankov v indonezijskem časopisu Jayakarta in z intervjujem s senatorjem ter prejšnjim generalom Suhardimanom. V članku za naslovom: »Leta 1995 bo vstala nova KP Indonezije« trdi general, da se je KP Indonezije ta čas preoblikovala. V preteklosti je mobilizirala za revolucijo delavce, kmete in ribiče. Po razbitju leta 1965. je partija nastopila dolgo pot po ustanovah,

se infiltrirala v birokracijo in poslala v vladne kroge svoje prikritke kadre. Prejšmo iskali vabo, zdaj pa že lovimo ribe«, je še dejal general Suhardiman.

»Ta »ribolov« se je ta čas razvil v pravi lov na čarovnice, kakor v ZDA v petdesetih letih pod vodstvom senatorja McCarthyja. Bivši admiral Sudomo, zdaj pa minister za varnost in politične zadeve je zahteval od prebivalstva, da naznani vsako znamenje, ki priča o komunistični infiltraciji. Ta zahteva je odprla vsa vrata in podrla vse jezove za medsebojno in navzkrižno ovajanje. Poleg tega je Sudomo zahteval, da še enkrat preverijo 533.000 nekdanjih političnih jetnikov. »Vedeti

s »komunističnimi frontnimi organizacijami.«

Najvidnejša žrtev dosedanjih čistk je 50-letni Zarlion Zaghlul, uradnik v državnem sekretariatu (v predstobi predsednika Suharta). Obtožen je »indirektne sodelovanja« v prevratu leta 1965. Še vedno pa razpravljajo o usodi najbolj znane ženske v indonezijski politiki. 54-letni Asri Subarjati. Od leta 1987 je predsednica provincijskega parlamenta na Vzhodni Javi in dozda edina ženska s tako visoko politično funkcijo v državi. Je članica vladajoče stranke Golkar vse od njene ustanovitve leta 1964 in vneta zagovornica indonezijske države ideologije Panča Sila (pet načel). Očitajo ji, da

ral Sugeung Wijaya, kar je samo potrdilo sume, da je vojska le iskala povod, da je lahko vzela v svoje roke tudi novinarsko združenje.

Precej razmišljajo o tem, zakaj se je prav zdaj začel tak lov na komuniste v Indoneziji. Nekateri pravijo, da se iz tujine vračajo komunistični agitatorji, ki so leta 1965 pobegnili, zdaj pa so prišli nazaj celo s svojimi otroki, sposobnimi širiti marksistične ideje. Preganjanje komunistov naj bi tudi preprečilo predsedniku Suhartu obnovitev diplomatskih odnosov s Kitajsko, spet tretji pa vidijo razlog v javanski veri: ta napoveduje ciklično ponavljanje zgodovinskih dogajanj.

Indonezijcem gre zdaj bo-

Nasprotni udar, ki se je končal s prelivanjem krvi: leta 1965 je general Suharto (drugi z leve) s svojo rezervno armado razbil milijonsko KP Indonezije.

hočemo kje so, kaj počno in kakšni so njihovi politični nazori.«

Preverili so že tudi več kakor tri milijone državnih uradnikov, več sodelavcev v ministrstvih, pripadnike oboroženih sil, člane vladne stranke »Golkar« in obeh drugih dovoljenih strank: Indonezijske demokratične stranke in Muslimanske združene razvojne stranke. Marsikatera bleščeča kariera se je nenadoma končala. Iz ministrstva za informacije so odslavili 37 uradnikov zaradi nekdanjega sodelovanja

je vse dozda zamolčala dejstvo, da je bil njen oče član »Indonezijskega učiteljskega združenja«, ki da je bilo komunistična frontna organizacija.

Član vodstva stranke Golkar Sulharman Said sicer lahko obdrži ta svoj položaj, umakniti pa se mora s položaja »Predsednika indonezijskih novinarskih združenj«. To zaradi tega, ker je obiskal svojega v tujini živečega brata, nekdanjega pripadnika leve študentske organizacije. Novi predsednik novinarskih združenj je postal upokojeni gene-

lje, kakor kdajkoli prej. Ob koncu Sukarnovega obdobja je 60% Indonezijcev živelo pod mejo revščine, zdaj pa komaj pol toliko. Toda, naraščajoča življenjska raven je močno povečala prepad med maloštevilnimi bogatimi v državi in množico revnih. To ustvarja revolucionarno razpoloženje v državi. Vzporedno s tem pripominjajo, da je KP Indonezije že šest let po svoji ustanovitvi, to je leta 1926., organizirala komunistično vstajo, ki pa so jo nizozemske kolonialne oblasti v krvi zadušile. ■

Kolikšna je moč pisane besede?

Spor med barbarstvom in civilizacijo

S. Rushdie: Satanski stih

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Opozicijski voditelj v Pakistanu šejk Rašid je k nagradi prispeval pol milijona rupij, kar je, preračunano v ameriško valuto, 20 tisoč dolarjev. Poziv k obrambi muslimanskega svetega pisma in preroka in k likvidaciji žaljivega pisatelja, za kar bi morilec dobil poleg dolarjev še zagotovljen prostor v nebesih, ni mobiliziral le fundamentalističnih morilskih komandosov. Vodilni aktivisti islama, kot na primer iranski veleposlanik v Vatikanu Salman Ghaffari – ta je od papeža Janeza Pavla II. zahteval, da se solidarizira z muslimani v obtožbi Rushdievega bogokletja – so izjavili, da so pripravljeni osebno zadaviti britanskega pisatelja.

Nasprotja v zvezi s pozivom k likvidaciji pisatelja so razcepila tudi muslimanski svet. Veleposlanik Arabske lige v Pari-

zu Hamadi Ešid je ajatoli Homeiniju očital, da je s svojo smrtno obsodbo osramotil islam. »Povezanost Homeinija z vsem islamskim svetom nas spravlja v nezaviden položaj. Vsak, ki bo v Evropi prišel iz mošeje, bo za druge prebivalce zahodnega sveta potencialni morilec. Homeini ne predstavlja niti islama niti šiitizma. Velika večina muslimanov je ob njegovi zahtevi za umor samo šokirana.«

Namestnik kuvajtskega zunanega ministra Al Šahin je zavrnil srečanje, ki ga je zahteval iranski zunanji minister Velajati, kakor tudi sestanek 45 članic Islamske konference, na katerem bi razpravljali izključno o Rushdieju in njegovi knjigi. Vodilne avtoritete s teološkega središča šiitskega islama Al Azharja odrekajo ajatoli Homeiniju pravico izreči Rush-

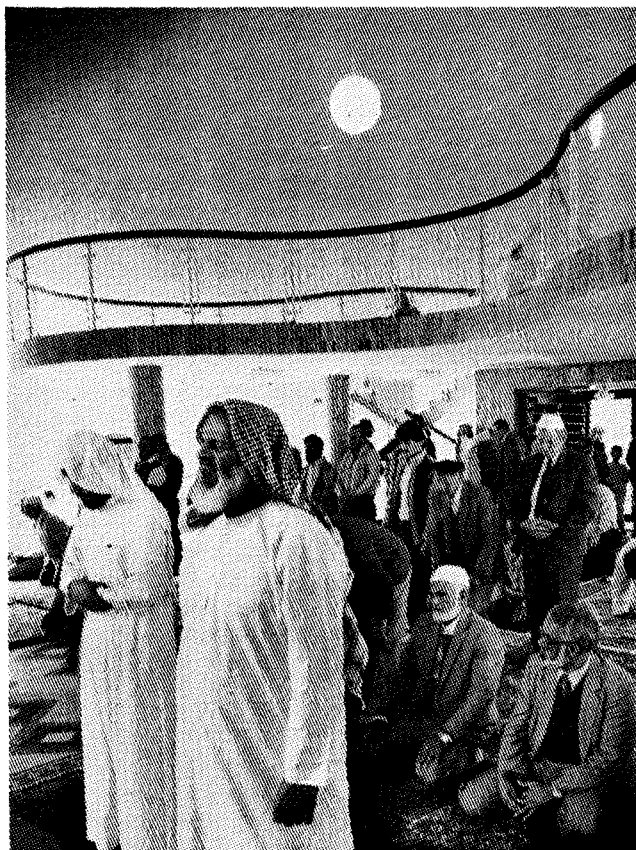
dieju smrtno kazen. Tak ukaz je v nasprotju z islamsko zakonodajo: »V islamu ni zaslediti tradicije, da bi ljudi morili, ne da bi jih prej postavili pred sodišče.«

Že prej je bilo mogoče najti fanatične skupine, ki so po svoje razlagale muslimansko zakonodajo. Muslimani ločine Hanafi so leta 1977 z orožjem v roki vdrl v tri javne zgradbe v Washingtonu, zajeli več kot sto talcev in poskušali preprečiti predvajanje filmskega epa »Muhammad, Messenger of God« v New Yorku in Los Angelesu. Saudova Arabija je leta 1980 protestirala zoper britansko-ameriški dokumentarni televizijski film z naslovom »Death of a Princess«, ki je pripovedoval zgodbo o usmrtnitvi neke mlade poročene saudske princeze in njenega ljubčka v letu 1977. Posamezni muslimani še zdaj zahtevajo prepoved knjige egiptovskega Nobelovega nagrajenca iz leta 1988 Nagiba Máhfuz. V svojem delu »Children of Gabelawi« je še

pred 30 leti pisal o razvoju velikih verstev.

Rushdie se že v svojih prejšnjih knjigah ni izogibal občut-

ljivim, vnetljivim temam. V Polnočnih otrocih je obtoževal predsednico indijske vlade Indiro Gandhi, da je osebno

Velika Britanija, od koder je napadani pisatelj, ima skoraj dva milijona muslimanov in celo župana-muslimana. V ZR Nemčiji je muslimanov nekaj manj, 1,9 milijona. Med njimi je 50.000 Nemcev.

odgovorna, ker Indija še 40 let po neodvisnosti ni izpolnila pričakovanj o boljši prihodnosti ljudi. »Sramežljivost in sramota«, osrednje Rushdiejevo delo o Pakistanu, je ostro, posmehljivo opisovanje zgodovine obdobja vladavine Zulfikarja Alija Buta in Zia ul Haka. Njegove Satanske verzije so v obeh državah takoj prepovedali. Že lani oktobra je moral odpovedati javno predavanje v Cambridgeu, kajti tudi britanski muslimani so postali pozorni na njegovo knjigo in mu začeli groziti. Ko je predaval v Oxfordu, ga je stražila posebna enota čuvajev. Svetovali so mu tudi, naj odpove predavanju v Južni Afriki, češ da mu zaradi ogroženja muslimanov ne morejo zagotoviti varnosti. Obenem so v Južni Afriki tudi prepovedali njegovo knjigo.

Lani jeseni so Satanski verzije sodili v vrsto šestih literarnih del, nominiranih za britansko literarno nagrado Booker. Kmalu zatem je dobil Rushdie nagrado Whitbread za najboljši roman leta. Tedaj so prodali 80 tisoč izvodov knjige, ki je prišla na seznam uspešnic in je v mnogih knjigarnah že ni bilo mogoče več dobiti.

(se bo nadaljevalo)

Politkomisar Sime zbira in komentira Renesansa cesarskokraljeve Avstro-Ogrske

»Nimamo enotnega tržišča, nismo zagotovili pogojev za takšne korake. Tega pa nismo storili zato, ker smo dovolili, da nam določene sile, ki jih preveva ideja rušenja, iščejo in tudi najdejo drugačne integrativne oblike. Iz zaledja, tiho, s strani nekaterih političnih avtoritet slišite idejo o skupnosti Alpe-Jadran.

To je renesansa avstroogrške monarhije, pa če to želimo ali ne. To je poskus obnavljanja cesarstva, ki je izginilo. Poskus, da bi do drugih območij Jugoslavije razvili zavračanje, sovraštvo različnih oblik, nestrpnost, podcenjevanje, da z različnimi tehnologijami razdelimo Jugoslavijo. Prav sedaj pa vidimo, da Jugoslavijo delimo tudi drugače, ne zgolj z različnimi tehnologijami...«

To je bleknil nihče drug kot spoštovani akademik Boško Gluščević iz Titograda in – ostal živ!

Na pomoč so mu zdušno priskočili srbski novinarji, zlasti okoli Politike, ki so spet, a zdaj neverjetno ostro, napadli Slovenijo in Hrvaško, ki sta uspešno vključeni v evropsko skupnost Alpe-Jadran.

Vendar ta pomoč po mojem mnenju ni zgolj naključna, temveč je del strategije, ki pa ima svoj temelj in vzrok spet v gospodarstvu. Srbija oziroma njeno vodstvo s Slobodanom Miloševićem na čelu mora dobiti oblast ali vsaj precejšen del oblasti v državi. Čakajo ga pač velikanski neplačani računi zaradi zavoženega gospodarstva. Čakajo neizpolnjene obljube množicam na mitingih, da bo njihovo vodstvo poskrbelo za delavski razred. Prihajajo pa tudi drugi mitinški računi...

Milošević potrebuje denar, ki pa ga drugi niso več pripravljeni dajati. Zato je treba dobiti oblast v svoje roke. Partijska država je omogočala prelivanje denarja v imenu svetih socialističnih idealov. Zato je najprimernejša in zanj se je treba boriti v imenu ideologije in idealov. Sicer lahko vodstvo izgubi oblast...

Ker gre za biti ali ne biti (če obljube ne bodo izpolnjene, se kaj lahko »narod, ki se je dogodil« obrne tudi proti tako priljubljenemu Miloševiću), so v boju za oblast dovoljena vsa sredstva. Tudi enačenje delovne skupnosti Alpe-Jadran z željo Slovenije in Hrvaške po obnovitvi cesarskokraljeve Avstro-Ogrske!

Številnim protestom iz Slovenije in Hrvaške proti takemu enačenju so se pridružili tudi delegati skupščine skupnosti občin Reka, ki so soglasno obsodili negativna stališča do delovne skupnosti Alpe-Jadran in poudarili, da gre za izključno gospodarsko sodelovanje med članicami.

Napadi na skupnost Alpe-Jadran imajo lahko toliko hujše posledice, ker prihaja kar štiri petine gostov v Istro in Kvarner iz Italije, Avstrije in Bavarske...

Predsednik ZIS Ante Marković je v Beogradu sprejel avstrijskega podkanclerja in zunanjega ministra Aloisa Mocka, ki je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji. Govorila sta tudi o uspešnem sodelovanju v okviru delovne skupnosti Alpe-Jadran in posebej poudarila interes za uspešno uresničitev nekaterih velikih skupnih projektov, predvsem gradnjo avtoceste Šentilj-Maribor-Zagreb.

Močno odmeva pa tudi Mockova ideja, ki jo je izrekel med svojim obiskom v Beogradu. Vodja avstrijske diplomacije je namreč preskočil plot delovne skupnosti Alpe-Jadran in se zavzel, da bi jo morali razširiti še na vso podonavsko regijo. Pri tem ni pozabil omeniti možnosti, da bi k tako razširjeni skupnosti morala najti pot tudi Srbija!

Zanima me, kako bo Srbija odgovorila na ta predlog? Ali bo zaradi tega prekinila obsevanje Slovenije in Hrvaške z Avale z vsemi havbicami, ki jih premore?

Odstranjena fotografija

Borci in mladina podrinjsko-kolubarske regije (Srbija)

so po polletnih naporih le dosegli, da so iz Spominskega muzeja v Stolicah pri Krupuju (Srbija) odstranili fotografijo Fadila Hoxhe.

Spominski muzej v Stolicah so ustanovili v spomin na pomembno posvetovanje Glavnega štaba narodnoosvobodilnih partizanskih odredov Jugoslavije (NOPO) in najvišjih predstavnikov vseh vodstev vstaje v Jugoslaviji, ki je bilo pod vodstvom Tita v tem kraju 26. 9. 1941.

Spominski muzej v Stolicah je zasnovan tako, da je vsaka republika in pokrajina uredila

nim zahtevam agitpropa Miloševića, kar je po mojem mnenju nedopustno. Odkrito priznam, da sem že naivno mislil, da se ta, zgodovini škodljiva praksa, ne more več ponoviti...

Bo Kuvajt kupil naše tanke?

Kot poroča britanski tednik za obrambna vprašanja Jane's Weekly Defence, želi kuvajtsko obrambno ministrstvo v naši državi kupiti tanke M-84. K nakupu naj bi jih priporočilo dejstvo, da so cenejši od zahodnih tovrstnih proizvodov podobnih zmogljivosti. Z njimi naj bi Jugoslavija poravnala dolgove, nastale pri nakupih kuvajtske nafte. (Naša obramba, marec 89)

Vest je zanimiva iz dveh

ca v uvodniku Na sončni strani Alp med drugim zapisal:

»Konec zimske športne sezone je z zmago Bokloeva v dolgotrajnem tekmovanju svetovnega pokala, postavil piko na i enega, skoraj nepopolnjlivega Elanovega poslovnega leta. S 25 milijoni dolarjev ustvarjenega izvoza, z Matejo Svet, Bittnerjem, Furuset-hom, Čizmanom, Nykänenom in številnimi drugimi športnimi prvaki, ki širom sveta raznašajo ime proizvajalca smučí in športne opreme iz Begunj!

Toda Elan je na vso srečo na sončni strani Alp, kjer še vedno spoštujejo delo, znanje, rezultate in poslovno. Z glavo visoko nad brezno krize, s pametjo in sposobnostjo v funkciji razvoja in prosperitete, z evropskimi merili in za-

ugodnosti seveda. Zadeva je preprosta: po ameriških merilih kakovosti so Elanove smučí prav na vrhu, kragujevski Yugo pa prav pri dnu...

Pokojnina v imenu naroda

Novoizvoljeni član CK ZKJ iz Vojvodine Siniša Batalo je na 20. seji jugoslovanskega cekaja dejal: »Narod neče izdržavati one koji ga lažu i obmamljuju, koji ga vredjaju.«

Te besede je namenil upokojenemu generalpolkovniku narodnemu heroju Petru Matiću. Ker sem upokojenec, sem začel razmišljati, kaj bo, če bodo naše pokojnine postale odvisne še od volje in razpoloženja novoizvoljenih članov cekaja iz Vojvodine, ki govorijo v imenu naroda.

Ali nismo bili upokojenci že dovolj kaznovani, ko nam je Mikuličeva vlada nezakonito odvzela eno mesečno pokojnino, kar pa povrh vsega ni prav nič hasnilo pri »konsolidaciji« jugoslovanskega gospodarstva!

Hitrost

V novomeškem Pionirju so razmišljali o tem, da bi v Avstriji kupili podjetje. Vodilni možje so odšli v sosednjo deželo, se pogovorili o pogojih nakupa, nato pa se ustavili v advokatski pisarni. Hoteli so namreč zvedeti, v kolikšnem času je mogoče zadevo pripeljati do podpisa pogodbe in pravno postati lastnik. Odgovor je bil kratek: »Če vam bodo vsi pomagali, leto dni!«

Tako se mi pripravljam na Evropo po letu 1992...

Kdo je že bil Dakić?

Ko so delavci titograjske tovarne Radoje Dakić zelo glasno in vztrajno zahtevali »glavo« črnogorskega politika Vidoja Žarkovića, velika večina seveda ni imela pojma, kdo je bil Radoje Dakić, po katerem se imenuje njihova fabrika.

Pa vendar gre za narodnega heroja, strica Vidoja Žarkovića, ki je nečaka kot dvanaestletnega dečka odpeljal v partizane...

Delavci so uspeli s svojo zahtevo...

Vaš Sime

– Veličanstvo, priložnost za cesarstvo je spet tu! Na Koroškem, Bavarskem in v Furlaniji je močno gibanje za priključitev k Sloveniji in Hrvaški!

OTO REISINGER, Vjesnik

sobo s pregledom odmevov pomembnega posvetovanja na svojem področju.

Po tem načelu je bila v muzeju povsem utemeljeno tudi fotografija Fadila Hoxhe, komandanta Glavnega štaba NOV in POJ za Kosovo in Metohijo.

Da je Fadil Hoxha opravljal to dolžnost je zgodovinsko dokazano. Kljub temu pa so borci in mladina podrinjsko-kolubarske regije »uspeli« predrediti zgodovino trenut-

razlogov: prvič, ker naša sredstva javnega obveščanja poročajo skoraj vedno v takih in podobnih primerih iz druge roke, drugič – ker tudi Arabci, kot dobri trgovci spričo kroničnega jugoslovanskega pomanjkanja deviz, zaupajo našemu pregovoru »bolje vrabec v roki, kot golob na strehi...«

Planica in Elan

Vilko Luncer, glavni in odgovorni urednik zagrebških Sportskih novosti, je 28. mar-

gotovo evropskim standardom – ni prav nič čudno, da v nekaterih krajih izziva zavist, omalovaževanje in celo – bes! Kar naj bo. Planica in Elan vesta, kako je treba delati. Skupno ostajata naš trajni ponos!«

Moj komentar: kragujevska Crvena zastava kljub številnim državnim ugodnostim na zahtevnem ameriškem trgu iztrži za svoj Yugo toliko kot Elan za 12 (dvanaest) parov smučí, brez tolikih državnih

Konec letne tarife in še česa...

Prvega aprila naj bi spet začela veljati letna, cenejša tarifa pri obračunavanju električne energije. Toda sistem sezonskega načina plačevanja elektrike, ki ga je pred leti naše elektrogospodarstvo vpeljalo iz povsem gospodarnih razlogov – s ceno vplivati na manjšo porabo v jesensko-zimskih mesecih, ko elektrike primanjkuje – ta sistem je to isto elektrogospodarstvo zdaj enostransko ukinilo. Prvega aprila se je električna energija – namesto, da bi se pocenila – spet podražila in sicer za nekaj manj kot 20 odstotkov na dosedanje, zimsko ceno, če pa preračunamo na nesojeno poletno tarifo, pa za skoraj okroglih 80 odstotkov. Kakš-

no podražitev smo potemtakem dočakali? 20 ali 80 odstotno? Odgovor je nedvoumen: 80, tistih 20, ki jih omenjajo sporočila iz Beograda, pa je čisti sofizem, še bolj sprenevedanje. Zvezna vlada ali elektrogospodarstvo, ni pomembno kdo, z enostransko ukinitvijo sistema sezonskega obračunavanja električne energije ukinja obstoječi pravni red, podira nekaj, kar je bilo treba z naporom zgraditi. In to je v zadnjih nekaj letih že drugi takšen primer. In tudi tokrat, tako kot prvič, lahko jeseni z gotovostjo pričakujemo ponovno uvedbo zimske tarife: torej ob vseh podražitvah, ki še bodo, 1. oktobra še 50 odstotkov gor

zaradi prehoda na zimski čas. – To je torej ena plat te medalje: nesprejemljiva, uničevalna, nepoštena.

Druga plat pa prikazuje nesposobno stanje našega gospodarstva, našega gospodarjenja, s tem pa seveda tudi stanje elektrogospodarstva. Velikanske izgube, dolgovi in obresti pestijo v prvi vrsti oba rudarskoenergetska kombinata, Trbovlje in Velenje, in bi podražitev, ki bi finančne razmere vsaj za silo uredila, morala prvega aprila namesto 80 znašati kar dobrih 113 odstotkov (na predvideno letno ceno). Tako torej tudi zdajšnji izredno visok skok cene elektrike in premoga elektrogospodarstvu in premogovništvu

ne prinaša spokoja. To pa je seveda spoznanje, ki nas navdaja z obupom, in ki črnogleda napovedi o letošnji inflaciji kaže v zelo stvarni luči. Zdaj je seveda tudi vprašanje, od kod vendar tako težaven finančni položaj elektrogospodarstva in premogovništva v Sloveniji? Problemi se kopijo že leta in leta, vendar zagotovo ni vzrok samo prenzika cena premoga ali elektrike, kot poskušajo razlagati elektrogospodarstveniki. Dolgovi in izgube so brez dvoma tudi posledice slabe investicijske politike, predvsem predrage in predolge graditve objektov (Solkan, Mavčiče, Rudnik urana Žirovski vrh, Ugljevik) posledica nerazumnih pove-

zav in odnosov med elektrogospodarstvom in premogovništvom, ko se desetletja ni vedelo (in se še danes ne ve), kdo pije in kdo plača, ko so tisti, ki dohodke niso ustvarili, zapravljali denar, ki ni bil njihov. Če bi ne delali takšnih gospodarskih poskusov, kot smo jih, če bi torej gradili odnose na lastnem delu, se danes ne bi bilo treba spraševati, kje so vzroki izgub in strahovito dragih kratkoročnih posojil. To je druga plat medalje.

Tu pa je še tretji vidik: odnos med inflacijo ali bolje rečeno med rastjo cen industrijskih izdelkov in rastjo cen električne energije. Treba je priznati, da cene elektrike in premoga zadnja leta zaostaja-

jo, čeprav je zvezna vlada pred časom sprejela jasno usmeritev o enaki rasti cen, žal je bila to le usmeritev, ena od mnogih neizpolnjenih. Letošnji dve podražitvi, 1. februarja za 48 odstotkov in 1. aprila za 80, stanje vendarle za silo popravljata, zlasti še, ker sta bili uveljavljeni praktično že na samem začetku leta. Žal pa bo neukrotljiva inflacija razmeroma ugoden finančni start v letošnjem letu prav kmalu spet izničila in vse bo treba speljati na novo, in tako naprej brez konca. Vsa razmerja so porušena, vsakršna primerjava nemogoča, sleherni nadzor neizvedljiv...

L. A.

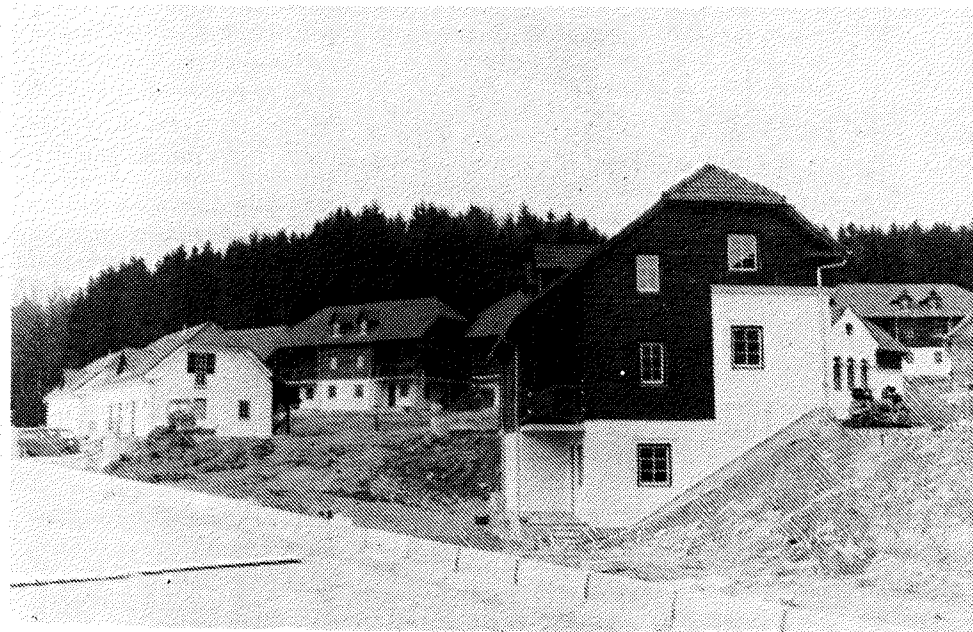
Šmarska turistična pomlad

Naravna in kulturna dediščina naj ne bosta kamen za vratom

Bo grad Podčetrtek končno le rešen? Igralnica in golf v nekoč najmanj razviti slovenski občini? Atomska vas mežika v pomladanskem soncu. Olimje: muzej farmacije na Slovenskem. Razložno o tem, kaj se v parku lahko in kaj ne. Skansen tudi na Kozjanskem. Romanski lepoteč že ponuja novo podobo. Dovolj odrinjenosti na periferijo slovenske nacionalne in kulturne zavesti.

»Zagotovo drži, da doživlja šmarski turizem renesanso, nekakšno pomlad. V občini smo dovolj zgodaj spoznali, da so naše možnosti predvsem v kmetijstvu in v turizmu, ki je že doslej bil med vodilnimi gospodarskimi panogami, vendar mu je še mnogo manjkalo. Glede na kronično manjrazvitost smo le s težavo lezli naprej. Uvideli smo, da si bomo morali pomagati sami, četudi za ceno odrekanja – izziv je bil vendarle prevelik. Nosilec turističnega razvoja, predvsem Rogaški Slatini in Atomskim toplicam, skušamo nuditi, kar je naših močeh, z razumevanjem gledamo na razvoj Spominskega parka Trebče,« je dejal, očitno optimistično razpoložen Veljko Kolar, šmarski župan natanko na dan, ko so imeli v gosteh poslovne partnerje, s katerimi bi se morali dogovoriti o prodaji gradu Podče-

trtek in uresničiti ambicioznejši načrt – če bi dogovor z Angležem in Ljubljancema uspel. Ambiciozen ni prehuda beseda, ker gre za preureditev gradu v visoko hotelsko kategorijo, z igralnico, restavracijo, klubskimi prostori za ljubitelje jahanja (jahalna šola) in najbrž še kaj, kar bi pritegnilo predvsem petične goste, obiskovalce Obsoletja in Kozjanskega in seveda Atomskih toplic ter rogaškega zdravilišča. O izidu pogajanj se kaj dosti več ni dalo izvedeti. Na strani znankeželita občine ohraniti zase, že sedaj – po besedah Veljke Kolarje – pa je jasno, da bo občina ponudila kar najugodnejše pogoje, zgolj simbolične, da ustavi propadanje grajskega poslopja in mu nameni novo funkcijo.

Del Atomske vasi pri Podčetrtku

trtek in uresničiti ambicioznejši načrt – če bi dogovor z Angležem in Ljubljancema uspel. Ambiciozen ni prehuda beseda, ker gre za preureditev gradu v visoko hotelsko kategorijo, z igralnico, restavracijo, klubskimi prostori za ljubitelje jahanja (jahalna šola) in najbrž še kaj, kar bi pritegnilo predvsem petične goste, obiskovalce Obsoletja in Kozjanskega in seveda Atomskih toplic ter rogaškega zdravilišča. O izidu pogajanj se kaj dosti več ni dalo izvedeti. Na strani znankeželita občine ohraniti zase, že sedaj – po besedah Veljke Kolarje – pa je jasno, da bo občina ponudila kar najugodnejše pogoje, zgolj simbolične, da ustavi propadanje grajskega poslopja in mu nameni novo funkcijo.

Atomska vaš že v maju

Tudi opredelitev šmarske »turistične pomladi« zahteve natančnejšo razlago. Turistični razvojni boom se je pravzaprav začel že lani, z obveznicami, s katerimi je rogaško zdravilišče zbralo prepotrebna sredstva za uresničitev projekta dopolnilne turistične

negativna domačija, zadnja dela. Sandi Renir iz najožjega »atomskega« teama je prepričan, da se bodo v maju prvi gosti že vselili v apartmaje (skupaj 136), s katerimi bo poslej zdravilišče premagalo okoli 500 ležišč.

»Hiše, ki tvorijo vas, karščno pač poznamo v slovenskem prostoru in kjer bodo tudi samopostrežba, restavracija, informacijska pisarna, pozneje tudi free shop, specializirana trgovina, vse to pa bo dopolnjeval interni TV – program, kjer bo lahko gost dobil vse najnujnejše informacije o dogajanju v Zdravilišču, smo postavili s sovlaganjem tako, da ima delovna organizacija do apartmajev pravico trideset let. V času, ko s svojimi gosti apartmajev ne polni, jih zdravilišče prodaja na prostem turističnem trgu, dohodek pa si delimo v razmerju 70:30 za sovlagatelja.

Vsak apartman ima svoj TV – sprejemnik z osmimi TV-programi, štirimi domačimi in štirimi satelitskimi in osmim, internim. Do konca leta, natančneje, do oktobra, mora biti zgrajen tudi sodoben kopališki, bazenski kompleks z notranjimi in zunanjimi

mi bazeni, z različnimi variantami slapov, vodnih masaž, toboganov, masaž, z neposrednimi prehodi iz zaprtih v odprte bazene, s solariji, savnami, manjšim aperitiv barom itd. Športna igrišča, ki bodo morala prepustiti prostor bazenom, bomo prestavili na drugo stran ceste.«

Za Atomsko toplice in torej tudi za naša sogovornika, Sandija Renirja in prvega moža zdravilišča, Borisa Završnika, pa predstavlja nov izziv nameravana avantura z gradom Podčetrtek. Avantura zato, ker bi kaj podobnega Obsoletcem in Kozjancem še pred petimi leti ne prišlo niti na kraj pameti. Grad je že nekaj let predstavljal potencialno nevarnost in škodo za prebivalce Podčetrčka in slovensko kulturno srenjo. Nenehno propadanje bi nameravana kupčija seveda ustavila, Obsoletju pa ponudila neslutene možnosti, kaj

pak nedosegljive za povprečnega gosta.

Razvejanost razvoja

Koncept preureditve podčetrškega gradu se seveda zelo lepo prilagaja »atomskim« turističnim načrtom. To bi pomenilo pospešen razvoj turizma v kraju in občini in izjemno dopolnilo celotnemu turističnemu življenju.

Obsežne spremembe predvidevajo tudi v starem delu Atomskih toplic, takorekoč njihovem zametku, v novem delu pa nadaljevanje posodobitve hotela.

Turistična pot, recimo ji kar obsoletjska, človeka pripelje v idilično vasico Olimje, kjer kraljuje delno obnovljeni pavlinski samostan z drugo najstarejšo lekarno v Evropi z znamenitimi freskami. Olimje že spada v območje spominskega parka Trebče, ki je doslej sicer že imel zakonska pravila, ne pa tudi dolgoročnega načrta razvoja. Za prodor na tržišče je takšna zaokrožitev več kot pomembna.

»Izdelavo tega projekta, ki bo zajel vse vidike, od socialnega do kulturnozgodovinskega,« nam je dejal direktor parka Franci Zidar, »smo za-

upali Fakulteti za arhitekturo vključno z zunanjimi sodelavci (VEKŠ Maribor, Biotehnična fakulteta, celjske muzejske institucije). Na podlagi tega načrta se bomo lahko dogovorili za dejavnosti v spominskem parku, od kmetijstva do turizma in industrije, saj v preteklosti pravzaprav nihče ni dobro vedel, kaj v parku lahko počne in kaj ne, prihajalo je tudi do nesporazumov, očitaj, da gre za nekakšen inkubator, konzervacijo obstoječega in podobno. Jasno, določene omejitve so, a to poznajo tudi drugod po svetu ne glede na to, ali je neko območje varovano ali ne.«

Na vprašanje, čemu ne turistična ekspanzija, je Zidar odgovoril, da se je nemogoče podajati v to, dokler ni zagotovljen najosnovnejši turistični standard.

»Pri vseh objektih, torej Olimju, v Spominskem parku, in gradu Podsreda, Sv. Gorah je danes nemogoče postreči človeka na nek kulturni način, mu prodati vstopnice, ga postreči s propagandnim gradivom in podobnim, saj še sanitarij ne premoremo. To bomo letos odpravili.

Osnovni problem, zlasti pri grajskih kompleksih, je revitalizacija. V Olimju, skušajoč predstaviti grad v podobi, kakršno je imel na višku moči, nameravamo zgraditi zunanji obrambni jarek in ribnik. Lekarna bo dobila informacijsko sobo in večnamenski prostor. Na nekoliko daljši rok je predstavljen ureditev muzejske zbirke o razvoju farmacije na Slovenskem, posodobili pa bomo razstavo o Antonu Martinu Slomšku in dodali stalno zbirko sakralne opreme. V vseh spominskih objektih bi radi uvedli prodajalne z avtentičnimi izdelki domače obrti in za nameček še kmetijske pridelke. Tako bi v Olimju prodajali čaje in zdravilna zelišča, tudi med, nekoliko obsežnejši pa bi bil izbor v predvideni kozjanski vasi, nekakšnem skansenu, v samem osrčju Kozjanskega, ugotavljamo pač, da avtentične kozjanske hiše, zlasti lesene, propadajo in jih je le na ta način moč ohraniti za namcem.«

Peter Planinšek, strokovni sodelavec parka, pripomni: »Ne glede na to, da so o skansenu v strokovnih krogih različna mnenja, vendarle sodimo, da je to pravzaprav edina, najbolj funkcionalna rešitev. Tam bi lahko prodajali tudi izdelke pletarske, lončarske, kovaške in še kakšne obrti. Skansen, na novo sestavljena poslopja, tipična za neko pokrajino, mora biti seveda oživiljanje nekega utripa in ne le samemu sebi namen, muzejsko pričevanje.«

Biser med slovenskimi gradovi

Po dolgih letih agonije doživlja tudi posredski grad svojo drugo pomlad. Obnovljena in sanirana je že kar polovica stavbe, kjer je na Slovenskem romantika najbolj zasijala, letos bodo obnovili še južni polacij ter vezni trak in notranje fasade. Tako bo gradu skupaj z muzejem NOB na Kozjanskem dodana nova vsebina kot delček programske zasnove.

»Programska zasnova – to je bistvo. Grad mora – živeti, dihati, tam se mora nekaj dogajati. Kaj?« se vprašuje Zidar in odgovarja: »Del gradu

Grad Podsreda: poslopje, ki spada med najlepše primere romanske arhitekture na Slovenskem

je podrejen uživanju tega romanskega vzdušja pa tudi namenjen predstavitvi srednjoveškega načina življenja, materialne in kulturne dejavnosti nekega obdobja. Drugi programski sklop je predstavitev steklarske dejavnosti, ki jo pripravlja Narodni muzej, oz. magistra Kosova. Vezni člen je živa predstavitev te dejavnosti, manjša steklarska peč, s sodelovanjem rogaške steklarske šole pa bo obiskovalce lahko podoživljal nastajanje steklarske umetnine – njo jo tudi kupil, narejeno po želji!«

Iz obeh sogovornikov diha zanesenost, načrti kar vrejejo, Planinšek ne pozabi omeniti izjave nekega steklarskega strokovnjaka iz Zahodne Nemčije, ki je menda dejal da, če se jim to posreči, tako uspelega programa od Podsrede do Murana (središče

Oberpfalz, s katero bodo podpisali listino o partnerstvu.

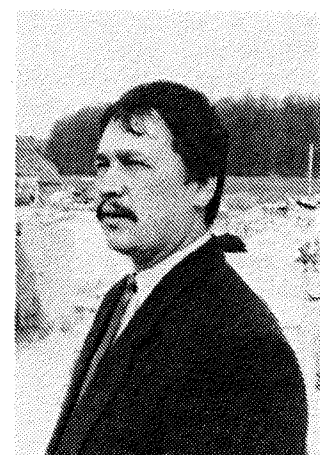
Pomembno vlogo bodo po slej igrale v preteklosti nekoliko zapostavljene (ideološki pomisleki?) Sv. Gore v neposredni bližini, sklop sakralnih objektov, nekakšna kontinuiteta zgodovinskega razvoja od Kelto, Ilirio, starih Rimljanov Slovanov, pa vse do današnjih dni. Obsoletjsko-kozjansko območje, na žalost arheološko še vedno ne dovolj raziskano, premore veliko bogastva, del tega, za začetek rimsko vilo, menda neke pri Prelaskem, pa bodo skušali iztrgati zemlji in z njo popestriti turistično ponudbo.

Z vsem tem bo možno letos agresivneje nastopiti na turističnem tržišču.

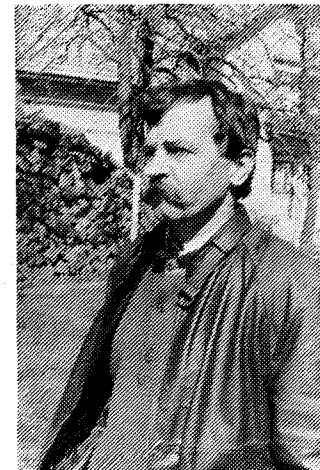
»Naš namen je, da vso to kulturno in naravno dediščino, ki je le malokje strnjena na tako majhnem prostoru, pošteno in korektno, z vsemi njenimi sestavinami in obdobji, posredujemo. Le s takšnim odnosom do lastne zgodovine in vrednot bomo pritegnili ljudi. Naše pravilo je: ničesar zapostavljati, vsemu dati svojo težo v času in prostoru. Dovolj je že, da je bil ta prostor v polpreteklosti zrinjen na periferijo slovenske nacionalne in kulturne zavesti,« je dejal Zidar, ki ga muči tudi vprašanje, kako na najbolj optimalen in učinkovit pa seveda tudi originalen način vključiti v turistično življenje stare trške naselbine kot Podsredo, Pilštanj, ki že kažejo znake propada. Nič seveda ne bo pomagalo, če bodo iz prostora izginili ljudje. Izkušnje so sicer obetavne, ljudje v napreznih kulturnih in muzejskih delavcev vidijo priložnost, zaustavljenno je izseljevanje, vse več je lastnih rešitev.

»Še za konec – poslastica: grad Podsreda bo v ne tako oddaljeni prihodnosti bogatejši za grajsko restavracijo, spodnji gospodarski objekt pa nameravamo preurediti v hotelsko poslopje s štiridesetimi posteljami... Uporabili jih bomo lahko vsi, še posebej pa tisti, ki se bodo podali na evropsko pešpot. E-7, planinsko pot Kumrovec-Kum, seminaristi, mladinski raziskovalci, kogar bo pač pot zanesla v dolino Titovega otroštva, kmečkih uporov, upornega partizanstva...

Milenko Strašek

Sandi Renir: »Brez sodelovanja bi se leta dolgo stopicali na mestu!«

Franci Zidar: »Spominski objekti morajo živeti, tam se mora nekaj dogajati!«

italijanske steklarske industrije v preteklosti) ni!

Izkušnje kani Podsredčanom prinesiti tudi sodelovanje s podobno grajsko ustanovo na Bavarskem, v deželi

Večja skrb iskanju enako mislečih

Na mestnem odboru ZZB NOV Maribor so razpravljali o programu svojega dela za letos in posredovali tudi nekaj pripomb za izboljšanje in dopolnitev predlaganega besedila. Med drugim v tem programu mariborski borci dajejo podporo političnemu vodstvu v SR Sloveniji v delovanju za suverenost, proti težnjam za prevlado centralizma in težnjam po izenačevanju razvoja v državi na račun zastajanja razvitejših območij.

V razpravi je predsednik mestnega odbora ZZB NOV Maribor Jože Berce poudaril, da se morajo borci tudi v prihodnje vključevati v vse politične akcije in s svojim zgledom prednjačiti pri reševanju posameznih problemov. Čla-

nica mestnega odbora Lojzka Doltar pa je dejala, da mladini ni mogoče očitati, da je v svojih zahtevah prepotentna, saj brez ambicioznih zahtev mladim ni življenj. Poudarila je, da bi morali pri svojem delu posvetiti večjo srb iskanju prijateljev in enako mislečih ljudi, ki se še bojujejo za avnojsko Jugoslavijo. Po njenem mnenju pa ni prav, da spet iščemo razne sovražnike. Predlagali so tudi, naj bi občinske organizacije ZZB vsaj enkrat letno sklicale pogovore z vojaškimi vojnimi invalidi in jih seznanile z najnovejšimi predpisi. Tako bi odpadli tudi razni nesporednosti, saj vojaški vojni invalidi večkrat ne vedo za nekatere spremembe predpisov in so zaradi tega tudi pri-

zadeti pri svojih pravicah. Borci v Mariboru se bodo zoperstavliali poskusom razvrednotenja pridobitev NOB.

Posebno skrb bodo namenili tudi ohranjanju tradicij NOV in revolucije ter nadaljevali z delom skupine razlagalcev tematike NOB in domovinske vzgoje na srednjih, višjih in visokih šolah in se zavzemali za dobro sodelovanje s prosvetnimi delavci. Še naprej bodo podpirali športne vzgojne prireditve kot so kolesarski maraton, smučarski tek po poteh pohorskih partizanov na Osankarici, pohod po poteh Djure Djakovića in Nikole Hečimovića, Cizljev memorial in druge pomembne manifestacije kot izvirne oblike ohranjanja revolucionarnih tradicij. Sodelo-

vali bodo z moškim pevskim zborom Partizan, s Festivalom Kurirček z organizacijami tabornikov, z organizacijo ZRVS, Muzejem Narodne osvoboditve Maribor ter jim pomagali pri izpolnjevanju nalog.

Razpravljali so tudi o 25. decembru in menili, da spričo razvoja družbe in izraženega hotenja niso proti pobudi za razglasitev 25. decembra kot dela prostega dneva. Prav tako so razpravljali o stališčih organizacije ZZB NOV Slovenije o prenovi SZDL in jih v celoti podprli. Ugotovili so tudi, da sta samo dve občinski organizaciji ZB poslali predloge za podelitev plakete ZZB NOV Jugoslavije.

Marjan Kos

Mostarski planinci na petnajstem pohodu na Snežnik

Povezujejo jih številne vezi

Sredi marca se je dvajset članov Planinsko-smučarskega društva Prej iz Mostarja udeležilo petnajstega jubilej-

društvi sta pobrateni še s šestimi planinskimi društvi iz vsake republike in pokrajine. Tako z dejanji, brez velikih

Mostar – Goranci je pokopano 73 borcev te brigade in 61 borcev iz drugih partizanskih enot. V Domu kulture je spominsko obeležje na to in druge prekomorske enote. Tudi to je ena izmed vezi, ki povezuje Ilirsko Bistrico in Mostar.

Druge vez pa je naslednja. V svojem najdaljšem devetnajst dnevnem maršu, od Kiseljaka pri Sarajevu do Trsta je 29. udarna hercegovska divizija varovala smer Čabar-Prezid-Snežnik in tako omogočila četrti armadi, da je osvobodila Trst. Na to črto je prva prišla 13. udarna hercegovska brigada, ki so jo ustanovili iz mostarskega bataljona. Deseta hercegovska brigada pa je sodelovala v bojih za osvoboditev Ilirske Bistrice. V enajstih dneh bojev za osvoboditev Slovenskega primorja in dela Istre je padlo

198 borcev. 29. hercegovske divizije.

Prvi dan bivanja v Ilirski Bistrici so mostarski planinci položili venec k spomeniku v parku v središču mesta, kjer so imeli tudi krajšo zgodovinsko uro. Naslednji dan pa so na Snežniku, k spomeniku, ki opozarja na boje Istrskega partizanskega odreda, tudi položili venec.

Ilirskobistriški planinci so toplo sprejeli svoje goste iz Mostarja, ti pa so jim v zahvalo podarili sliko starega mostarskega mostu, ki jo je ustvaril Miroslav Smiljanić. K prijetnemu ozračju na srečanju pa je prispeval tudi planinec in harmonikar Hilmiya Rogonja, ki je med drugim zaigral tudi nekdanjo zelo popularno pesem Jugoslavija in Zdravljico.

Ob koncu pa povejmo, da je začetek sodelovanja med ilirskobistriškimi in mostarskimi planinci Salem Marušić in je tudi nosilec zlate značke pohoda na Snežnik.

Ivan Salopek

Mostarski planinci so položili tudi venec k spomeniku padlim na Snežniku. (Foto: Vojko Čeligoj)

nega pohoda na Snežnik-najvišji vrh v Slovenskem primorju. V koloni, ki je štela več tisoč planincev, so bili zbrani ljudje iz vse Jugoslavije.

Organizator vzpona na Snežnik je Planinsko društvo iz Ilirske Bistrice, ki nosi ime po tej gori. Dve planinski

besed, kažejo, kako je treba graditi enotno in bratsko-avnojsko Jugoslavijo.

V Ilirski Bistrici ima domičil tretja prekomorska brigada, ki je ob osvoboditvi Mostarja izgubila 184 borcev. Samo v kostnici na Medjia-ku, v dolini Žeput na cesti

Zadovoljni, ker se k njim vrača življenje

Prejšnjo nedeljo so imeli člani krajevne organizacije ZB Livek letno volilno-programsko konferenco, katere se je udeležilo 26 od skupno 47 članov.

Na konferenci je bil prisoten tudi predsednik ZZB občine Tolmin tov. Franc Rutar, razpravljali pa so o tekočih zadevah in izvolili za novega člana občinskega odbora so izvolili Vladija Mateliča.

V razpravi o družbenih dogajanjih so enoglasno ugotavljali, da ne morejo razumeti sedanjih dogodkov, in da so stališča slovenskega vodstva ZZB Slovenije, kakor tudi SZDL Slovenije in ZK Slovenije povsem v skladu z razumevanji in stališči livških članov ZB. Okoli zadeve Kragelj, ki se je pojavila v tedniku Mladina, pa so tudi enoglasno obsodili objavljanje takih intervjujev, ki tendenciozno in enostransko prikazujejo ljudi ali dogodke v zvezi

z njimi. To med ljudi vnaša razdvojenost in spore, ki nikakor niso vir vzajemne moči pri reševanju vsakdanjih in prihodnjih problemov kraja.

Ob plačevanju letne članarine so se livški člani ZB odrezali tudi s prispevki za obnovu bolnice Franja in za nabavo medicinske opreme bolnišnice Šempeter, saj so tako zbrali kar 150 starih milijonov in po sklepu konference delili na dva enaka dela, ter že nakazali na ustrezne tekoče račune.

Srečni in zadovoljni so, ker čutijo, da se na livško spet vrača življenje. Z obnovljeno šolo so dobili spet kraj, kjer se bodo lahko zbirali, s tovarno-obratom Metalflexa Tolmin pa delo in zaslužek doma. Sedaj le še pričakujejo, da se bodo naše družbene razmere spet zaobrile, tako da bodo vzpodbudne predvsem za mlade saj njim pripada bodočnost.

Ivan Rutar

Obiskali najstarejšo članico

Čestitke ob jubileju

Najstarejša članica krajevne organizacije ZB NOV Pameče – Troblje pri Slovenj Gradcu je Pavla Turičnik iz Gradišča 28.

Živi na visokogorski kmetiji po domače Podkrižniku, te dni pa je praznovala 92. rojstni dan. Za ta jubilej so jo obiskali in ji čestitali predstavniki krajevne organizacije ZB NOV in krajevne skupnosti.

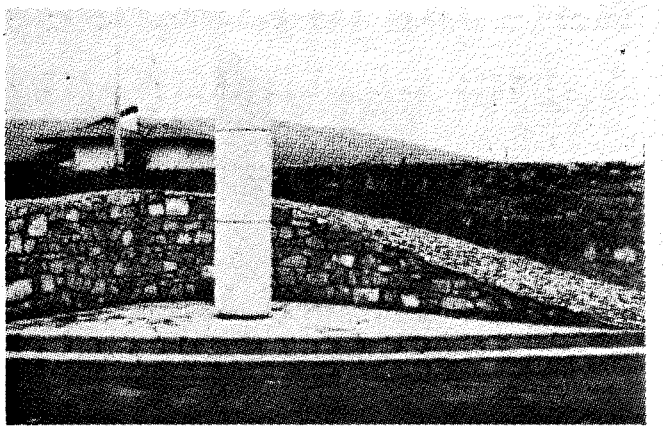
Pavla Turičnik se je rodila 25. januarja 1897. Poročila se je leta 1919 na kmetijo, kjer živi še danes. Na njej gospodari sin s snaho, z obema se dobro razume.

Zelo je vesela obiska svojih otrok z vnuki in pravnuki. Do sedaj je bila dobrega zdravja, samo zadnje čase včasih postane vrtoglava, to je bil tudi vzrok da je padla in se poškodovala, zato se večinoma zadržuje v postelji.

Z željo za čimprejšnje okrevanje so se poslovili od nje predstavniki krajevne organizacije ZB NOV in krajevne skupnosti.

Stanko Hovnik

V Rupi bodo odkrili partizanski spomenik

V Rupi bodo v nedeljo 9. aprila ob 10. uri svečano odkrili spomenik v narodnoosvobodilnem boju padlim krajanom in žrtvam vojne. Slavnostna govornika bosta župan občine Sovodnje Vito Primožič in predsednik pokrajinskega odbora VZPI-ANPI senator Silvano Bacicchi.

Po odkritju bodo položili vence, nakar bo sledil bogat kulturni program, ki ga bodo oblikovali pevci zborov KD Skala Gabrje in Rupa-Peč, osnovnošolci in recitatorji ter godba na pihala Kras iz Doberdoba.

Priljubljeni dobor za postavitev spomenika je poskrbel tudi za priložnostno publikacijo, v kateri bo na kratko prikazan prispevek krajanov v narodnoosvobodilnem in protifašističnem boju.

Partizanski spomenik so zgradili po načrtu geometra Iva Rojca, z deli pa so pričeli marca lani. Spomenik so v glavnem zgradili s prostovoljnim delom članov odbora za postavitev spomenika in ostalih krajanov.

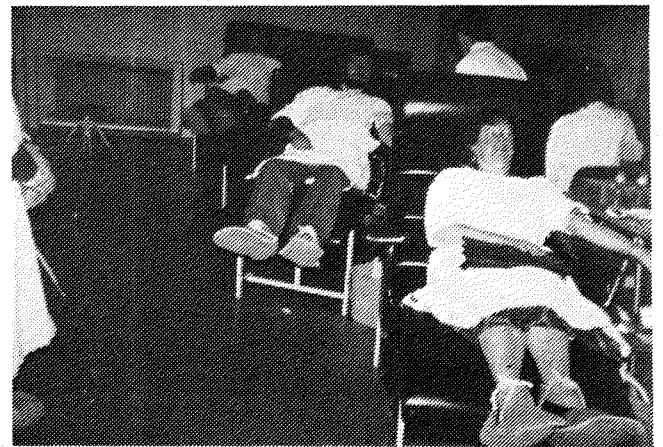
J. O.

Darovalci krvi

Krajevna organizacija rdečega križa Vrhpolje-Zalog v občini Domžale že vrsto let organizira krvodajalske akcije. Letošnje akcije, ki je bila 20. marca, se je udeležilo šestnajst ljudi.

Za uspešne krvodajalske akcije gre zahvala Tereziji Jančar, ki pravi: »Zelo sem vesela, da toliko ljudi razume pomen teh akcij in se jih udeležuje. V naši krajevni skupnosti nimamo problemov, ko je treba zbrati ljudi in oditi v Ljubljano na Zavod za transfuzijo krvi. Zelim pa si, da bi bilo v prihodnje še več ljudi pripravljeno darovati svojo kri, saj jo zelo potrebujejo za reševanje človeških življenj.«

Jože Novak

Med krvodajalsko akcijo

Odlikovanje koroškemu partizanu

Predsedstvo Jugoslavije je na pobudo področnega odbora koroških partizanov iz Ljubljane odlikovalo Franca Podbregarja-Matka iz Zagorja ob Savi z redom republike z bronastim vencem, za zasluge pri javnem delovanju, ki je pomembno za splošen napredek države.

Odlikovanje mu je pred nedavnim izročil predsednik Skupščine občine Zagorje ob Savi, slovesnosti pa se je udeležila tudi delegacija Področnega odbora koroških partizanov iz Ljubljane.

L. P.

Bogat program dela

Lovska sekcija, ki deluje pri Turističnem društvu Cerklje je imela pred dnevi redno letno konferenco. Pregledali so opravljeno delo v lanskem letu in ga ocenili za uspešnega. Z minuto molka so počastili spomin na lani umrle člane sekcije. Osrednja naloga sekcije v letošnjem letu je organizacija in postavitev jubileja 20. razstave lovskega, ki jo bodo v Cerkljah odprli 29. junija letos. Ob krajevnem prazniku bodo organizirali tradicionalno tekmovanje v streljanju glinastih golobov in tarčo srnjaka na Stefanji gori, želijo pa pomladiti svoje vrste. Na čelu upravne odbora bo še naprej Andrej Ropret.

J. K.

Spomin na letošnje prireditve »Po stezah partizanske Jelovice«

Podarjeno medaljo sem pošteno odslužil!

Minilo je že več kot deset let, odkar sem v Splitu, pred vhom v vojno pomorsko bazo Loro, spoznal polkovnika Janeza Lušino – Malija, prvoborca, iz Cankarjevega bataljona in udeleženca Drazgoške bitke. Takoj sva si bila blizu, kot da sva stara prijatelja. Že čez nekaj dni mi je poslal knjigo »Dražgoška bitka«, ki sem jo z zanimanjem prebral. Po novem letu pa mi je Janez poslal kolajno s svilenim trakom, namenjeno zmagovalcem akcije »Po stezah partizanske Jelovice«, čeprav si je nisem priboril. Zato sem mu v pismu poleg zahvale napisal tudi to, da enkrat zagotovo pridem v Dražgoše, da si to kolajno prislužim.

Leta pa so tekla. Lansko leto pa sem le prišel v Dražgoše. S planinci PD »Ljubljana Matiča« sem prehodil pot od Železnikov do Dražgoš. To pa le ni bilo vse, kar sem Janezu obljubil. Dobil sem le vpogled kako vsa ta tekmovanja in pohodi potekajo.

Bilo je v soboto, 7. januarjem letos. Ob pol desetih zvečer smo se zbrali člani PD »Logatec« pred hotelom Krpan: Cveta in Viktor Šeh, Janez Slabe, Franci Klevišar, Janez Pečar, Lenč Lenarčič, Danijel Verdinek, ter Jože Podkrajšek in jaz. Voznik Drago Vilar nas je že čakal v toplem kombiju, ki nam ga je v ta namen dala na razpolago DO »Valkarton« iz Logatca. Odpeljali smo se proti Vrhniki, Polhovcem Gradcu, nato pa visoko v hribovje Dolomitov, na Pasjo Ravan. Tu, pred hišo kmeta Koširja – kmetija stoji 760 m visoko, so bili že zbrani planinci in gojenci miličniške šole, ki so bilo oblečeni v maskirne uniforme.

Predstavniki PD »Škofja Loka«, obenem tudi organizator teh pohodov, je zbrane pozdravil v imenu organizatorja. Poudaril je, da je to že deseti spominski pohod »Po poti Cankarjevega bataljona«, ki je prav od tu odšel na pohod v Dražgoše, kjer je v tem času, pred 47-letji, v mrzli zimi, polni visokega snega bil hud boj z nemško soldatsko – slavno Dražgoško bitko.

Dal je še napotke, kje bomo hodili, počivali, na kaj naj pazimo med pohodom in nam zaželel srečno pot. Krenili smo v mrzlo januarsko noč, brez mesečine, vendar polno zvezd in megle po dolinah. Ura je bila enajst. V Dražgoše naj bi prišli naslednji

dan, približno ob desetih dopoldan. Torej enajst ur pohoda čez hribe in doline, med tem pa naj bi v vasi Breznica, ki je nekako na pol poti počivali dve uri.

Od partizanskih časov še nisem bil na tako dolgem nočnem zimskem pohodu. Rekel sem si – spet sem partizan, po tolikih letih, in treba bo peš do Dražgoš. Resda sem marsikatero takšno noč brez mesečine prebil z ladjo na razburkanem morju, kjer so divjali zimski viharji, vendar je pohod nekaj čisto drugega.

Najprej smo kar dolgo hodili po makadamski cesti, ovinke smo sekali z bližnicami, preko zamrznjenih strmih senožeti. Kmalu smo s ceste zavili v gozd. Prijetno toplo je bilo v njem. Šele tu smo se zvrstili v pravo partizansko kolono. Prižgali smo žepne svetilke. Kako pravilčno je izgledala kolona, sredi temnega gozda. Videle so se le premikajoče se svetilke. Po dobri uri hoda smo prišli do velikega gospodarskega poslopja tik ob gozdu. Malo dlje je bila lovška kočica, ki stoji na pobočju, odprtem tja proti severovzhodu. Kako lep pogled mora biti s kočice ko sonce vzhaja iz Kamniških planin. Koča je bila polna lovcev. Vsa okna in vrata so imeli na stečaj odprta. Imeli so električno razsvetljavo. Lovci so vriskali in nas pozdravljali. Mi pa smo jim mahali s svetilkami in hiteli naprej v noč. Morda so se lovci spraševali, čemu le hodimo po teh hribih. Nas 320 pohodnikov. Čemu? Težko je na to odgovoriti. Vsak izmed nas ima svoj odgovor. Vendar smo si prav gotovo enotni v tem, da s sodelovanjem na tem poho-

du izražamo ljubezen do domovine ter spoštovanje in ponos do borcev Cankarjevega bataljona, ki so prav to pot prehodili v težkih pogojih vojne, po visokem snegu in ko je bila svoboda še tako daleč, daleč.

Kmalu za lovsko kočico smo spet zavili v gozd. Pred tem pa smo globoko v dolini videli avtomobilsko žaromete. Nekdo pred menoj je glasno dejal: »Daleč je še Poljanska dolina!« Sestop po strmi gozdni stezi je zahteval veliko previdnosti, kajti pod odpadlim listjem so se skrivale ledenne plošče. Kaj hitro si bil na tleh in to je bilo še najmanj, kar se ti je lahko zgodilo.

Bilo je že po polnoči, ko smo prišli v Poljansko dolino. Prej kot sem si mislil. V gozdu smo se počutili na toplem. Zdjaj pa nas je obdajal mraz. Pred mostom čez Soro, ki se je valila po dolini, smo imeli krajši počitek. Toliko, da se zbrezmo. Pred nami je bila vas Zminec, tako so mi rekli. Janez Slabe je potegnil z nahrbtnika steklenico domače medice. Prilegla se je! Počivali smo le dobrih petnajst minut.

Najprej! Na križišču smo prišli na asfaltno cesto Škofja Loka – Žiri. Iz »ficka«, ki se je nekje zagostil med nas sredi ceste so nas potniki zvedavo gledali. Asfalta pa je bilo kmalu konec. Zavili smo desno v temno in strmo grapo. Steza je bila ozka, prostora je bilo le za enega. »Grizli smo kolena«, kot pravijo. Kolona se je malo razvlekla, vendar se je naša skupina še vedno držala blizu čela. Po manj kot dveh urah hoda, smo zagledali na vrhu hriba hišo, z rasvetljenimi okni. Potem še dve, tri hiše. Vse z razsvetljenimi okni. Čakajo nas! Ura je bila blizu treh zjutraj. Vas pa Breznica pod Lubnikom 693 m visoko.

Porazdelili samo se po hišah. Naša skupina, Janez, Franci, Danijel in jaz ter še kakšnih deset planink in planincev se je udobno vselila v komaj zgrajeno garažo. Komfort, da je kaj. Nalašč za nas

Vsako leto se v Dražgošah na proslavi ob obletnici boja Cankarjevega bataljona zbere več tisoč ljudi.

narejene klopi, mize, zraven pa električna peč. Prinesli so nam dva velika lonca vročega čaja, pa še obvestili so nas, da bomo počivali do petih zjutraj. Kako smo bili veseli. Po čaju pa nismo zadremali, kot sem mislil. Še na misel nam ni prišlo spanje. Pripovedovali smo si dovtipe, se smejali, skratka, imeli smo »veseli večer«, čeprav je bilo že jutro. Medtem pa sta nas obiskala tovariša iz odbora za organizacijo pohoda ter tistim, ki smo bili prvič na pohodu razdelila knjižnice pohoda.

V takšnem razpoloženju je čas kar prehitro minil. Ko je bila ura pet zjutraj je prišlo povelje. Naprej! Zunaj so kurili kres.

Najprej smo dolgo hodili po makadamski cesti, ki se je vzpenjala. Pri neki kmetiji, verjetno je bilo pri Zalubnikarju pa smo se pričeli spuščati po strmi gozdni stezi, ki se je vijugala v Selško dolino.

Kmalu so se globoko spodaj pričeli prikazovati obrisi osvetljenih poslopij. Če mi spodrsne bom priletel točno na eno od streh. Vasica Tomaž nad Praprotnim. Nekatera okna so bila že razsvetljena. Mi pa smo čez senožeti, ki so bila pokrita s tanko plastjo snega, hiteli dalje v dolino, kakor da nas dan ne sme ujeti v teh hribih. Po strmi gozdni stezi smo se spustili v Praprotno v Selški dolini, kjer je sredi vasi stala okrašena novoletna jelka. Krajši počitek! Nato pa čez majavi most čez Selščico. Steza ni bila

nič kaj prijetna, desno je bilo strmo pobočje. Pa je bilo tudi tega »trpljenja« konec. Preko senožeti, pokrite s snegom, smo se približevali vasi Ševlje. Bilo je tik pred zoro. Mraz je pritisnil, z vso močjo. Še iz partizanov se spominjam, da je bilo pred zoro najhladnejše, Danijel pa je glasno razmišljal, kako nam bo lepo, ko bomo spet v toplem kombiju.

Sedem je bila ura ko smo prišli v Ševlje. Pod dolgim kozolcem nas je organizator pohoda pogostil z vročim čajem, golažem in kruhom. Kako je teknilo! Medtem ko se je naredil lep, jasn, sončen dan.

Naprej! Na čelu kolone je zaplapolala zastava Slovenske planinske zveze, katero je nosil postaven planinec. Mi pa za njim v blage strmine, gozdne steze in kolovoze. Vzpenjali smo se složno, zavedajoč se, da nas čas ne lovi in da bomo v Dražgošah čez tri ure. Pot nas je peljala mimo vasi Zabrekve, ki se je vgnezdila v strmem pobočju. Kmalu smo pričeli sestopati skozi mlad smrekov gozd. Žal nam je bilo višine na kateri smo bili, zavedajoč se, da nas spet čakajo strmine. Bili smo pod pobočjem bukovega gozda, jugovzhodnega dela Jelovice. Čelo kolone je bilo že visoko na grebenu. Strma steza, po kateri smo hodili je bila polna suhega listja, ki je prijetno šelestelo pod nogami.

Tekla je že enajsta ura našega pohoda. Iz smeri Jelovice smo

zasišli rafale brzostrelk. Videli smo, da so to rafali tekmovalnih ekip, ki letos tečejo brez smučí »Po stezah partizanske Jelovice«. Kmalu smo tudi mi bili na grebenu in pri lovski koči. Tu smo dobili pečat pohoda in spominske značke. Za prvi pohod sem dobil bronasto značko. Potem pa smo odvezali nahrbtnike in proslavili »zmago«. Senožet je bila polna sonca in veselja. Kako tudi ne bi bili veseli, saj smo vsi prišli do cilja.

Od tu naprej smo odšli kadar in kamor je kdo hotel. Na asfaltni cesti so nas dohitevale razne tekmovalne ekipe. Med njimi tudi ekipa fantov iz »naše vasi« iz Logatca in sicer ekipa ZRVS in OK ZSMS. Veselo smo jih pozdravljali.

Za ovinkom sem zagledal Dražgoše, vas praznično odeto v zastave. Na glavo sem si dal triglavko, simbol slovenske partizanske vojske in zavriskal iz vsega srca. Potem pa smo zapeli partizansko – Slovenci kremeniti... Prehodili smo približno štirideset kilometrov dolgo pot.

V dražgoški šoli, ki nosi ime »Cankarjev bataljon«, sem srečal polkovnika Janeza Lušino in Miloša Rutarja. Lušini sem rekel: »Janez, obljubo, ki sem ti jo dal pred desetimi leti, sem izpolnil!«

Udeležili smo se spominske slovesnosti pred spomenikom Dražgoške bitke. Potem smo sestopili v vas Rudno, kjer nas je že čakal Drago s kombijem. Dražgoše – nasvidenje ob letu!

Bojan Tollazi

Internacionalni komite Ravensbrück znova v Ljubljani

Za razorožitev in mir, proti vsem pojavom novega fašizma

Zasedanje Internacionalnega komiteja Ravensbrück od 16. do 19. maja v Ljubljani, bo za nas jubilejno. Deset let je tega, kar so se delegatke Ravensbrück iz 17 držav, ki sestavljajo komite, zbrale na ljubljanskem Magistratu in poslušale pozdravne nagovore tedanje (zdaj častne) predsednice jugoslovanskega odbora Ravensbrück pri ZZB, nekdanje taboriščnice in spomeničarke, dipl. ing. Sonje Lapajne-Oblak; predstavnik ljubljanske maldine; tedanje predsednika mestne konference SZDL, tov. Vlada Benjaka; tedanje predsednika komisije za mednarodne zveze pri ZZB NOV Jugoslavije, Tov. Branka Golubiča, in jih je navdušilo petje Ribniškega okteta, da so se same začele prepevati, ko sta se oglasili pesmi o Bandieri rossi in Ka-

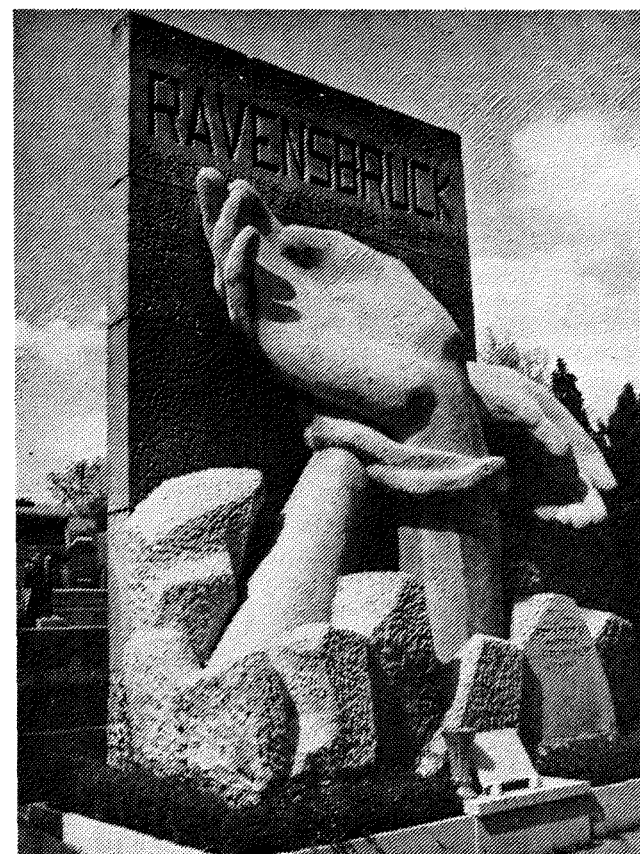
linki. Kakor tudi prihajajo delegatke iz evropskega Vzhoda in Zahoda in so njihove vojne izkušnje v državah z različnimi družbenimi ureditvami različne (tudi same predstavljajo taboriščnice raznih svetovnih nazorov), jih povezuje med seboj iskreno prijateljstvo »lagerske ceste« in trdna volja, po svojih močeh prispevati k popolni defašizaciji sveta, razorožitvi in svetovnemu miru. Glas IKR je slišati na vseh mednarodnih zborovanjih bivših borcev in na vseh kongresih, ki so kakor koli povezani s temi njegovimi osnovnimi cilji; in moralna avtoriteta komiteja je tolikšna, da mu je, kot znano, OZN predlanskim podelila častno diplomu »poslanca miru.«

Po ljubljanskem zasedanju se jih je zvrstilo še devet,

v Marijinih Lazih, na Blatnem jezeru, na Dunaju in v Parizu, v Bruslju in Nimesu, v Moskvi in Vzhodnem Berlinu in lani v Hamburgu; in vsako je prineslo nove poglede in spoznanja in terjalo novo delovno taktiko. Toda kakršna koli okolja so delegatke spoznale (povsod so jih sprejeli tamkajšnji predstavniki oblasti in organizacije borcev, žensk, mladine), ljubljansko srečanje jim je ostalo v neizbrisnem spominu. Deloma žalostnem, saj so se prvič zbrale brez dotlejšnje ustanovne predsednice. Renée Mirande-Laval, pariške odvetnice, ki je med vojno povežala francoske advokate v odporiško gibanje; deloma častitljivem, ker so v Ljubljani soglasno izvolile zdajšnjo predsednico, francosko komunistično poslanko Rose

Guérin; a predvsem veselim, ko so v tedanji Ljubljani spoznale naše herojsko mesto in jih je očaralo jugoslovansko gostoljubje, navdušeni sprejem naših ravensbrückank in lepote slovenske pokrajine, ki so jo doživele ob obisku vojnih spomenikov Gorenjske. Letos, se bojimo, njihovi vtisi ne bodo tako sijajni. Čas nam narekuje skromnost v pogledu gostoljubja (čeprav so družbeno politične organizacije in slovensko gospodarstvo pokazali razumevanje za potrebe organizacijskega odbora in ga je tov. Nuša Kerševan v imenu mesta Ljubljane zares velikodušno podprla), predvsem pa so delegatke zaskrbljene zaradi poročanja njihovih časopisov o dogajanju pri nas. Na vso moč se moramo potruditi, da bodo ostale prepričane zagovornice. iskrenega prizadevanja Jugoslavije postati sogovornica pri oblikovanju Evrope 1992 ker nam je pri tem podpora pozitivnih sil na Zahodu in Vzhodu še kako potrebna.

Deset let je dolga doba in številne delegatke IKR, ki smo jih nekoč pozdravili v Ljub-

Spomenik ravensbrückim žrtvam stoji tudi na enem od pariških pokopališč.

Ob obletnici napada na domobransko postojanko na Lavrici

Izdajalci so bili presenečeni

Letos praznujemo 45-letnico boja za uničenje belogardiistične postojanke na Lavrici. Ob tej priložnosti se spominjamo junaškega napada na domobransko gnezdo v bivši osnovni šoli na Lavrici. V tej stavbi so imeli domobranci svojo podoficirsko šolo, ki jo je vodil nemški oficir.

Po prihodu 12. SNOUB – 15. udarne divizije NOV Jugoslavije na področje Grosuplje-Škofljica in Grosuplje-Ilova gora-Zdenska vas, je ta izvrševala razne bojne naloge in med ostalimi tudi izvedla napad na domobransko posadko na Lavrici, ki je bila tik pred vrati Ljubljane, ob železniški progi Ljubljana-Nov mesto.

Nalogo za napad je dobil 3. bataljon 12. SNOUB, ki je veljal za eno najbolj udarnih

enot v brigadi. Namestnik komandanta bataljona Tone Primožič-Tonček je dobro poznal ta kraj, saj je pred vojno služil na Lavrici. V povezavi s terenskimi aktivisti OF z Barja je uspešno izvedel to uspešno akcijo, ki je vlila strah v kosti izdajalcem našega naroda in nemškim nacističnim okupatorjem.

S svojimi prostovoljci (70 borci) – bombaši in borci oboroženimi z lahkim in avtomatskim orožjem, so se v največji tajnosti in tišini ponoči približali postojanki v Lavrici. Načrt napada so borci dobro poznali in pod vodstvom komandirja 1. voda 2. čete Simona Srdiča z vso silo napadli šolo – postojanko, medtem, ko sta prva in tretja četa varovali okolico kot zaščitnici, da ne bi prišlo

do morebitnega presenečenja s katerekoli strani. To je bilo 29. marca 1944. leta. Napad se je začel ob 23.30 in v eni uri je bila postojanka uničena, požgana – v njej so imeli domobranci veliko streliva, ki je eksplodiralo in povzročilo pravo grozo in preplah med izdajalci. Bili so neprijetno presenečeni in nepripravljani, ker niso pričakovali takega obiska. Sovražnik se v začetku ni posebej zagrizel, ko pa je uvidel resnost položaja se je na vso moč branil. Naše orožje pa je opravilo svoje.

Naš bataljon je imel dva ranjena borca, od katerih je eden podlegel ranam, od 36 domobrancev pa jih je pobegnilo le šest.

Iz pripovedovanja naših obveščevalcev, bi spomnil sa-

mo na nekaj bežnih podatkov o tej podoficirski šoli izdajalskih domobrancev, ki smo jih imenovali tudi švabobranci. Tečaje na šoli je vodil (kot sem že omenil) nemški oficir Schuhmacher. Trajali so tri mesece. Obiskoval jih je za domobranske enote perspektiven kader. Do osvoboditve leta 1945 t. j. dobrih 13 mesecev, postojanke niso več obnovili. Jasno je, da so se domobranci znašli nad nedolžnimi ljudmi na Lavrici, aretirali so železniškega čuvaja Jožeta Puša, njegovo hčerko Minko Pušo, Alojzija Simončiča in Jožeta Kupljenika, vse iz Lavrice ter jih hoteli takoj postreliti. Kupljenik in Puševa sta za vselej izginila, verjetno so ju domobranci krvniki odpeljali v urhovske gozdove in ju tam pobili. Tudi Zoro Kasinovo, vdovo ubitega upravitelja šole in njenega 14-letnega sina Marka so hoteli vreči v ogenj, vendar so oba odpeljali v Ljubljano in odtod so ju Nemci poslali

Del vodilnega kadra 3. bataljona. Z leve stoje: Drago Vidmar, sekretar Skoja, Marija Čad-Nadja, politkomisarka čete, Simon Srdič, Tone Primožič, namestnik komandanta bataljona, Odon Pakiz, namestnik političnega komisarja bataljona.

v nemško koncentracijsko taborišče.

V čast temu dogodku in boju med NOB so v KS Lavrica odločili, da bo 30. marec krajevni praznik, podružnična šola v Lavrici pa se je preimenovala v Osnovno šolo 12. SNOUB.

Zato je prav, da se ob krajevnem prazniku Lavrice spomnimo slavnih dni naše NOB in ljudske revolucije in počastimo 45-letnico zmage naše partizanske enote v tem delu naše domovine.

Lojze Šonc-Tomi

92-letni Valentin Razingar iz Brega pri Žirovnici

Učitelj, izgnanec, zavzet čebelar

Valentin Razingar iz Brega pri Žirovnici se je po upokojitvi prizadeval, da je s člani Čebelarke družine Breznica na Gorenjskem dokazal slovenstvo znamenitega čebelarja Antona Janše.

Kot sedmi otrok se je 9. marca 1897 v družini Franca in Helene Razingar na Planini pod Golico rodil Valentin Razingar.

»Bilo nas je trinajst, starejši bratje so pomagali na kmetiji, jaz pa sem že pri osmih letih pomagal očetu pri čebelarstvu, tradiciji, ki jo je prevzel od deda,« pravi Valentin Razingar in pri tem pokaže med drugim tudi sliko svojega očeta pri čebelnjaku, ki je bila objavljena v Vodnikovih prilikah leta 1934. Po osnovni šoli, ki jo je obiskoval na Jesenicah in Ljubljani, se je nato vpisal na učilišče v Ljubljani. Šolanje je prekinila I. svetovna vojna, bil je mobiliziran v avstroogrsko vojsko; po teoretičnem in praktičnem učenju na oficirski šoli, je bil

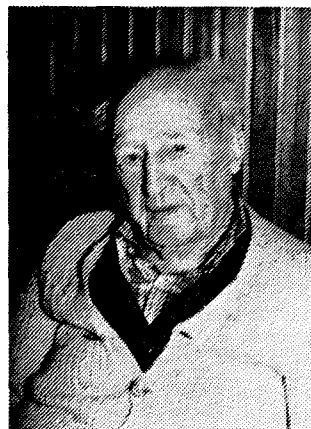
poslan z 62. divizijo na fronto v Romunijo, kjer je dočkal konec vojne leta 1918 in povratek domov. Šolanje je nadaljeval, maturiral in se zaposlil kot učitelj v Kraljevini SHS (kasnejši Jugoslaviji).

»Najprej sem služboval na ljudski šoli na Jesenicah, po treh letih sem šel učiti na meščansko šolo v Ljutomer, leta 1924 pa sem bil premeščen v Sv. Lenart v Slovenskih Goricah. Vzporedno sem opravil še maturo z izpopolnjevanjem na Kmetijski strokovni šoli v Mariboru. Ustvaril sem si družino in leta 1927 odšel v Zg. Gorje, kjer sem bil upravitelj vse do okupacije. Z ženo sva poleg poučevanja na osnovni šoli, imela tudi kmetijsko-gospodinjstvo nadaljevalno šolo,« pravi Va-

lentin Razingar. Pokaže album s fotografijami, dokumenti, risbami in zapisi iz pregnanstva v Srbijo, ki je trajalo od 7. maja 1941 do 21. julija 1945 – 4. leta, 2 meseca in 14 dni.

»V Smederevski Palanki so nas Srbi zelo ljubezno sprejeli. Prijavili smo se pri ministrstvu za prosveto, vendar, ker je bilo dosti učiteljskega kadra iz Bosne, nismo mogli dobiti službenega mesta. Dobili smo dekrete, da smo na razpoložanju brez plače. Izgnanci smo se morali sami organizirati, meni so glede na kmetijsko izobrazbo poverili vodstvo prehrane, imenovali smo to »izbegliška kuhinja«. Izgnanci se tudi po osvoboditvi srečujemo in hranimo o tem spominski album. Obiščejo

pa nas tudi Srbi in mi njih,« pove Valentin Razingar. »Dveletni Miloš je umrl v izgnanstvu, z ženo, sinom Aleksandrom (sedaj polkovnik v pokoju) in Bredo (magister biologije) smo se vrnili za

Valentin Razingar je človek z bogato preteklostjo

kratek čas v Zg. Gorje, nato pa na Jesenice, kjer sem učil na osnovni šoli na Koroški Beli in Hrušici vse do upokojitve leta 1952.«

S prihranki so kupili hišo na Bregu pri Žirovnici, jo obnavljali, nakar se je Valentin Razingar lotil neizpolnjene želje (kot učitelj se je stalno preseljeval), da si postavi svoj čebelnjak. »Ves prosti čas v pokoju namenjam čebelarstvu. Vključil sem se v Čebelarstvo družino Breznica na Gorenjskem, kjer sem bil vrsto let predsednik. Življenjski smisel mi je bil, da dokažemo, da je bil Anton Janša, znameniti slovenski čebelar, doma iz naših krajev, rojen Slovenec. Obnovili smo čebelnjak Janševih naslednikov leta 1958, spominsko ploščo (obeležje) v bližini čebelnjaka, leta 1980 pa smo postavili spomenik Antonu Janši na Breznici pred osnovno šolo. Z velikim močem čebelarstva, katerega si lastijo Avstrijci (češ živeli in delali je kasneje na Dunaju) in Slovenci, smo oboje povezali, v tem smislu leta 1972, ko sta bili dve spominski proslavi. Maja je bila Janševa proslava na Dunaju, kjer so podpisali spominsko listino predstavniiki obeh Čebelarstev, jaz

pa sem posadil lipo, za kar sem zemljo prinesel s seboj in s tem simbolično pokazal pokorščino Antona Janše. Podobno praznovanje je bilo, avgusta na Breznici...« se spominja Valentin Razingar dela v čebelarstvi in organizaciji, kjer je za zasluge in prizadevnost bil odlikovan z redom Antona Janše III., II. in I. stopnje ter je častni predsednik brezniske čebelarke družine.

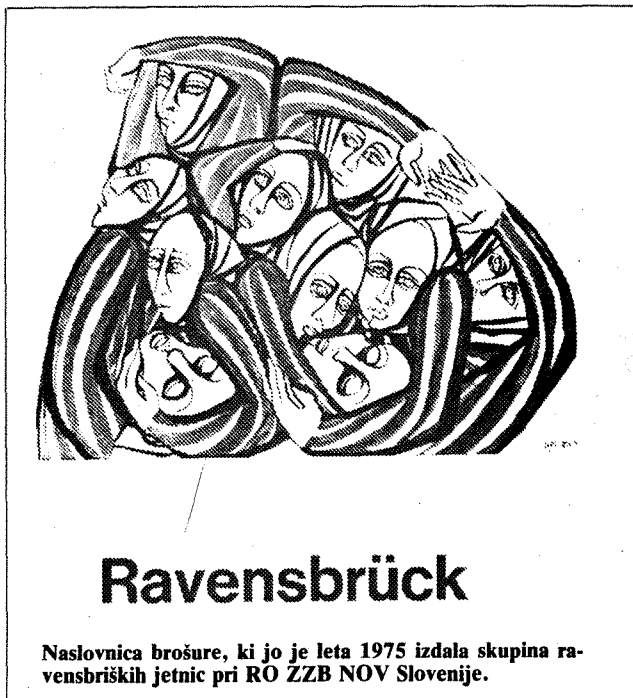
»Kljub mrazu in snegu še vedno stopim k svojemu čebelnjaku in pogledam, če je vse v redu z mojimi čebelicami. Nekaj panjev imam še vedno, prideloval pa sem tudi matični mleček. Na desno oko mi ni uspela operacija in nanj ne vidim. Z levim pa vidim še kar dobro. Berem z očali in v časopisu pogledam važne dogodke in TV-dnevnik, drugače me pa bolj zanimajo strokovne in znanstvena knjige s področja kmetijstva in čebelarstva. Za svoja leta se počutim kar dobro, za kar se imam zahvaliti mojim čebelicam,« pravi Valentin Razingar.

Drago Papler

ljani, se letošnjega srečanja ne bodo mogle več udeležiti. Emmy Handke iz Nemške demokratske republike, nekdanja sekretarka komiteja, boleha in se je pri 82 letih odrekla svoji funkciji; to je za komite veliko izguba. Nekdanjo blagajničarko, iskrivo Marsejčanko Oddeto Franche le June, je pokosila smrt. Polnokrvna in duhovita predstavnica Norveške, Henriette Bie Laentzen, v zasebnem življenju univerzitetna profesorica, ki smo se srečanja z njo posebno veselili, si ne upa več na dolga potovanja. Še zmeraj pa vneto sodeluje pri gibanju, ki ga je organizirala na Norveškem, babice proti atomski nevarnosti, s katerimi skušajo norveške »senjorke« z vsakodnevnimi demonstracijami pred parlamentom prisiliti vlado, da bi se odrekla namestitvi kakršnega koli jedrskega orožja na svojem ozemlju. In Jugoslovanke boleče občutimo izgubo svoje avstrijske prijateljke, Berte Laucher, vnete podpornice boja koroških Slovencev, ki je med drugim odkrila v Londonu gradivo o sojenju ravenbrški

krvnikom, v katerem je jasno razvidno, da so tudi v Ravensbrücku obstajale zdaj tako vneto zanimovane plinske celice. Vseh teh in še številnih prijateljic in sobojevnic v Ljubljano ne bo. Prišle pa bodo druge, enako težko pričakovane. Za Italijo Lidia Rolfi, avtorica temeljnega dela o organizaciji taborišča Ravensbrück; Toni Brucha, katere knjiga s skromnim naslovom Nisem bila junakinja, je zgovoren prikaz ilegalnega boja in trpljenja Avstrijk; Gertrud Müller, zahodnonemška komunistka, ki je bila prvič v nacističnem zaporu že leta 1933 kot 18-letno dekle in je okušala ravenbrško taborišče od leta 1942 do osvoboditve 1945 ter napisala presunljivo knjigo Ravensbrück: kleparska kolona; in, nemara, Piroška Döme, znana po knjigi o madžarskem antifašističnem boju Fenyés arnyék. (Jugoslovanke se, žal, ne bomo mogle postaviti z novo predelano in dopolnjeno izdajo obširne knjige Ravensbrück, ker se zanjo ni odločila nobena naša založba).

Vsaka izmed delegatk ima

Naslovica brošure, ki jo je leta 1975 izdala skupina ravenbrških jetnic pri RO ZZB NOV Slovenije.

pretresljivo osebno zgodovino, predsednica Rose Guérin n. pr. je bila odpornica od prvega dne okupacije, aretirana leta 1942, deportirana v Ravensbrück s številko 21675 in februarja 1945 po-

slana v Mauthausen, da je spoznala še ta najhujši pekel. Zdašnjaja blagajničarka komiteja, Cecile Lesieur, aretirana marca 43 v skupini partizanskih ostrostrelcev, je bila mesec dni zasiljevana in mučena

v zaporih, nato l. 1943 predstavljena iz ene mučilnice v drugo, dokler ni preko Poljske prispela leta 44 v Ravensbrück in februarja 45 v Mauthausen. Jasno je, da ženske s takšno pragmatiko ne bodo popustile v prizadevanju, da bi za svoje otroke in vnuke pomagale ustvariti svet miru in sožitja.

Ko govorimo o jubilejih, naj omenimo, da praznuje IKR letos 30 letnico svojega obstoja. Toda nemara je še pomembnejše, da je minilo deset let od leta 1979, »leta otroka« in da žele bivše Ravensbrückanke letos, ob 200-letnici Deklaracije o pravicah človeka in državljana, znova in s poudarkom terjati od Združenih narodov mednarodno konvencijo o pravicah otrok, ker Deklaracija o pravicah otroka, sprejeta leta 1959, ni dala zaželenih rezultatov.

»Bile smo priča pošastnim zločinom, ki so jih nacisti izvajali nad otroki«, piše v resoluciji, ki jo pripravljajo, »toda odleje se napadi na spoštovanje otroka množijo. Otroci so

prve civilne žrtve vojn in nerazvitosti.

Nekatere mobilizirajo pri 14 letih ali celo še mlajše in jih, indoktrinirane, uporabljajo pri nevarnih nalogah. Otroci nasprotnikov so v tlačiteljskih režimih podvrženi mučenju ali pa jih jemljejo družinam kot pod nacistom.

Drugi so izkoriščeni kot premalo plačana delovna sila, kot v 19. stoletju; obstaja trgovanje z otroki, prodajajo jih, jih prostituirajo. Otrok je obvarovan kot predmet, blago.

Torej bodo Ravensbrückanke zahtevale konvencijo, ki bi nespoštovanje temeljnih pravic otroka primerno kaznovala. Če dodamo temu akcijo proti izkrivljanju zgodovinskih dejstev, ki so ga krive številne države Vzhoda in Zahoda in, kot rečeno, obravnavanje in obsodbo novih oblik fašizma in vselej obnavljajočo se akcijo za mir in razorožitev, se skoraj ni bati, da bi zasedanju zmanjkalo snovi. Dobre volje, spopasti se z vsemi temi problemi, mu zagotovo ne bo.

Rapa Šuklje

Gibanje za naravno prehrano

Moč zemlje – ukinjanje potrošniške miselnosti

Vse več je opozoril, ki prihajajo iz logov najrazličnejših znanstvenih krogov, pa če hočete – od atomskih fizikov – do biologov, medicincev, ekologov in drugih, ki nam dopovedujejo, da se bomo morali, čeprav mukoma, vendarle odpovedati dosedanjemu galopu civilizacijske ekspanzije. Opozarjajo nas, da smo na pomembnem razpotju, ki terja našo izbiro – med »bliščem obljubljenega potrošniškega raja« (s srhljivimi posledicami njegove enostranosti) in malo bolj okornimi, »prizemljenimi« koraki nazaj k naravi (z veliko prtljago novega vedenja o naravnem ravnanju, o ekoloških katastrofah, o boleznih človeka današnjih dni...) in seveda z morda povsem spremenjenimi pogledi o tem, kaj hočemo v svoji dolžini življenja doseči, kaj narediti in – kaj zapustiti za seboj.

Gibanje za naravno prehrano pri RK ZSMS je z akcijo za ustanovitev kmetijske zadruge Moč zemlje, stopilo na to mukotrpno pot prepričevanj, poskusov in združevanja ljudi, ki podobno mislijo.

Na nedavni tiskovni konferenci je v njihovem uvodu že kazalo, da se bomo spet enkrat pogovarjali le o »sajenju rožic«, pa je nadaljnji potek pogovora dokazal, da ne gre samo za lepe želje ampak že tudi za prve rezultate!

Proizvedemo vedno več – slabega za zdravje

»Umirajči gozdovi, zadržane reke, dušeci zrak, kontaminirana zemlja, voda in hrana, bolni otroci, monotono in ubijajoče delo, občutki tesnobe, brezupa in nemoči so logična posledica enodimenzionalnega, napačno zasnovanega gospodarskega razvoja, ki malikuje količinsko rast materialnih dobrin kot edino merilo za kakovost človeškega življenja,« so zapisali v vabilu na pogovor in dodali, da medtem, ko politiki in nekateri strokovnjaki dajejo vtis, da so prepoznali probleme in, da že ukrepajo, (konference, resolucije, razprave...), v resnici vse stoji, oziroma se ne zgodi nič, kar bi ustavilo korakanje k ekološki katastrofi. Ugotavljajo, da nasprotno, obstaja cela vrsta mehanizmov, ki preprečujejo nujne spremembe. Mladinci opozarjajo, da mnogi preradi pozabljajo, da sedaj tu sploh ne gre več za boj za oblast

ampak za preprosto preživetje in s tem v zvezi za pravico o odločanju o tem preživetju! V tej luči pa so številni normativni akti ovire za delovanje v smeri preživetja.

Ker pa je kljub temu črnu uvodu vendarle dejstvo, da je danes vse več ljudi, tudi v naši družbi, ki se v polni meri zavedajo svojega deleža odgovornosti za sedanje stanje in so pripravljeni sodelo-

urejanje celovitih kmetij z zaključenimi proizvodnimi cikli (od rastline, do živine, gnoja in proizvodnje za prodajo), sodelovanje z drobnimi obrtniki in drobnoudustrijskimi obrati, spodbujali bodo domačo maloserijsko proizvodnjo marmelad, sokov in drugih podobnih prehrabnih izdelkov, v prvi vrsti pa si bodo prizadevali, da v javnosti razjasnijo pojem

izbranih biološko čistjših con.

Ker seveda vsega, kar so nam povedali in, o čemer smo se potem pogovarjali s tam prisotnimi kmeti, ne moremo stlačiti v ta zapis, vam lahko obljubimo le, da bomo ob prvi priložnosti eno teh prvih poskusnih kmetij obiskali in se pogovorili o vsem tistem, kar jim vsa-kodnevno življenje in gospo-

Bomo še naprej kockali z zdravjem in življenji?

vati v iskanju rešitev v izgradnji celostno zasnovane družbe, se jih nekaj že vključuje v aktivnosti na enem od sektorjev v Sferi ekološko-biološkega kmetijstva.

O izkušnjah na tem področju so nam spregovorili nekateri mladi in tudi manj mladi, ki so se začeli spopadati z realnostjo biološkega kmetovanja.

Pred dobrim letom je bila v Sloveniji ustanovljena prva kmetijska biološko-ekološka zadruga, ki je bila formalno-pravno registrirana decembra 1988, v njej pa združujejo svoje delo (ali del svojega dela) kmetje iz Bele krajine, Primorske in Vač pri Litiji. To je »dete« zagnane skupine mladih na ZSMS, Domusa in revije Zdravje. Zlasti Ljubljanci, ki redno obiskujejo takomenovano ekološko stojnico, kjer so začeli prodajati bio hrano pridelano na kmetijskih površinah, ki niso več škropljene in gnojene z nevarnimi umetnimi gnojili in škropivi ampak so jih začeli urejati po svetu že uveljavljenih metodah-bio gospodarjenja.

Zdaj so stvari že tako daleč, da bi radi odprli tudi prvo biotrgovino, vendar je zamisli napoti »ta malenkost«, ki se ji pravi vsesplošna načelna podpora in – dejansko obupovanje nad birokratskimi ovirami.

Cilj vsega tega početja je jasen: proizvodnja človeku zdrave prehrane in propagandna za spremenjen način življenja, ki je neposredno povezan s prvim. Mladi bio-ekologi bi radi tudi dosegli pomembno družbeno stvar seznanjanje javnosti, obveščanje in kontrolo nad prehrabnimi proizvodi. Prav tako bodo po svojih močeh propagirali

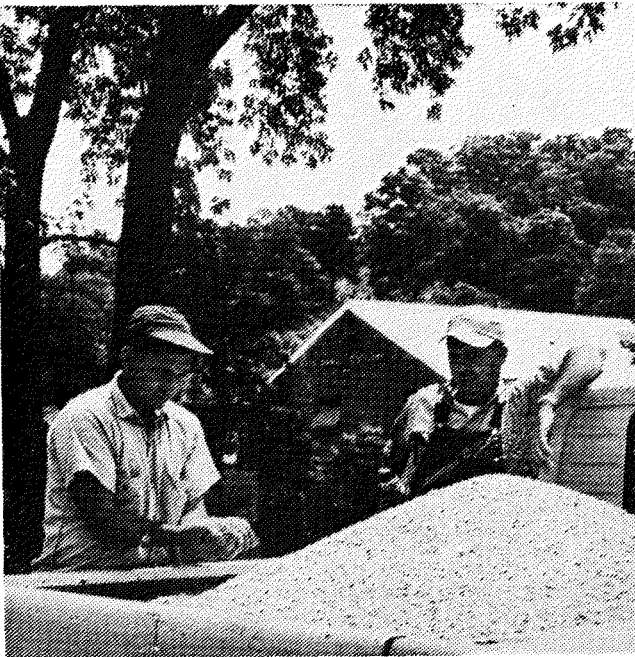
bio prehrane in bio ponudbe. To zadnje, so opozorili, danes namreč industrijski proizvajalci hrane propagando proglašajo za nekatere svoje nove izdelke, ne da bi v bistvu opredelili, kaj zares ponujajo. Kajti, če je kruh, ki ga ponujajo pod oznako bio, narejen iz umetno gnojene in škropljenega žita, to še ni pravi bio kruh...

Zadruga, ki so nam jo predstavili, združuje poleg treh-štirih ustanovitvenih kmetij tudi »zunanje sodelovce«, kmete (število se bliža tridesetim), ki so začeli sodelovati kot kooperantje, tako, da biološkim principom gospodarjenja podvržejo delo (ali delčke) svojih kmetijskih površin. Ti sodelavci so bili izbrani po načelu v Sloveniji

darjenje po novih načelih prinašata.

Tu pa za konec povejmo še to, da usmerjanje k bio kmetovanju in z njim k bolj zdravemu življenju ostro zarezuje v naše okorele navade še po eni plati: zdravo življenje namreč predvideva vsaj odločno zmanjšano porabo mesa v prehrani, če že ne njenega ukinjanja, kajti, (postregli so nam z nekaterimi podatki svetovne zdravstvene organizacije), nezdrava prehrana (v kateri je v veliki meri zajeto prehranjevanje s prevelikimi količinami mesa), je v kar 80 odstotkih udeležena pri vseh človeških boleznih sodobnosti. O tem podatku pa se menda lahko zamislimo še preden si omislimo svoj lastni bio-vrt, mar ne?

B.Ž.J.

Bio-ekološko kmetovanje predvideva organiziranje v celotne delovne cikle zaokrožene kmetije, ki bodo nudile sicer manjše količine, zato pa več kakovosti. To spodbuja tudi nove socialne vidike življenja na kmetih...

Zdravnikovi nasveti

O izgubi telesne teže in o utrujenosti

Večje izgube telesne teže pogosto kažejo na težje fizično ali psihično obolenje. Če že na prvi pogled opazimo, da je nekdo očitno shujšal, se moramo zavedati, da z njegovim zdravljenjem res nekaj ni prav. Takoj je treba poiskati vzroke za takšno stanje. Treba je potrpežljivo in natančno pregledati vse možnosti, vse bolj pa tudi manj verjetne vzroke.

Izguba telesne teže se lahko pojavi tako pri akutnih kot tudi pri kroničnih obolenjih posameznih organov ali skupine organov. Prav tako pa so nekatera psihična obolenja povezana z izgubo telesne teže. Kajti, tudi psihična obolenja imajo svojo materialno osnovo v milijardah možganskih celic ter skoraj neskončnih možnih kombinacijah njihovega delovanja. Seveda nam vse skrivnosti tega delovanja še niso znane. Veliki svetovni medicinski centri za raziskovanje delovanja možganov sicer napovedujejo prva skromna odkritja sicer neprecenljive vrednosti, ki pa so še vedno povezana s širšim vprašanjem zdravilstva nasplo in torej presegajo ožji namen tega sestavka.

Pomembno je, da vsakdo, ki opazi prve znake hujšanja, pri sebi začne iskati znamenja izvora za to, oziroma, znake soodvisnosti hujšanja z morebitnimi drugimi bolezenskimi znaki, ter izgubo apetita.

Poznamo tudi primere, ko bolnik toži o izgubi telesne teže, pri čemer je njegov zunanji izgled nespremenjen. Ob takih primerih je seveda merodajno tisto, kar pove tehnika, v določenih časovnih presledkih. Pomembni so tudi laboratorijski izsledki, prav tako pa ne smemo zanemariti možnosti »hotene« izgube apetita. Čisto poseben vzrok je preprosto – pomanjkanje hrane, takšna stanja pa so nam še posebno dobro znana iz vojnih dni (zlasti iz taborišč) in iz dogajanja v sodobni Afriki.

Nenormalno izgubljanje telesne teže je povezano z občutkom utrujenosti, ter slabega počutja, za takšno počutje pa lahko krivimo še druge vzroke, med njimi tudi: utrujenost, ki nastane zaradi pretiranih telesnih naporov, jutranja utrujenost, ki preko dneva izgineva (govori pa o funkcionalnih motnjah, ki utegnejo indicirati na obolenja žlez z notrajnim izločanjem, na sladkorno bolezen, na nalezljive bolezni – vnetja jeter, tuberkulozo itd., na živčnomišična obolenja, na obolenja dihal (naduha), na obolenja krvi in krvnih organov (slabokrvnost...), na obolenja vezivnega tkiva (revmatična obolenja sklepov...), na obolenja vezivnega tkiva (revmatična obolenja sklepov...), na rakava obolenja (vseh vrst), ali pa na preprosto posledico zlorabe zdravil.

Skratka, izguba telesne teže je pojav, ki terja večplastno in kompleksno obravnavo. Enako pozornost pa terja spremljajoči pojav utrujenosti in nerazpoloženja. Kadar vam je tako, obiščite zdravnika!

P. S.: Tovarišici B. P. iz Velike Lese sem glede njenih zdravstvenih težav odgovoril v pismu.

Dr. Danijel Brezic

Oves naš – vsakdanji

Sejan kot jaro žito, zraste do 120 cm visoko in ima na vrhu stebila razprostrta lat z dolgopeceljastimi klasi. Ima k zrnju gole krovne pleve. Njegova prednost je, da raste tudi v hladnejših krajih, ki za druge vrste žit več niso primerni.

Pri nas ima oves še vedno preskromen prehrabni sloves, čeravno vsebuje številne, človeku nadvse koristne snovi. Tako vsebuje zrnje precej škroba, beljakovin, sladkorja, fosfatov in kalijevih soli, medtem ko vsebuje ovsena slama precej kremenčeve kisline in hlapnega olja.

Ovseni kosmiči so ne le hranilna ampak predvsem lahko prebavljiva hrana, ki nadvse dobro deluje posebno pri prehrani želodčnih bolnikov in tistih, ki imajo čreves-

ne težave, pri bolnikih s prekomernim izločanjem želodčne kisline, pri vnetju trebušne slinavke in pri izraženi potrebi po omejitvi izločanja.

Slamo te rastline uporabljamo za zdravilne kopeli kot pomoč pri revmatičnih in protinskih težavah, pri ledvičnih obolenjih (kamenih...), in raznih kožnih obolenjih.

Zadnje čase so predvsem v modi pripravki »müsliji« – ki jih, kupljene v trgovini kar zasoljeno plačujemo, doma pa si lahko hitro in ceneje pripravimo podobne mešanice (malo v peči zarumeneli kosmiči, sesekljane rozine, drobcji čokolade in posušene-ga sadja), ki so odlična jed k toplemu ali mrzlemu mleku.

B. Ž.

Dvojni likovni dogodek v Ljubljani

Moswitzer in Ivačković

Spet se nam, kljub presahlim pipam za kulturo, verjetno pa še iz »starih zalog« in »minulega dela«, ponuja v ljubljanski Moderni galeriji lep likovni dogodek: dve razstavi, dveh sodobnih evropskih likovnih umetnikov, dveh zelo različnih likovnih pogledov in pristopov. Prvi prihaja iz sosednje Avstrije in je tako v domovini kot tudi v širšem mednarodnem likovnem prostoru priznan kiparski mojster, s številnimi velikimi javnimi projekti, razstavljač na najmenitnejših svetovnih razstavah in nagrajenec avstrijskega zveznega mi-

nistrstva za kulturo in prosveto ter mesta Dunaja. Drugi umetnik prihaja iz Pariza, čeravno je naš človek, slikar, rojen leta 1930 v Horgošu z diplomom beograjske likovne akademije v žepu in večdesetletno pariško življenjsko izkušnjo. Od prve samostojne razstave v letu 1963 je nanizal petnajst samostojnih razstav, večino v Franciji, nekaj pa tudi v Beogradu. Med predstavami na skupinskih razstavah pa ga najdemo poleg udeležbe na množici francoskih razstav tudi na znanih naših prireditvah v Somboru, Čačku, v Banji Luki, Sarajevu in

nenazadnje se je predstavil tudi že slovenskemu občinstvu na razstavi sodobnega srbskega slikarstva.

Gerhardt Moswitzer je iz generacije 1940, Štajerc. Iz njegove biografije ni zanemarljiv podatek, da se je v mladosti učil za ključavničarja, pri čemer je imel torej že zelo zgodaj opraviti z obdelovanjem kovin. To je ostal skozi vsa obdobja njegovega likovnega ustvarjanja tudi osrednji oblikovalni material, ki ga komponira v skulpture.

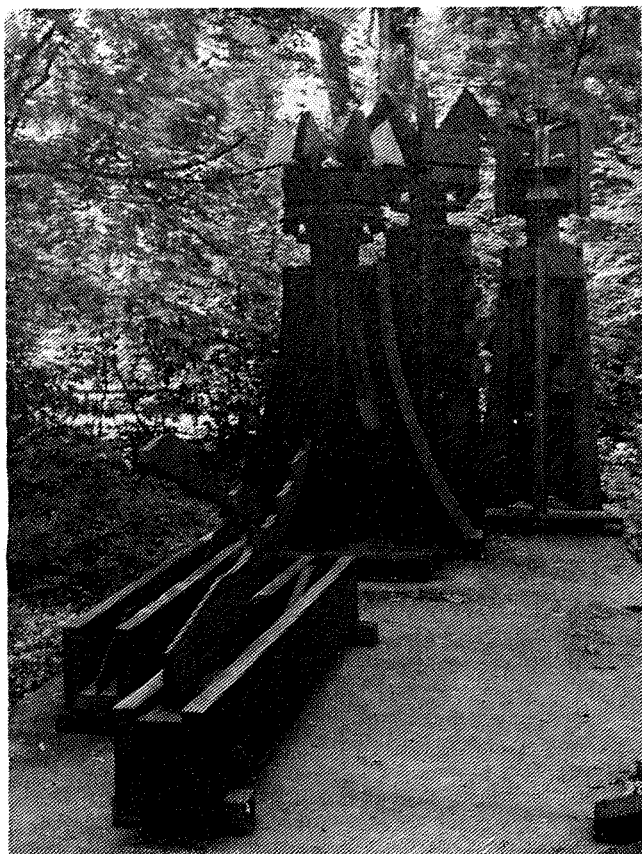
Če boste kdaj na potepu po Avstriji, si boste lahko ogledali javne spomenike – Moswitzerjeve skulpture: »kraljico« pred okrajnim glavarstvom v Brucku na Muri, skulpturo na osrednjem trgu v Neumarktu, pred okrajnim glavarstvom v Judenburgu, v Leobnu in drugih avstrijskih krajih, njegova najbližja javna skulptura pa stoji na graškem Europaplatzu.

Dela, s katerimi se avstrijski umetnik predstavlja te dni Slovincem, segajo od območja kovinske plastike k fotografiji, ki mu tudi postane umet-

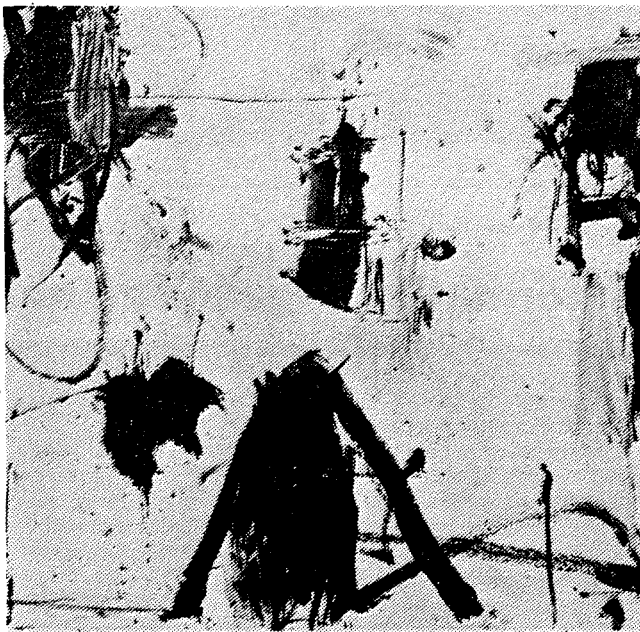
niški medij odstiskovanja sledi materialov. Vsa njegova umetnost pa se nesporno giblje v prostoru prevrednotenja materiala v novo likovno vrednost, ki jo pregnete s številnimi sredstvi tako, da seže celo v nove dimenzije – zvoka.

Po tej plati je umetnost Djordja Ivačkovića nekaj povsem drugače zastavljenega. Slikar ni obremenjen z zavezanosostjo dvema dimenzijama, ne obremenjuje se s formati, ampak navidezno lahko razporeja po neki notranji logiki, ki sama po sebi terja formalne robove njegovih platen. Njegovo slikarstvo temelji na spontanosti in se ne zamejuje s predmetnostjo. Ni atraktivne v smislu šokantnih efektov na gledalca, izraža pa notranjo silino, ki bije iz barvne mase na belem kvadratu. Ivačkovića razstava je prispela v Ljubljano iz zagrebškega doma JLA, Moswitzerjevo pa so skupaj pripravile Neue Galerie iz Gradca, deželna galerija iz Celovca, Müscarnok iz Budimpešte in Moderna galerija iz Ljubljane.

B. Ž. J.

Gerhardt Moswitzer: »Kot nož« 1982–83, kortensko jeklo

Djordje Ivačković: slika, 1988

Delovni sestanek članov društva piscev zgodovine NOB in revolucije

Izvršilni odbor društva piscev se je odločil, da bo eden letošnjih delovnih sestankov članstva posvečen temi, ki bo obravnavala problematiko raziskovalnega dela in pisanja politične zgodovine enobeja zlasti pa izdelavi zgodovine okrožnih odborov OF. Odbor društva namreč sodi, da je obdelava te zgodovine v velikem zaostanku. Medtem ko je zgodovinske vojaške enote slovenske osvobodilne armade v polnem zaletu in je že daleč preseglo polovico programa, je zgodovinske politične delovanja in enobeja in političnih organizacij komaj krenilo nekoliko naprej. Vsekakor je zgodovina političnega delovanja med vojno bolj zamotana in zato zahteva več raziskav in dela. Tudi problematika je zahtevnejša. Naj omenim na primer le organizacijo okrožnih odborov OF, saj so se teritorialno zelo spreminjale, večkrat so se politična področja sosednjih organizacij prikrizala, ali so se združevala in razdruževala itd. Zelo pomembno bo pravilno raziskati stališča do delovanja in problematike temeljnih organizacij OF (enotnost, vodilna vloga partije, koalicija itd.). Težave so tudi v tem, da na voljo ni dovolj dokumentacije in se je zato potrebno posluževati spominskih gradiva in ustnih virov. Pri tem pa raziskovalci naletijo na različna gledanja na dogodke, kar povzroča, da so rezultati raziskav nezanesljivi in vprašljivi. Težave so v intervencijah udeležencev enobeja, ki vnašajo v zgodovinske subjektivna gledanja, tu so še spori med udeleženci določenih zgodovinskih dogajanj, ker rezultati raziskav niso brezpogojno zanesljivi ali pa so v nasprotju s subjektivnim mišljenjem aktivistov ali udeležencev enobeja. Zlasti sta sporna dva pristopa, ki naj bi pospešila izdelavo ustreznih monografij. Po mišljenju ene skupine zgodovinarjev ali aktivistov je potrebno najprej poiskati in zbrati ustrezno dokumentacijo in nato pristopiti k pisanju zgodovine, drugi pa so za to, da se nemudoma najdejo avtorji, ki bodo nosilci zbiranja dokumentacije in bodo nemudoma začeli pisati monografijo. Prav v tem je največ različnih pristopov, ki zavlačujejo čim prej končanje monografije.

Referent o tej temi bo dr. Milan Ževart, ki dobro pozna iz lastne izkušnje pa tudi kot recenzent nekaterih monografij iz knjižnice OF problematika, ki bo predmet razprave na delovnem sestanku. Referat in diskusija bosta na sestanku kot prva na vrsti.

Druga točka dnevnega reda sestanka bo poročilo izvršilnega odbora društva. Podal ga bo tajnik društva Franci Strle. Člane društva smo dolžni obvestiti o mnogih novih akcijah, ki jih je izpeljal izvršilni odbor, ali pa so še v delu. Večina so povezane s težnjo, da bi se zgodovinske pospešilo. V ta namen je potrebno kajpak zagotoviti zlasti materialna in finančna sredstva in zainteresirati nove avtorje za udeležbo pri pisanju zgodovine. Gre za finančna sredstva, ki so namenjena zagotovitvi avtorskih honorarjev zgodovinarjem v višini, ki smo jo v naših sklepih postavili. Najnovejše akcije pa so usmerjene na to, da bi se naše knjige iz programa zgodovinske enobe in revolucije pocenile in bi lažje bile dostopne kupcem. V tem oziru smo dosegli že nekatere uspehe, prizadevamo pa si, da bi to vprašanje radikalno rešili. Tudi politična gibanja zadnjih mesecev so razgibala člane izvršilnega odbora društva ter pokrenila nekatere akcije ter nastope posameznikov, o katerih bodo člani z referatom obveščeni. Dogovorili pa bi se tudi o temi našega naslednjega delovnega sestanka, ki naj bi bil predvidoma jeseni letos. Morda bi bilo prav, da bi na dnevi red tega sestanka postavili politična vprašanja sodobnosti povezana s temeljnimi usmeritvami delovanja našega društva.

Delavski sestanek članov društva bo v petek dne 14. aprila 1989 ob 9. uri v dvorani skupščine občine Vič-Rudnik, Trg mladinskih delovnih brigad 7. Na sestanek vabimo poleg članov društva tudi vse zgodovinarje, ki raziskujejo in opisujejo zgodovino enobeja in revolucije.

Za društvo piscev NOB, in revolucije
predsednik Lado Ambrožič-Novljan.

Še o knjigi

Partizanski kurirji

Kmalu po izidu knjige Partizanski kurirji je prejel Odbor 4. brigade VDV, izdajatelj monografije nekaj dopisov, v katerih se nekateri bivši kurirji pritožujejo, češ, da njihovih imen ni med kurirji, ki jih obravnava ta knjiga. Bili pa so na tej in tej postaji. Sledilo je tudi nekaj objav v TV 15, kjer avtorji opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti v tekstu.

Odbor brigade, ki je vodil zbiranje gradiva za knjigo si je močno prizadeval tudi za to, da bi bili v monografiji zajeti vsi kurirji relejnih zvez v Sloveniji, ki so med narodnoosvobodilnim bojem delovali kot kurirji na tej ali oni kurirski postaji. Kljub trudu se mu to ni povsem posrečilo.

Že v uvodu knjige je bilo povabilo vsem, ki bi imeli še kakšno dodatna pojasnila ali dopolnila h tekstu, naj to pošljejo na odbor, pa bi to uporabili pri eventualnem ponatisu knjige. Ker na ponatis v teh razmerah nikakor ni misliti, bom skušal v tem prispevku prizadetim kurirjem popraviti nehoti povzročeno krivico.

Alojz Lisac je kot šestnajstleten fant prišel v partizane ter bil nato kurir na treh relejnih

postajah: na TV 14 a, na TV 13 in po lastni izjavi tudi na TV 12. Razumljivo, da je bil žalosten, ko se ni našel v knjigi.

Pomanjkljiva so bila zlasti gradiva o kurirskih postajah na Primorskem. Tako je pri postaji P 1 izpadlo sedem imen kurirjev. To so Anton Batista iz Topolca pri Ilirski Bistrici, Jože Berce-Emil iz Krope na Gorenjskem, Jože Kebe iz Doljneg jezera pri Cerknici, Karel Jernej iz Bukovja pri Postojni, Angelo Mocellini iz Vidma v Italiji, Jože Šabec iz Klenka pri Pivki in Stanko Vižin-Franko iz Nove Gorice.

Pri postaji P 5 (bivša P V) ni omenjeno kar osem kurirjev. To so Ivan Renko-Jakec, ki je bil prvi komandir te postaje in nato še drugi kurirji iz prvega obdobja te postaje: Jakob Mikulč-Trošt iz Zadloga, Ciril Pelicon-Rado, doma iz Lozic, Franc Šemrl iz Trebč pri Črnem vrhu, Albin Plešnar-Medvedov iz Javornika, Ciril Lampe iz Idrijskega Loga, Stanislav Krašna iz Budanj in Jakob Kavčič iz Zadloga pri Črnem vrhu. Podatke o tem sta mi naknadno dala Ivan Renko in Ciril Pelicon.

Pri postaji P 13 manjkajo imena kurirjev: Jože Juren-Tarzan iz Renč, Viktor Harp-Zapad iz Maribora (pozneje padel kot borec Vipavske čete, Darko Rebula iz Pliskovice, Jože Jelen iz Doberdoba in Jože Volčič iz Komna. Naknadno je bilo tudi ugotovljeno, da so padli naslednji kurirji te postaje: Jože in Oskar Špacapan, Jože Podgajšek, Stanislav Ravbar, Slavko Mitič in Jože Jelen.

Na strani 309 je v knjigi omenjeno, da sta h kurirjem P 13 v času, ko so se zadrževali pri družini Čučkovih v Kobjeglavi prišla Komandant linije Janez Pipan in politkomisar Franc Perhavec, kar ne drži. V resnici sta to bila Mirko Murovec-Stjenka, komandant linije in politkomisar Slavko Jež.

Pri postaji P 6a na strani 231 sta v knjigi omenjena kurirja Franc in Lojze, po izidu knjige je bilo ugotovljeno, da sta to Franc Markuža in Alojz Markuža, oba iz Kregulišča pri Sezani.

Pri opisu postaje P 21 (stran 242) so v tekstu nekatere napačne. Napačno je navedeno, da je bila P 21 nekaj časa pri Ponikvah. Decembra 1943 so si kurirji te postaje zgradili na vrhu Kala malo kočico, kjer so se zadrževali do aprila 1944, ko so se preselili v Globoko Rupo, v bližino domačije Laharnar, po domače pri Špičku. V tekstu

je sprevržen stavek: Kadar kurirji zaradi zased niso mogli na javko, so mladinke zbirale sanitetni material, vzorčna zveza je čisti nesmisel. Kurirji so redno hodili na javko onstran železniške proge v Baški grapi, razen, kadar so bile tam zasede, so šli po drugi poti. V Most na Soči je nosila pošto mladinka Klara. Družina Laharnar je vseskozi sodelovala s partizani, dva sinova te družine sta padla kot borca NOV že pred kapitulacijo Italije.

Iz gradiva o tej postaji je bil pomotoma vzet podatek, da je postajo vodil Slavko Fratrik. On ni bil niti kurir, še manj komandir. Kurirja Mirko Kuštrin in Franc Mrak sta prišla na to postajo po kapitulaciji Italije. Na strani 257 je pravilen naslov postaje na pobočju Krna P 26 in ne P 25, kot je zapisano.

Na strani 194 je navedeno, da je Pietro Ronchi iz Brescie v Italiji med ujetimi italijanskimi vojaki ob kapitulaciji Italije. V resnici pa je prišel med partizane kot prostovoljec že pred kapitulacijo.

Iz območja III. relejnega sektorja (Štajerske so bili podatki dobro preverjeni. Vpisani samo eden kurir, to je Jože Grubelnik, doma iz Koprove družine na Lehnu na Pohorju. Bil je kurir na S 9, ki je bila v Stepišnikovi poljani pri Ribnici na Pohorju.

Pri opisu zvez in kurirskih postaj na Notranjskem daje Ciril Debeljak-Slavc obširne pripombe. Bil je komandant Notranjske linije. Po njegovem bi morali biti opisi kurirskih postaj bolj izčrpn. Bolj podrobno bi bilo treba navesti lokacije kurirskih postaj, več bi moralo biti o političnem delu med kurirji, več o povezavi s terenskimi organizacijami itd. Pravi, da je premalo opisano, kako so se kurirji oskrbovali s hrano in drugimi potrebščinami ter z orožjem. Premalo da je opisana vloga komandirjev postaj, obveščevalna dejavnost kurirjev, različnosti zvez, dalje, koliko in kakšnega materiala je bilo prenešenega po zvezah pa o transportih orožja in še in še. Pogreša tudi podatke, koliko kurirjev je padlo, bilo ranjenih, ujetih, koliko jih je dezertiralo itd. Vse to so lepi predlogi, žal se jih ni dalo uresničiti. Obseg knjige je že tako preveč narasel. Isto velja za pripombo Draga Vresnika (glej TV 15 št. 8/87) glede sodelovanja kurirjev z operativnimi enotami v spopadih in bojih z okupatorsko vojsko. Sicer pa bi Vresnik moral vedeti, da organizacija kurirjev ni bila ustanovljena kot bojna (ali še manj kot likvidatorska) enota v NOV in POS.

Franci Strle mi sicer upravičeno očita (glej TV 15 št. 5 in 6/87), da sem uporabil termin

domobranci in vse, kar je s tem v zvezi na Notranjskem že pred kapitulacijo Italije. Ker že sam zelo podrobno razčlenjuje sicer že znane stvari okrog bele garde in domobranstva, o tem ne bi imel pripomb. Res pa je, da partizani niso videli kake razlike med novo, Rupnikovo formacijo in bivšo belo gardo. Zaradi njene izdajalske dejavnosti so domobranci poimenovali švabobranci, kar je bila najbolj točna oznaka zanje.

Vedeti pa je treba, da je pisanje monografije za posamezno vojaško enoto, brigado, divizijo ali pa bataljon neprimeren lažje kot pa o neki organizaciji, ki šteje 152 malih enot, razkropljenih po vsej Sloveniji, pa še po Koroški kot je to primer z monografijo Partizanski kurirji. Tam ima avtor opravka samo z eno enoto, ki jo spremlja od njenega nastanka na vseh njenih poteh, dejanjih in nehanjih. Na razpolago ima več ali manj bogato arhivsko gradivo. Za kurirsko brigado pa arhivskega gradiva skoraj da ni, ker je izgubljeno. Na razpolago so bila le po dolgih letih napisana pričevanja manjšega števila kurirjev iz posameznih postaj, ki pa so si neredkokdaj nasprotovala v svojih trditvah. Za avtorja močno utrujajoče in če hočete, tudi silno nevhvalno delo.

Rado Zakonjšek

Slovenski fantje na vojaških akademijah

Poklic je takšen, kakršnega si narediš

V Sloveniji imamo v bistvu redkokdaj priložnost, da bi se pogovorili s fanti, ki so se odločili za vojaški poklic, ali bolj natančno povedano za šolanje na vojaških akademijah. Ena izmed teh redkih priložnosti je bil nedavni informativni pogovor o možnostih šolanja za oficirje JLA, ki so ga pripravili v okviru informativnega dne na vseh srednjih, višjih in visokih šolah v Sloveniji. Tako smo imeli priložnost, da smo se na enem mestu pogovarjali z gojenci različnih vojaških akademij.

Najbolj pogrešajo slovenske oficirje v kopenski vojski. Eden redkih, ki se je odločil za šolanje za pehotnega oficirja je David Humer iz Nove Gorice, ki je zdaj vpisan v tretji letnik vojaške akademije kopenske vojske v Beogradu.

»Že zelo kmalu sem se odločil, da bom poklicen vojak. Zato sem se takoj po osnovni šoli vpisal na srednjo vojaško šolo rodov in služb kopenske vojske v Sarajevu in jo uspešno končal. Po učnem uspehu sem bil med prvimi tremi v naši generaciji, zato sem se lahko takoj vpisal na akademijo, kar sem si tudi najbolj želel. Če bi bil moj učni uspeh slabši bi moral po srednji šoli oditi za nekaj let v službo v enote JLA, in če bi tam dosegel dobre delovne

rezultate bi se kasneje lahko vpisal na akademijo,« pravi David.

Njegova skrita otroška želja je sicer bila, da bi postal pilot. Zato se je tudi potegoval za vpis na srednjo letalsko šolo v Mostarju. Na njegovo veliko žalost pa so na zdravniškem pregledu odkrili, da ima težave z vidom in so ga preusmerili. Kljub temu mu zdaj ni žal, da je na akademiji kopenske vojske.

Prvi dve leti študija na tej vojaški ustanovi dobi vsak gojenec široko družboslovno izobrazbo, veliko je psihologije in sociologije, vendar pa David pogreša več strokovnih, to je vojaških znanj. Kot pravi, je od študija samega pričakoval več. Poudarja tudi, da je veliko odvisno od človeka samega zakaj se zani-

ma. Akademija daje velike možnosti, na vsakem gojencu pa je, kako jih izkoristi. Po vsakem letniku študija odidejo gojenci na stažiranje v enote JLA.

»Delo v četi je zelo težko in naporno. Največja težava pa je motivirati vojake za delo. Vedno sem imel občutek, da so prišli v JLA zato, ker so morali in si prizadevajo preživeti eno leto brez večjega na-

David Humer

preznanja in naporov. Starešina pa je tisti, ki se mora na vse možne načine truditi, da bi uresničil program dela. Razočaran pa sem bil nad dejstvom, da si na najrazličnejše načine omejen in ne moreš pokazati svojega znanja, ki si ga pridobil med šolanjem. Razmišljamo tudi o tem, kjer bo kdo služboval, ko bo končal šolanje na akademiji. Meni je pravzaprav vseeno, želim si le, da bi prišel v dober kolektiv,« poudarja David Humer.

Šolanje na vojaški akademiji bo letos končal Vili Polšak iz Maribora, ki študira na vojaški tehnični akademiji v Zagrebu.

»Tako kot na vseh vojaških akademijah je tudi na tehnični akademiji poudarek na te-

Vili Polšak

meljnih znanjih, kot so matematika in fizika. Kasneje se vsak gojenec odloči za smer, kje bo nadaljeval študij. Sam sem se odločil za prometno smer in po koncu študija bom diplomirani prometni inženir. Za delovno mesto je več možnosti. Tako lahko postanem komandir avtovoda v eni izmed enot JLA, ali pa bom odšel v enega od centrov za urjenje voznikov, kjer bom lahko komandir šolskega avtovoda ali komandir inštruktorskega voda, lahko pa bom tudi predavatelj cestno prometnih predpisov. Tudi v armadi so vozila vse bolj številna, zato se ne bojim, da ne bi mogel dobiti delovnega mesta, nasprotno, potrebe po prometnih inženirjih so v JLA vedno večje. Seveda pa si potihem želim, da bi prišel službovat v Slovenijo.

Mislim, da imamo v naši akademiji izredne možnosti in pogoje za študij. Naša naloga je v bistvu samo to, da študiramo, za vse drugo pa poskrbijo drugi. Center v okviru katerega deluje tudi vojaška tehnična akademija ima računalniški center, ki je eden najboljših v Jugoslaviji, to pa nam daje številne možnosti za delo,« poudarja Vili Polšak.

Pred vpisom na akademijo je Vili končal splošno srednjo vojaško šolo Franc Rozman Stane v Ljubljani. Kot sam

pravi je ta veliko prispevala k temu, da prehod na akademijo ni bil tako hud. V Ljubljani se je počasi navajal na način življenja, ki vlada v akademijah. Na srednji šoli je način dela namreč takšen, da mlademu človeku daje precej svobode, hkrati pa vsake toliko časa spozna, kaj je to vojaška disciplina.

»Zdaj sem tik pred koncem študija in mi še enkrat ni bilo žal, da sem se odločil za študij na tehnični akademiji. Pogoji študija so izredni in priznati moram, da so veliko boljši, kot pa sem pričakoval,« pravi Vili.

Vprašal sem ga tudi, kakšna je njegova povprečna ocena. Pravi, da je precej nad osem in je precej višja kot je bila poprej, ko so imeli splošne predmete. Zdaj pa imajo predvsem tiste, ki so strokovni in pri katerih se gojenec v bistvu izuči za delo, ki ga veseli.

Morda poznate tudi vi osmošolca, ki se še ni povsem odločil, kje bi nadaljeval šolanje. Ena izmed možnosti je tudi edina slovenska vojaška šola, to je splošna srednja vojaška šola Franc Rozman-Stane. Kot je že povedal Vili Polšak je na njej delo organizirano tako, da je v bistvu prehod na način življenja v akademijah. Šola še vedno vpisuje učence v prvi letnik, zato je še čas da fantje razmislijo tudi o tej možnosti.

B. K.

OK ZRVS Hrastnik:

Nove oblike dela

Po opravljenih letnih sejah v vseh petih KO ZRVS v Zagorju, je tudi predsedstvo OK ZRVS pripravilo in sklicalo svojo tretjo redno letno sejo in nanjo poleg delegatov povabilo tudi predstavnike občinskih organizacij ZRVS sosednih občin, predstavnik MS ZRVS revirskih občin in RK ZRVS Slovenije, ter predstavnike družbenopolitičnih organizacij v občini.

Gradivo za to sejo konference je bilo skrbno pripravljeno in je vsebovalo pregled in poročilo njihove lanskoletne dejavnosti, stanje in problematiko KO ZRVS, kot so organiziranost, strokovno usposabljanje članstva, delovnih ljudi in občanov, stimulativna vprašanja, posodabljanje obrambne vzgoje, finančno materialna vprašanja in načrte dela za tekoče leto.

Prisotni delegati so posegli v razpravo o vseh vprašanjih in kritično spregovorili o svojem delu, še posebej o vprašanju odgovornosti članstva do izpolnjevanja nalog, o vzrokih upadanja naročnikov na revijo NAŠA OBRAMBA, o širši pomoči JLA organizacijam ZRVS, zlasti tistim, izven garnizij, na katerih ob-

močij ni enot JLA. Posebej so izpostavili, da bi bilo potrebno urjenja v streljanju izvesti s sodobnim orožjem in strelivom in ne z zastarelimi puškami. Ugotavljali so, da se je specializirano usposabljanje po rodovih in službah pokazalo kot zelo koristno, in da je med člani vzbudilo več zanimanja za tovrstno usposabljanje, čeprav s številom in odstotkom udeležbe na strokovnih predavanjih in pri izvajanju drugih aktivnosti le niso bili zadovoljni.

Med razpravo so spregovorili tudi gosti: v imenu OK ZRVS Hrastnik in MS ZRVS revirskih občin, iz Trbovelj tovarša Rudi Matko in Gvido Knez, v imenu ZZB NOV Vinko Kramar in v imenu ZK in komiteja za SLO in DS tov. Jukić.

Ob zaključku so sprejeli in potrdili vse predložene dokumente in posebej spregovorili še o tradicionalnem spominskem regijskem pohodu »po poteh revirskih revolucionarjev,« ter o letošnjih jubilejih in pripravah na sprejem delegacij ZRVS in 11 med sabo pobratenih občin ob občinskem prazniku 1. juniju v Trbovljah in sodelovanju ob tej družbeno pomembni akciji.

Rudi Matko

Nov učbenik

»Informatika organov za notranje zadeve«

V počastitev 70. obletnice univerze in 15-letnice višje šole za notranje zadeve so v sredo, 22. marca predstavili učbenik višjega predavatelja šole za notranje zadeve Boga Brvarja »Informatika organov za notranje zadeve.«

Uvodni govor je imel prof. dr. Janez Pečar, ki je poudaril, da je Brvarjev učbenik izredno kakovosten in da je bilo treba v njegovo snovanje vložiti nemalo truda. »... Pisec daje v svojem delu izredno veliko podatkov o splošnih teoretičnih temeljih informatike za potrebe določene ravni izobraževanja. Učbenik vsebuje navedbe številnih pravnih norm. To ne gre samo za kibernetiko, informatiko itd. in za kolizijo najrazličnejših disciplin in skladnosti med njimi ali kontradiktornost marveč tudi za to, da je njegova informatika utemeljena na avtentično pravnoformalno relevantnih virih, in izhodiščih tako da vsakemu neposrednemu uporabniku, praktiku ali teoretiku omogoča celovitost pogledov na vprašanje tudi z vidika njegove regulativne lastnosti in kakovosti,« je med drugim poudaril dr. Janez Pečar.

Učbenik ima 398 strani, lepo urejeno stvarno kazalo, 303 bibliografske enote ter 48 slik. Branko Bračko, namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve pa je med drugim poudaril, da je učbenik lep dokaz za to, da je tudi v organih za notranje zadeve mogoče delovati ustvarjalno in kreativno.

Jože Čurin

Ilirska Bistrica:

Predstavili občino mladim vojakom

V tej slovenski občini je dolgoletna tradicija, da mladim vojakom, ki pridejo na služenje vojaškega roka v tamkajšnjo garnizijo predstavijo Ilirsko Bitrico. Sekretar občinskega komiteja ZK Ernest Primožič je vojake na široko seznanil z družbenim in gospodarskim razvojem občine, o revolucionarnih tradicijah pa je govoril predsednik občinskega odbora ZZB NOV Jože Žnidarič. V imenu mladih prebivalcev pa je vojake pozdravil sekretar OK ZSM Aleš Zidar. Hinko Potočnik pa jim je prikazal skozi diapozitive nekatere lepote tega dela Slovenije.

V sami garniziji pa so za mlade vojake pripravili vrsto prireditev, s katerimi so jim krajšali prve dni v vojaški uniformi. Tako so med drugim pripravili tehnični zbor, kjer so jim prikazali vso tehniko in oborožitev, ki jo ima njihova enota. Tehnični zbor je zelo uspel, saj so se organizatorji in demonstratorji zelo potrudili.

P. Nikolić

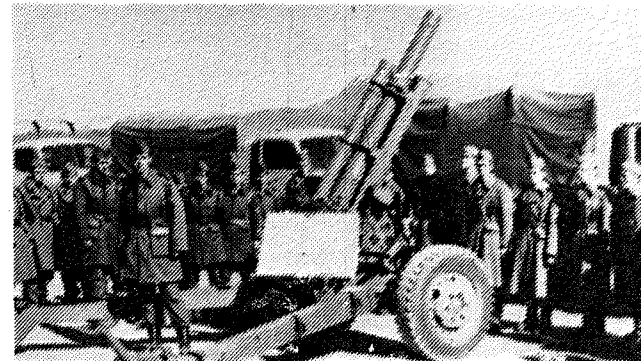
Radovljica:

Pionirke, uspešne strelke

Strelska družina »Partizan Julek« iz Radovljice v kateri je včlanjenih 145 strelcev in strelk, od teh 60 aktivnih tekmovalcev, se upravljeno lahko ponaša z izjemno uspešno ekipo strelk – pionirk. Lansko leto so na državnem prvenstvu v Skopju z zračno puško osvojile v hudi konkurenci deveto mesto, z malokalibrsko puško v Valjevu pa so bile osme v državi.

Ne glede na dosežke preteklih let, ko so na vseh ravneh osvajale najvidnejša mesta, lahko trdimo, da je prav leto 1989 vrhunec njihovih uspehov. Pionirsko vrsto, ki skupaj vadi in žanje uspehe že dobri dve leti, sestavljajo strelke Alenka Kavalar, Sandra Miljković in Nataša Šolar.

V šestih letošnjih krogih republiške lige so zanesljivo osvojile ekipo prvo mesto. V finalu, ki je bilo 19. februarja v Trbovljah, so razen prvega mesta osvojile tudi nov republiški rekord s 524 krogi od 600 možnih.

V klubskih srečanjih kjer potekajo tekmovanja od prvenstva strelske družine, občinskega, regijskega, republiškega do državnega prvenstva, so bile vseskozi prepričljivo v ospredju. Na republiškem klubskem prvenstvu, 26. februarja v Kranju so tudi edine od nastopajočih, izpolnile normo za državno prvenstvo, ki bo 8. in 9. aprila v Paračinu.

Izkazale so se tudi v tekmovanjih šolskih športnih društev, kjer so osvojile vsa prva mesta od občinskih, regijskih do republiških srečanj, ko so v finalnem nastopu, 18. marca v Strunjanu osvojile naslov najboljših strelske ekipe pionirk z zračno puško. Po končanem državnem prvenstvu v Paračinu, bodo takoj nadaljevale s pripravami za tekmovanja z malokalibrsko puško.

Največ zaslug za njihove uspehe gre brez dvoma požrtvovalnemu dolgoletnemu predsedniku družine, ki poleg strokovnosti ne štedi časa in truda: Borisav Kukiću. Res pa je tudi, da bi bila vsa prizadevanja strelk in dobrega vodenja ekipe zaman, če ne bi pred dvema leti pridobili nov sodobno urejen strelski prostor v stavbi radovljiške osnovne šole.

Vendar pa kaže, vzlic tako uspešnim izidom, da strelstvo v občini ni tako atraktivna panoga, da bi naletela na odgovarjajoče razumevanje športnih forumov, ki določajo sredstva, še manj pa v podjetjih, kjer si zaman želijo dobiti sponzorja.

JR

Tudi v Hrastniku ugotavljajo, da bi morali pri strelskih urjenjih uporabljati več sodobnega orožja. (Foto: Hinko Palčič)

Jože Obranovič

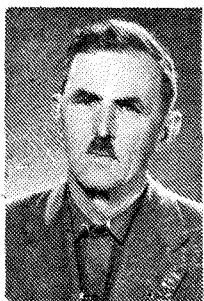
V osemdesetem letu je umrl aktivist OF in borec NOV Jože Obranovič, doma iz Vrha v Kostelski pokrajini. Bil je poveljnik narodne zaštite na Kočevskem in po vojni aktiven družbenopolitični delavec. Pokopan je v Kočevju.

Vinko Jezeršek

Vinko se je rodil v Stari Oselci leta 1911. Dva njegova brata sta bila pivoborca zato se je tudi sam zgodaj opredelil za NOB. V začetku poletja 1943 je vstopil v Žirovsko četo in kasneje v Prešernovo brigado. Ob novembrski ofenzivi so ga Nemci ujeli in internirali v Nemčijo. Za zasluge je bil odlikovan. Umrl je februarja, pokopan pa je na žirovskem pokopališču.

Franci Plešec

Februarja je v Sori umrl Franci Plešec. Rojen je bil leta 1919. Dve leti je bil v nemškem vojnem ujetništvu, od maja 1943 je organizirano delal z OF, aprila 1944 pa je vstopil v NOV. Bil je kurir pri okrožnem odboru OF za škofjeloško okrožje in borec v njegovi zaščitni enoti. Za delo med NOB je bil dvakrat odlikovan.

Maks Oblak

V devetinosemdesetem letu je februarja v Novi vasi pri Zireh umrl Maks Oblak-Primc. Za NOB se je opredelil že leta 1941. Kasneje so se v NOG vključili tudi ostali odrasli člani njegove družine. Septembra 1943 je odšel v ilegalo. Opravljal je številne odgovorne naloge v odboru OF in gospodarski komisiji. Nekaj časa je bil sekretar okrajnega komiteja KPS Žiri in ob osvoboditvi Žirov je bil izvoljen v I. NOO Žiri. Konec vojne je pričakal kot pripadnik narodne zaštite. Bil je večkrat odlikovan.

Vida Baš

Rodila se je v vasi Leše nad Savo pri Litiji 1925. leta. Aktivno je sodelovala z NOV in bila leta 1943 sprejeta v mladinsko organizacijo. Do konca vojne je aktivno in organizirano delala z OF. Pokopana je na zagorskem pokopališču.

Ida Golob

Na pobreškem pokopališču v Mariboru smo se marca poslovili od Ide Golob, rojene pred štirinšestdesetimi leti v Mali Nedelji pri Ljutomeru. Po osnovni šoli je nadaljevala šolanje na ptujski gimnaziji. Z NOB je začela aktivno sodelovati leta 1943 in jeseni je odšla v ilegalo. Postala je članica okrožnega komiteja KOJ v Ptuj. Bila je organizatorka prve partizanske tehnike ptujskega okrožja. Odlikovalo jo je tovarštvo in znala je vključevati mlade v NOB. Po vojni je bila vseskozi družbenopolitično aktivna, dolga leta je delala v tajništvu za notranje zadeve v Mariboru. Za hrabrost v NOV je prejela vojaški odlikovanji in več družbenih priznanj.

Ivan Sajovic

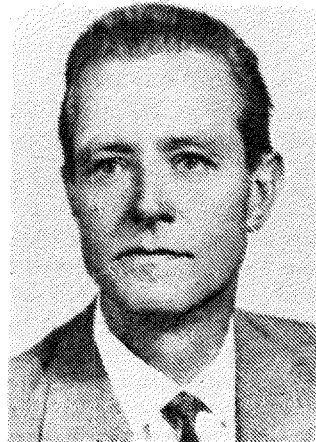
V petinosemdesetem letu je lani umrl Ivan Sajovic. V delo OF se je kot terencec organizirano vključil leta 1942 in 1943 je vstopil v Vojkovo Brigado. Nato je bil premeščen na Dolenjsko in bil dodeljen bolnišnici Kočevski Rog. Bil je večkrat odlikovan, pokopan je na domačem pokopališču v Podkrajju.

Milan Juričev

V Ljubljani je v 85. letu starosti umrl predvojni komunist in nosilec partizanske spomenice 1941 Milan Juričev.

V napredno delavsko gibanje se je vključil že pred vojno, v organizirano delo OF pa leta 1941 na terenu Ljubljana-Sp. Šiška. Po kapitulaciji Italije je vstopil v Ljubljansko brigado, kjer je bil komisar ter komandant bataljona, kasneje pa preiskovalni sodnik in tožilec pri štabu 18. divizije.

Po osvoboditvi je bil šef odseka za kazenska taborišča Slovenije, dolgoletni direktor hotela Union v Ljubljani ter opravljal odgovorne naloge v Gostinski zbornici Slovenije in Jugoslavije.

Dr. Franc Polh-Izak

V Ljubljani je v 74. letu starosti umrl predvojni komunist in nosilec partizanske spomenice 1941 dr. Franc Polh-Izak.

Že pred vojno se je kot študent medicine v Šaleku pri Velenju vključil v revolucionarno gibanje, leta 1941 pa je bil organizator vstaje šaleško-mislinskega okrožja ter bolniškega bunkerja v Cirkovskih Škalcah. Leta 1942 je bil sekretar 1. štajerskega bataljona, kasneje pa član okrožnega komiteja in odbora šaleško-mislinskega okrožja, sekretar OF okraja Šoštanj ter sekretar okrožnega komiteja KPS Kamnik.

Po osvoboditvi je doštudiral, bil pri Delavski pravici in vseskozi družbenopolitično aktiven.

Angela Dovgan

V minulem letu smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Anglele Dovgan, rojene leta 1908. Že v začetku okupacije je bila simpatizerka OF na terenu Zelena jama.

Jože Antloga

Jože Antloga iz Gotovej je bil rojen leta 1912, umrl pa je decembra lani. Od leta 1944 je bil borec Tomšičeve brigade in odlikovan z medaljo zaslug za narod.

Leopold Cigoj

Februarja smo se v Sentjakobu poslovili od enainšestdesetletnega Leopolda Cigoja, ki je bil doma iz Gojač pri Novi Gorici. V NOV je vstopil marca 1944 v Prešernovo brigado. Do upokojitve je bil oficir JLA. Za zasluge je prejel številna priznanja in odlikovanja.

Vida Orel

Na ljubljanskih Žalah smo se lani poslovili od Vide Orel, rojene leta 1923. Z NOB je aktivno sodelovala od leta 1942. Zaradi svoje aktivnosti je bila od aprila do septembra 1943 zaprta v Ljubljani. Po kapitulaciji Italije je nadaljevala s svojo aktivnostjo do konca vojne.

Franc Pirce

Od Franca Pirca smo se poslovili januarja na rudniškem pokopališču v Ljubljani. Z OF je začel sodelovati že leta 1941. Odpejali so ga na Rab in po kapitulaciji Italije se je vključil v Rabsko brigado, kasneje pa v Levstikovo. Ujeli so ga in odpejali v Dachau. Vse do svoje smrti je bil praporščak ZB Rudnik.

Jože Ranzinger

Rojen je bil leta 1911 v Zagorju ob Savi. Z NOB je aktivno sodeloval od maja 1942. Bil je oficir za zvezo 7. korpusa, kasneje pa sekretar terena Polšnik. Po vojni je bil aktivni član DPO. Prejel je pet odlikovanj. Od njega smo se poslovili lani v Zagorju.

Štefan Prekoršek

Lanskega decembra smo se na pokopališču v Zalcu poslovili od Štefana Prekorška, rojenega leta 1908. Za NOB je začel delati maja 1943, kot aktivist na terenu, spomladi 1944 je vstopil v NOB in bil borec na Dolenjskem.

Maks Valjavec

Januarja smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Maksa Valjavca. Že decembra 1941 je začel sodelovati z OF v Trzinu in avgusta 1943 se je aktivno vključil v NOV - v Kranjsko četo, nato v Šlandrovo brigado, v Dolenjski odred, SHVPB in postal komisar bataljona. Do upokojitve je delal pri RSNZ kot grafolog.

Karol Rudolf

Lani smo se v Podkrajju poslovili od osemindesetletnega Karla Rudolfa. Že leta 1942 je zbiral orožje za NOV, v začetku 1943. leta je bil nasilno mobiliziran in poslan na Sardinijo, kjer so ga ujeli Američani. Opredelil se je za NOV in bil poslan na Korziko, kjer je bil do konca vojne.

Ivan Goršič

V začetku marca smo se v Mariboru poslovili od Ivana Goršiča, rojenega pred devetinšestdesetimi leti na Mlaki pri Kočevju. Vsa njegova družina je bila povezana z OF. Ivana so že julija 1941 aretirali in je bil do marca 1942 zaprt. Po prihodu iz zapora je odšel v Zapadno-dolenjski odred in nato ga je pot vodila v SNOUB Tonetga Tomšiča, kjer je bil mitraljezec in vojaški starešina. Leta 1944 je bil ranjen in odšel na zdravljenje v Bari. Po okrevanju se je marca 1945 kot komandant bataljona vračal s 5. prekomorsko brigado v domovino. Imel je čin kapetana 1. razreda. Za zasluge v NOV je bil večkrat odlikovan.

Boris Ostan

Februarja smo se na bovškem pokopališču poslovili od štirinosemdesetletnega Borisa Ostana. Zakonca Ostan sta se med prvimi domačini povezala z delom OF v Bovcu že leta 1942. Februarja 1943 so Borisa Italijani aretirali in odpejali na sluzenje vojaškega roka v južno Italijo. Ob kapitulaciji se je vključil v NOV in v bazi NOV v Barju prevzel administrativno delo, ki ga je opravljal do konca vojne. Leta 1949 se je vrnil v Bovec in se posvetil delu planinskega društva in gorski reševalni službi. Za delo med NOB in po njej je prejel vrsto odlikovanj in priznanj.

Pismo RO ZZB NOV Slovenije iz Beograda

Na razširjeni seji odbora sekcije borcev 18. SNOU brigade »Bazoviške«, ki je bila 9. marca 1989 v Beogradu, udeležili so se je tudi borci drugih enot 9. korpusa NOV in POJ, smo soglasno sprejeli mnenje, da vam ob naj-novejših dogodkih v naši državi pišemo, saj nas kot soborce povezujejo skupni ideali NOB in revolucije, ustvarjanja in zgraditve Jugoslavije.

Naša sekcija, ki je ena od 142, kolikor jih deluje pri Mestnem odboru ZZB NOV Beograd, sodeluje z matičnimi sekcijami enot v Sloveniji. Med drugim si prizadeva, da bi obdržali in še naprej razvijali tradicijo posameznih in skupnih srečanj z borci in prebivalci Slovenskega primorja. Kot rezultat tega je maja leta 1987 obiskala Beograd skupina sto osemdesetih tovarišev in tovarišic, borcev 9. korpusa, septembra 1988 pa so se borci te enote iz Beograda udeležili proslave ob 45. obletnici ustanovitve 30. divizije v Goriških Brdih. S srečanji in stiki smo krepili tovariške odnose, bratstvo in enotnost, občutek pripadnosti skupaj ustvarjeni domovini in obujali spomine na padle tovariše in še kako prisotno parolo, »Tukaj je Jugoslavija«, krepili prepričanje, da so bratstvo in enotnost in jugoslovanstvo za vedno vgrajeni v temelje naše skupne domovine.

Na žalost pa vse to kar se dogaja zadnje čase ogroža pridobitve našega boja. Takšna Jugoslavija je v napoti nekaterim silam. Ne smemo, tovariši, dovoliti, da kdorkoli napada narodnoosvobodilni boj, da omalovažuje zgodovinsko vlogo Osvobodilne fronte, da napada JLA. Prav tako ne bi smeli biti tiho ob napadih na srbski in črnogorski narod na Kosovu, ob tragediji v paračinski vojašnici, mnogih govorcih v Cankarjevem domu, saj vsi ti napadi ogrožajo pridobitve našega skupnega boja in revolucije.

Prepričani smo, da je danes potrebna, v pogojih družbene in gospodarske krize, nacionalnih in drugih delitev, protikomunistična in protisocialistične hajke, okrepljena in konkretna akcija borčevske organizacije. Zato je povsem razumljivo, ker smo zelo občutljivi na vse takšne in podobne izpade, ki so nasproti opredelitvam nas borcev in vseh ki se zavzemajo za socialistično Jugoslavijo, bratsko skupnost enakopravnih narodov in narodnosti. Mi borci moramo po logiki stvari prvi dvigniti glas, jasno in javno, zato pričakujemo, da boste to naredili tudi vi.

Želimo, da bi naše sporočilo in pozdrave vsem soborcem objavili v vašem časopisu TV-15.

Predsednik sekcije
Nikola Vidačić

Dogodki so potekali bistveno drugače!

V osmi številki TV-15, ki je izšla 2. marca letos ste objavili članek Jožeta Vidica »Ponesrečena akcija prešernovcev v Hotavljah«.

V opisani akciji sem sodeloval in sem stvari precej drugače doživljal, kot jih opisuje tovariš Vidic, pa tudi sicer so dogodki potekali bistveno drugače, kot jih je avtor orisal v svojem članku.

V akcijo je ta dan odšla le 2. četa 2. bataljona in del spremljevalnega voda (ki pa se s seboj ni imel svojega orožja)! Četa je bila maloštevilna. Akcija je bila izrazito prehrambna, zato nam je bilo na odhodu (v Novakih) dodeljeno precejšnje število novincev za nošnjo hrane, ki v pretežni večini niso bili oboroženi. Nekje med potjo, mislim v Leskovici, se nam je pridružili nekaj terenecv (števíla se ne spominjam), ki so v celoti akcijo tudi usmerjali. (Saj mi nismo poznali ne vasi in ne v akciji omenjene hiše.) Med terenci je izstopal partizan z imenom Mirko. Pred vasjo Hotavlj se je vsa kolona zaustavila. Najprej sta odšli le skupini, ki sta postavili zasedi. Prva na zgornji poti proti Gorenji vasi s katero je bil Ivan Vidic, druga pa v spodnjem delu vasi (pod županščem) s katero sem bil jaz. Glavnina kolone je nadaljevala pot šele po obvestilu, da so zasede postavljene. Nama (Ivanu Vidicu in meni) je bilo naročeno naj se po postavi zased in s terencema, ki sta bila z nama, takoj vrneva k omenjeni hiši zaradi drugih nalog, (kakšnih takrat nisem vedel).

Ko sem se vrnil, Ivan je bil že tam, so nama naročili, naj v hiši paziva na ženske, bile so tri ali štiri. Čez nekaj minut je zaropotalo. Kje in kako se je kdo gibal ob nemškem napadu, je težko ugotoviti. Z Ivanom sva se znašla sama, vsak ob svojem oknu. Medtem se je pojavila tudi starejša ženska (verjetno gospodinja). Vse pa so kričale iz stranskega prostora (kamre) na naju. »Preklete svinje – a smo vas! Ubij hudiča! Ubij smrkavca!« in podobno. Ena od hčera (po priznani najstarejša) je bila najbolj bojevitá in se mi je želela tudi približati. Šele strel proti njim (v kamro), je ženske utišal. Videl sem gospodinjo, ki je zaprla pokrov vhoda v klet, nisem pa vedel, da so v kleti še naši. Oba sva oddala nekaj strelav v smeri streljanja (položaju Nemcev). Ivan izza podboja vrat v veži, jaz sem ostal v hiši. Šele ko sva zaskrbljena pod hišo, je najprej skočil Ivan skozi kuhinjo in stranska vrata, (kdo je le-ta odprl – ne vem). Nekaj je priletelo v hišo, zato sem planil ven tudi jaz. Ko je eksplodiralo sem vedel, da je ročna bomba. Zunaj je ležal Ivan zadet v prsa. Vzel sem mu dve puški in stekla sva stran. Bila sva na čistini 60 metrov daleč, ko sem zaslišal nemško vpitje »Stoj!« Dva Nemca sta tekla za nama, spustil sem Ivana in ustrelil proti njima. Ko sta se Nemca umaknila v kritje hiše, sva bila z Ivanom že v kritju. Takrat pa so Nemci izza hiše že streljali za nama. Šele nato se nama je po hribu navzdol pridružila tudi omenjena Ivica Korošec in kasneje nas je počakalo še nekaj naših. Ivana smo pripeljali do neke hiše, menda so bile to Hlavče njiže. Kljub strahu domačih, sem ostal pri Ivanu, ki je občasno izgubljal zavest, terenci so ga prevzeli šele naslednjo noč.

Kako je prišlo do presenečenja? Večja skupina Nemcev je prišla čez omenjene hribe v večernih urah. Ena skupina se je neopazno

umaknila v sosednje gospodarsko poslopje in nas tam počakala. Stražar zunaj hiše, bil je novinec, je nemo izza slive opazoval Nemce, ki so nas v belih haljah obkoljevali, in se panično umaknil. Skupina, ki je iz hleva pripeljala vola, med katerimi je bil tudi moj brat – komandir, je Nemce prehitela, in začeli so streljati. Nekaj najinih strelav pa je Nemce zadržalo na izhodišnih položajih in verjetno so ugotavljali, da je v hiši več ljudi.

Medtem pa se je skupina iz hleva umaknila skozi stransko okno, skupina iz hiše pa že skozi stranska vrata po vrtu navzgor v kritje. Zaseda, ki pa je bila v smeri našega prihoda zahodno od vasi, Nemcev sploh ni videla.

Kaj pa se je dogajalo v kleti pripoveduje Janez Smukavec, ki še živi v Jereki šte. 41 v Bohinju. »Ko se je začelo streljanje nas je bilo v kleti sedem. Nastala je popolna tema. Čez nekaj časa je nekdo odprl vhod pokrova in zakričal, naj pridemo ven. Dva pred menoj je Nemec na prehodu iz veže takoj prerezal z brzostrelko. Ostale pa so nagnali ven, pred hišo. Tam je bilo že nekaj ujetih. Oficir je ukazal, naj potegnejo komandirja Stanka Košnika iz občasnega svinjaka pred hlevom. Bil je ranjeno v glavo in še živ, vendar brez zavesti. Odvzeli so mu dokumente, oficir mu je stopil za glavo in ga z brzostrelko ustrelil. S komandirjem vred je bilo šest mrtvih.«

Vse skupaj je trajalo največ 15 do 20 minut. Glavnina je nadaljevala pot šele po obvestilu zased. Kje so bile takrat ženske, da bi rešile vsaj tiste v kleti, o tem Jože Vidic nič ne piše. Res pa je, kot pravi Janez Smukavec, da je ena od domačih hčera na kolenih prosila Nemce, naj ujetih ne postrelijo. Akcija res ni uspela, vendar ne iz vzrokov, kot jih naveda Vidic. Dejstvo je, da so Nemci vedeli, da pridemo in so nam nastavili past, kar dokazuje tudi obnašanje žensk med tragedijo.

Več let po vojni sem iskal partizana z imenom Marko in dobil obvestilo, da je upravitnik in pozneje lastnik Tavčarjeve domačije na Visokem v Poljanski dolini. Poiskal sem ga in skupaj sva ugotovila, da je sodeloval v omenjeni akciji. Mojega vprašanja, ali misli, da je bila akcija že vnaprej izdana, ni hotel komentirati.

Četa se je skoraj v celoti vrnila v bataljon, (osip je bil med novinci). Če pa bi Nemci nastopili iz smeri kot je omenjeno v Vidičevem zapisu, bi imeli vso možnost, da bi onemogočili naš umik v smeri gozda, s tem pa bi bilo žrtev med nami veliko več. Pripisovati neuspeh in neresnost v akciji komandirju takratne čete kljub časovni oddaljenosti, ni pošteno. Saj je bil Pepi (Stanko Košnik) v vsej Prešernovi brigadi znan kot sposoben, borben in izredno priljubljen komandir. Ze marca 1944 so mu priznali čin podporočnika (vojni bilten), kar je bilo v gorenjskem primeru še redek primer. Čudi pa me, da Jože Vidic ni uporabil magnetofonskega zapisa pogovora z menoj, ki sva ga opravila pred približno petnajstimi leti. Takrat sem mu tudi predlagal, naj podrobneje razišče to akcijo, ki je prav gotovo propadla zaradi izdaje.

Mirko Košnik,
Bohinjska Bistrica

Vztrajno ponavljanje laži

Prosluli nacistični propagandist-lažnivec Goebels je v svojem življenju povedal vsaj eno resnico, ki pravi, da z vztrajnim ponavljanjem postane laž resnica. Te ugotovitve se že nekaj časa oklepajo tudi nekateri »propagandisti« pri nas, v Jugoslaviji in to so predvsem tiste vrste ljudi, ki imajo po navadi polna usta bratstva in enotnosti in podobnih parol. Po drugi strani pa to bratstvo, recimo za primer tradicionalno prijateljstvo med Srbi in Slovenci, kalijo. Žal jim to klavirno početje že nekaj časa kar dobro uspeva.

V nekaterih srbskih časopisih, celo v verskem »Pravoslaviju« se vztrajno ponavlja laž, da se v slovenskih občinah, zborovanjih in na sploh v javnosti ponavlja parola »Srbe na vrbe«, ki naj bi si jo izmislil in lansiral v javnosti Jože Smole. To ni samo smešno, čeprav se prebivalci, poudarjam prebivalci Slovenije in ne samo Slovenci tej več kot prozorni laži nasmihajo. To je tudi noro poneumljanje in nizkotno podtikanje in obdolževanje.

Jože Smole ob nastanku parole »Srbe na vrbe« še ni bil rojen. To parolo si je izmislil

Pravna posvetovalnica

Spoštovani bralci!

Kot ste verjetno že opazili, smo znova začeli objavljati pravno svetovalnico. V njej vam bo naš strokovni sodelavec diplomirani pravnik Jernej Pavšek odgovarjal na vsa vprašanja s tega področja. Prosimo vas, da nam vprašanja pošljete v pisni obliki, saj na telefonska vprašanja ne bo mogel odgovarjati.

Vabimo vas, da vprašate našega pravnika o zadevah, ki vas mučijo.

Uredništvo

kdove kdo, verjetno slovenski nemčurji, pred Avstroogrskim napadom na Srbijo 1914. leta. O tem je pisal tudi Ivan Cankar, za katerega je splošno znano, da je bil jugoslovansko usmerjen.

Take prozorne laži lahko uspevajo le pri neukih ljudeh, ki razmer v Sloveniji ne poznajo, da o slovenski literaturi vključno z Cankarjem niti ne govorim. Vendar pa me čudi, da se nihče od intelektualcev v Srbiji ni oglasil in rekel »Bratje! Nehajmo ga lomiti s takimi prozornimi lažmi, saj bodo navsezadnje preprostejši ljudje v Sloveniji res pomislili, da smo Srbi neomikan narod, zaverovan sam vase.«

Vedno sem bil in sem za objektivno kritiko, seveda tudi do negativnih pojavov v Sloveniji. Sem pa proti lažem, podtikanjem in kvantanju, pa naj to prihaja od koderkoli. Ne dovolim, da nas bi sedanje težave radzvojile odnoso razkosale.

Žarko Žbogar
Piran

Maj – mesec spominov na NOB

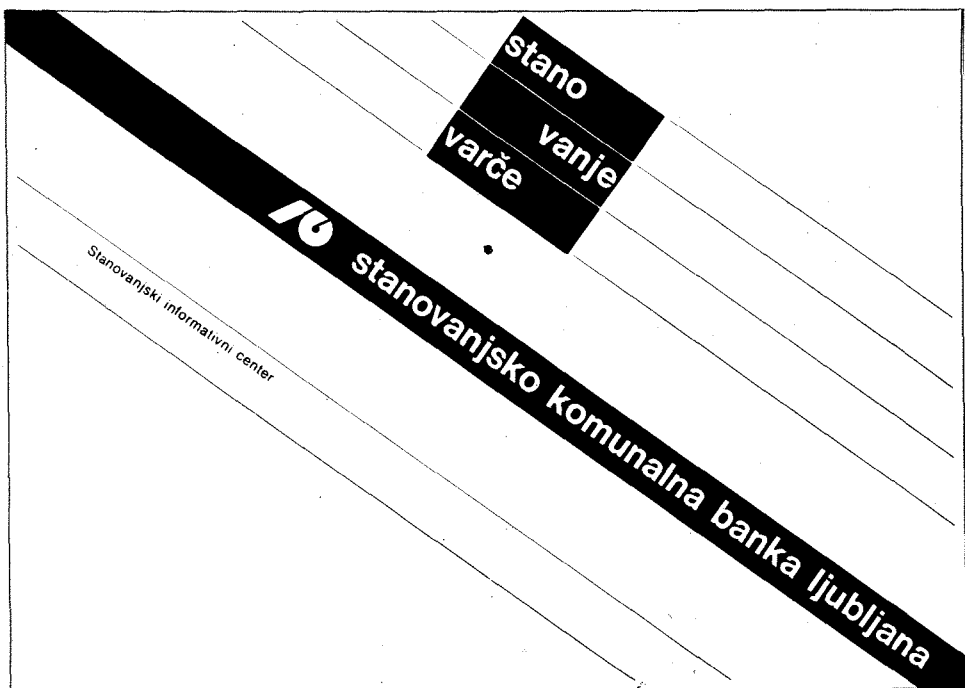
Skozi vse leto se s pomočjo pripovedovanj ljudi, s poslušanjem, branjem knjig in številnih izročil spominjam vojnih časov. Mesec maj za ves svet pomeni konec druge svetovne vojne, hkrati je tudi obdobje mojega rojstva, ki ga zadnjih osem let praznujem na svojstven način. Rojena sem bila 6. maja 1945 na Duplici pri Kamniku (v tako imenovani Koliški elektrarni), kjer je takrat živel družina, ki je preko zveze sprejela na porod mojo mamo – ženo partizana. Oče je jeseni 1944 odšel z gorenjske na primorsko vojno področje, kjer je kot partizan dočakal konec vojne. Mama je z mojo dve leti staro sestro tisti čas živela na kmetiji svojih staršev v Domžalah in skrivala nosečnost tako, da je svoje spremenjeno stanje prikrila s šivanjem ob šivalnem stroju. Sosedje so bili namreč belogardisti.

In 6. maja 1945. leta je mama s popadki sedla na kolo, mimogrede obvestila babico o svojem stanju in se po makadamu odpeljala na dogovorjeni kraj na Duplici.

Spomin na ta maj obujam s svojim tekom na Ženskem partizanskem maršu, ki poteka v okviru vsakoletnih akcij Ob žici okupirane Ljubljane. To je tek trojk, vzdržljivost in tovarštvo treh žena, ki vse to in še kaj (kar vsaka nosi v sebi) premagujemo na poti od Urha, preko Orel, Golovca, Trnovega, do zaključka te 14 km dolge poti na Titovi cesti. Pomoč in vzpodbude na progi se mi vsako leto močno vtisnejo v srce in spomin, zlasti pa sem z dušo in telesom povezana z mamo, tako da težave, ki jih imam pri teku, premagujem prav s pomočjo takratnega trpljenja matere, ki je vrtela pedala proti Duplici.

In potem na Partizanskem maršu ne čutim nobene ovire več. Če pa me na ključni slovesni poti (9. maj) počaka in s ključno vzpodbudo še oče, pa je to globoko, s solzami sreče obdarjeno doživetje. Na maršu marsikaj premišlujem, hkrati pogledujem k svojim sotekmavalkam, s katerima sem se vedno dobro razumela. Vsako leto, ko se bližamo cilju na Ajdovščini, se primemo za roke in v znak prijateljskega združevanja in premagovanja naporov zaključimo našo skupno pot, ki jo vsaka med nami doživi na svojski način. Na moškem partizanskem maršu vsako leto teče tudi moj soprog, kot družina pa pogosto hodimo po poteh spominov NOB občine Domžale. A ne samo v maju, temveč se skozi vse leto rekreiramo na tekih in pohodih, ki jih organizirajo v spomin na dogodke iz NOB po Sloveniji. Takrat je v ospredju pogled in misel na lik partizana, aktivista in borca za svobodo.

Anica Likar-Kvas
Domžale

Strokovni seminar za vzgojitelje predšolske vzgoje in učitelje dopolnilnega pouka v slovenskem jeziku v tujini

Košček domovine na tujem

V Sindikalnem izobraževalnem centru Radovljica je od 27. do 29. marca potekal tridnevni, letos že štirinajsti, strokovni seminar za vzgojitelje predšolske vzgoje in učitelje dopolnilnega pouka v slovenskem jeziku, ki se ukvarjajo z našimi zdomskimi otroki v tujini. Organizator seminarja je Zavod za šolstvo SR Slovenije. Udeleženci pridejo iz Nemčije, Avstrije, Švice, Švedske, Francije, Anglije, vzhodnega in zahodnega Berlina..., pač od tam, kjer je dopolnilni pouk v slovenskem jeziku organiziran.

Namen seminarja je seznaniti učitelje z novostmi na področju vzgoje in izobraževanja, tako vsebinskimi kot metodskimi, z novostmi okoli učbenikov, didaktičnih pripomočkov, jih seznaniti o spremembah v zvezi s šolsko zakonodajo, o rezultatih na področju nastajanja učnih načrtov in jim približati tudi sodobne družbene razmere v Jugoslaviji. Pa seveda – iskati skupne rešitve iz težav, v katerih se znajdejo naši učitelji pri svojem delu v tujem svetu.

Dragica Motik, pedagoška

svetovalka učiteljev otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini, zaposlena na Zavodu za šolstvo, je sama pet let delala z zdomskimi otroki v Nemčiji. Zato se pri oblikovanju programa za seminar vrača v tista leta svojih izkušenj, ki ji pomagajo pri odločitvi za iskanje strokovnjakov – sodelavcev na seminarju. »Pa tudi anketni listi,« pravi Dragica, »so pokazali, kaj učitelji na takšnih seminarjih pogrešajo. Pokazalo se je, da si želijo več praktičnih napotkov o oblikah in metodah dela pri pouku. Lani je bil na

primer večji poudarek na teoriji (beseda je tekla o interkulturalizmu). Tudi to je deloma vzrok za letošnjo slabo udeležbo (petindvajset prijavljenih od vseh petinpetdesetih zdomskih učiteljev). Ne smemo pa izključiti dejstva, da je naša družba iz leta v leto revnejša in ne moremo zagotoviti povračila potnih stroškov. Vsekakor bomo morali poiskati ustrezno motivacijo, da se učitelji tega seminarja udeležijo, če že vlagamo vanj materialna in umska sredstva.«

Letos je učitelje najbolj

navdušila pedagoška delavnica ob izdelavi didaktičnih pripomočkov in iger, ki jih bodo lahko koristno porabili pri svojem delu na tujem. Nič

manj zanimivo ni bilo sodobno slovensko leposlovje za otroke in mladino, s poudarkom na otroški poeziji, ki jo je Darja Tancar s pedagoške fakultete v Mariboru posredovala na tako sproščen aktiven način in učiteljem dala veliko idej, kako to sodobno poezijo predstaviti v razredu tudi tam, kjer je razumevanje slovenskega jezika slabše. Dalje je zanimanje vzbudila motivacija za pouk pa sodelovanje s starši, o čemer bi bilo še veliko rečenega, če bi čas dopuščal. Sploh je bil čas neprestani preganjalec po vsakem predavanju, ki je rodilo diskusijo. Tudi Dragica Motik meni, da bi morali dati več poudarka prostemu času in sproščenemu pogovoru, kar je že eno od izhodišč za organiziranje seminarja v prihodnje.

VLADIMIR DONAJ je učitelj iz Velenja, z osnovne šole bratov Mravljakov. Kot vodja kulturno-umetniškega društva je nekaj let sodeloval z društvom Kajuh iz Uhingena blizu Stuttgarta. Tako je navezal stike in se odločil za delo na tujem. Sedaj leto in pol dela na dveh območjih v Nemčiji: Ravensburg (Bodensko jezero), kjer ima v pristojnosti še kraja Baint in Friedrichafen, ter na obronkih Schwarzwalda (Schwenningen), kjer dela še v krajih Tutlingen in Radolfzell. Od ponedeljka do sobote. Kar zahtevno! In če bi hoteli, da bi bilo delo res dobro opravljeno, meni Vladimir, bi morali imeti dva učitelja. Toda, za to je premalo otrok; osemdeset jih je, pa še zmanjšuje se število. V nedeljo čaka Vladimirja dodatno delo – pouk (spomladanski tečaj) v srednji šoli v Stuttgartu. Pa če dodamo še tri društva: Lipa v Tutlingenu ter dvojce društev Planinka – v Ravensburgu in Radolfzelli, mu res ne ostane nič prostega časa.

Vsako popoldne po štiri šolske ure, vsak dan v drugo šoli, drugem kraju. Kaj počnejo? Kaj se učijo?

»Zavedati se je treba, da ti otroci ostanejo v Nemčiji, zato jih je treba učiti predvsem materinščino,« pravi Vladimir. »Njihov prvotni jezik je nemški in skozi ta jezik si nabirajo znanje v redni šoli. Pri dopolnilnem pouku pa je cilj slovenščina, čeprav ne gre le za učenje besed, ampak

jo spoznavajo skozi širši program – tudi glasbene in likovne vzgoje navsezadnje. Da ne govorimo o zgodovini, etnologiji, etnografiji, teme o Slovencih, ki so nekaj dali svoji domovini in svetu. Organizacija dela je najzahtevnejša in predvsem – zmanjkuje časa. Skupine so zelo heterogene, tako po starosti kot po znanju jezika. To zahteva ogromno priprav in didaktičnega materiala, da vsakega otroka posebej zaposliš. Še kako prav nam pridejo takile seminarji, praktično organizirani, na katerih si nabereš idej, didaktičnih pripomočkov, izmenjaš izkušnje s tistimi, ki se, tako kot ti trudijo na tujem. Mislil pa, da je delo na tujem zelo potrebno. Zahteva prilagodljivega učitelja, s poslušom za probleme ljudi in njihove širše družbene potrebe v kraju, v društvu, družinskem, socialnem pogledu. Vsi starši in tudi klubski delavci mi veliko pomagajo, sicer ne bi zmožel tako obsežnega dela.«

Pouku ob bok namreč stopijo proslave in prireditve za vsa društva, pa lutkovne igrice, letovanje na morju v Zambrattiji, vesela šola, bralna značka, pisanje v mladinsko periodiko, risanje, sodelovanje na likovnem natečaju pa v kvizu Poznam in ljubim svojo domovino, potem je še vsepovsod potrebna pomoč: pri folklorni skupini, na izletih, piknikih; seveda skupaj s starši. Tudi gostovanja organizirajo. Doslej je Vladimir organiziral dve gostovanji iz domovine; in sicer so jih obiskali mladi gledališčniki iz Srednje šole tiska in papirja Moste-Polje, najbolj ambiciozen kulturni projekt pa je bil letos 8. marca, ko so povabili ljubljansko lutkovno gledališče, ki se je predstavilo s Sapramiško ter s Kozlovsko sodbo v Višnji gori. V maju pa nameravajo obiskati domovino: ena skupina bo gost Slovenskih Konjic, druga pa pride v Ljubljano v Moste-Polje.

O tem smo se pogovarjali z Melito Steiner z Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo, ki je zadolžen za organiziranje dopolnilnega pouka v tujini in v zvezi s tem tudi za kandidiranje učiteljev, po-

NUŠA SULLIVAN iz Maribora že osem let dela v Freiburgu, in sicer v psiho-socialni posvetovalnici. To je organizacija pod imenom AWO, ki skrbi za Jugoslovane v Nemčiji. Prav pri tem svojem delu se je spoznala s težavami slovenskih otrok in slovenskih staršev. Lani pa je Nuša dobila honorarno zaposlitev kot učiteljica dopolnilnega pouka v slovenskem jeziku. Ima oddelek 12 otrok, od prvega pa do devetega razreda. Le dva od teh otrok imata oba starša Slovenca. Glede na starost in različno jezikovno znanje zahteva ta mala skupinica od nje kar precej napora, saj je treba delati z vsakim posebej. Enkrat tedensko se sestanejo za štiri šolske ure. Le gostje so

Pogovor z Ivanom Kolarjem, zdomskim otrokom

»Že od rojstva živim v Nemčiji...«

V času velikonočnih praznikov se veliko naših ljudi, ki delajo v Nemčiji, odpravi v domovino. Tako je prišla na dopust tudi Kolarjeva družina, ki živi v Velbertu pri Düsseldorfu v Nemčiji. Njihov starejši sin Ivan je s svojo sestrično Sabino Koželj, ki hodi v osmi razred naše šole, prišel k pouku, da bi spoznal kako in kaj se učimo.

Člani novinarskega krožka smo to kmalu izvedeli. Priložnosti nismo hoteli zamuditi. V največji naglici smo sestavili vprašanja in ga povabili h krožku. Vabilu se je prijazno odzval. Radovedno smo se zgrnili okoli njega in ga spraševali:

Kako dolgo že živiš v Nemčiji?

»Moji starši so delali tam, preden sem se rodil, zato živim v Nemčiji že od rojstva. To je štirinajst let.«

V katerem mestu živiš?

»V Velbertu pri Düsseldorfu. To je večje mesto kot Celje.«

Kdo te je naučil govoriti slovensko?

»Starši, saj so Slovenci. Slovenščina mi pa seveda dela težave, zato izpopolnjujem znanje jezika pri dopolnilnem pouku iz slovenščine, ki ga imamo enkrat tedensko po dve uri. To je vsak četrtek od treh do pol petih.«

Kakšne so šole v Nemčiji?

»Približno takšne kot naše. Pri nas so šole malo bolj opremljene. Osnovno šolanje traja deset let. Vse osnovne šole nimajo enakega programa. Tisti učenci, ki snov bolje obvladajo, ki se jo hitreje naučijo, hodijo v drugačno šolo kot ostali. Imamo tri vrste osnovnih šol. Ko končaš desetletno šolanje, že lahko greš v službo,

če se ne nameravaš dalje šolati.«

Kako pri vas ocenjujejo?

»Znanje tudi pri nas učitelji ocenjujejo s številkami, a ne tako kot pri vas. Naše ocene so od ena do šest. Najboljša ocena je ena.«

Kakšni se ti zdijo naši učitelji v primerjavi z vašimi?

»Podobni so našim, le da nam pred začetkom ure ni treba vstati kot to zahtevajo vaši učitelji. V učilnice hodimo obuti. Sploh je naš odnos do učiteljev drugačen. Učenci nismo tako disciplinirani. Učitelji v glavnem ocenjujejo pisne naloge. Pred tablo ne sprašujejo. Če slabo pišeš, popraviš tako, da pišeš še enkrat.«

Kaj te veže na Celje?

»Tu imam sorodnike. Vsako leto se večkrat pripeljem k njim na obisk in dopust. V Laški vasi pri Štorah gradi-

skih oblasti, ki jih tudi financirajo in učitelji delajo po njihovih učnih načrtih, potem ko sklenejo tam delovno razmerje. V ostalih državah (Švica, Francija) in v nekaterih pokrajinah Zvezne republike Nemčije (Baden-Wurtemberg) pa je dopolnilni pouk v naši pristojnosti in ostajajo učitelji v delovnem razmerju na matični šoli v Sloveniji, dopolnilni pouk pa skoraj v celoti financirajo naši skladi. Ti učitelji se praviloma po štirih letih vrnejo v domovino, ker tako določa družbeni dogovor. Izjemoma svoje službovanje na tujem lahko še kako leto podaljšajo. Honorarne učitelje pa izbira komite med v tujini živečimi Slovenci in jih angažira takrat, ko ni možno organizirati pouka z učiteljem za polni delovni čas.

v tujih šolskih prostorih, zato je le od dobre volje gostiteljev odvisno, kaj, katere učne pripomočke, lahko uporabijo pri pouku. Ampak, tam daleč od rodne slovenske zemlje je pomembno predvsem to, da govorijo slovensko, svojo materinščino, in da v njih raste nacionalna zavest ter samozavest.

»Nekateri radi prihajajo,« pravi Nuša, »drugi pod prisilo staršev. Treba je priznati, da je avtoritativni odnos staršev v tujini še vedno velik.«

Glede tega, da bi pritegnila starše k sodelovanju pri pouku, je Nuša bolj skeptična, saj meni, da so pri svoji celodnevni zaposlitvi že dovolj obremenjeni.

mo hišo. Ne vem pa, če se bo mo kdaj vsi vrnili v Jugoslavijo.«

Imaš kakšen konjiček? S čim se ukvarjaš?

»Igram harmoniko. Glasba me veseli. Zanima me pa tudi tehnika, kako so sestavljeni stroji, kako delujejo. Odločil se bom za poklic v zvezi s tehniko.«

Še kaj smo ga nameravali vprašati, a so ga dekleta iz osmega a obvestila, da je njihov oddelek na vrsti za kosilo. Malo smo bili slabe volje, ker nismo mogli izvedeti vsega, kar smo hoteli. Želimo, da Ivan ne bi pozabil domovine, iz katere izhaja njegov rod.

Člani nov. krožka: MAŠA, PETER, LUCIJA, GREGOR, BOŠTJAN, ROBI COŠ Fran Roš, Celje

V Jugoslaviji so možnosti, da bi se sporazumeli

Na področju politične reforme pa obstajajo zlasti tri točke: bojevati bi se morali za uveljavitev človekovih pravic, saj ni razlogov, da bi bili na tem področju pod ravnijo zahodnih družb; politični pluralizem že imamo, gre le za to, da ga institucionaliziramo. Naš cilj je SZDL na obojovskih tradicijah, nestrankarski pluralizem in ločitev partije od države. Tretja točka je naš koncept federacije; ustave iz leta 1974 nismo uresničevali, nismo izpeljali gospodarske reforme, še vedno imamo državno gospodarstvo, več republiških ekonomij, ki se med seboj ne morejo spopazumeti. V času, ko se Evropa združuje,

Ko je odgovarjal na številna vprašanja, je Milan Kučan poudaril, da sta dokumenta o prenovi ZK Črne gore in razvojni strategiji te republike, izredno progresivna; imata podobne usmeritve kot smo jih na teh področjih oblikovali v naši republiki. Čeprav gre tudi za razlike, pa takšne usmeritve obetajo boljše možnosti v prihodnje. Pobudi CK ZKS o pogovoru med republiškimi in pokrajinskimi vodstvi ZK so ponekod očitali, da pomeni dokaz o poskusih federalizacije partije, mimo ZKJ. Ravno na splošno, je dejal Kučan, pogovor je po naših potrebah zato, da bi si olajšali pogovor v ZKJ.

Kurirčková pošta

Pionirji iz Hrustnika jo bodo jutri izročili svojim vrstnikom v Žalcu. Na štajerski progi prihaja pošta v začetku tega tedna iz Šentjurja preko Šmarja Sever do Slovenske Bistrice in bo 10. aprila pri mladih Ptujčanih. Na dolenski progi pa se kurirčkova postaja od 4. do 10. aprila zadržuje v Kočevju, Čabru in Delnicah. **Ž. D.**

Ž. D.

Vabila in obvestilo

Muzej je odprt torek, sredo, četrtek, petek od 10. do 19. ure, soboto in nedeljo pa od 10. do 13. ure in od 15. do 19. ure, razstava pa bo na ogled do konca junija.

Kot zamenjavo za smučarski tek pa so se Dupljam odločili in pripravili suhi tek, ki bo v **nedeljo, 9. aprila**, v Dupljah. Od 7.00 do 9.30 bodo organizatorji sprejemali prijave tekmovalcev. Od 9.30 bo šlat tekmovalcev, tek pa bo predvidoma trajal do 11.00. Predvidevajo tudi, da bo sklepa slovesnost ob tej spominsko-rekreativni prireditvi ob 13.00.

Borci bodo imeli pohod iz Duplje do spomenika v Strahinju in nazaj.

Vablieni!

Vse tovarišice in tovariše, ki so med NOB delali v mladinski organizaciji in SKOJ-u na terenu Selške doline in okolice, vabimo na srečanje, ki bo v soboto, dne 8. 4. 1989 ob 15. uri v Železnikih – v menzi pri Vidi Reya. Vabimo tudi vse pionirje odreda "Ratitovec". Stroške udeležbe prevzamejo udeleženci sami.

Stroške udeležbe prevzamejo udeleženci sami.

Prijavi se takoj na telefon 559-967 (Cvetek) ali 575-187 (Prek). Znesek 25.000 dinarjev za prevoz lahko vplačate na žiro račun Področni odbor koroških partizanov Ljubljana, Titova 131, štev. 50102-678-77472 ali vplačate ob odhodu v avtobusu.

PO LJUBLJANA

Obveščamo in vabimo nekdanje koroške borce NOV in simpatizerje koroškega partizanstva na skupščino Področnega odbora koroških partizanov Ravne na Koroškem, katero sklicujemo za sredo, dne 12. aprila 1989 ob 10. uri v prostoru Društva upokojencev na Prevaljah.

Odbor poziva vse, ki bodisi razpolagajo s tovrstnim gradivom ali informacijo, kje se gradivo nahaja, da to sporočijo oziroma istega posredujejo Republiškemu odboru ZZB NOV Slovenije, Ljubljana, Vrtača 11 – Koordinacijski odbor enot in služb NOV in POS.

V počastitev 40-letnice oblikovanja 1. lovske eskadrilje NOVJ bo v četrtek, 20. aprila 1989 proslava v Divuljah, v enoti JLA, ki nadaljuje tradicije NOB omenjene letalske enote. Nekdanje borce-letalce 1. eskadrilje z območja SR Slovenije prosimo, da svojo udeležbo na proslavi sporočijo na naslov V. P. 5699 Divulje do 15. aprila 1989 (sporočite tudi, če potrebujete rezervacijo prenočišča). Udeležba na proslavi je na lastne stroške. Informacije dobite na občinskem odboru ZZB NOV Piran (066-73780) pri Alojzu Deklevi.

Odbor skupnosti letalcev
prekomorčev Piran

[illegible]

LJUBLJANA I

PETEK 7.4

LJUBLJANA I

9.45-12.35 in 16.00-24.00 **TELETEKST**
RTV LJUBLJANA

10.00 **VIDEO STRANI**
TV MOZAIK

10.10 **TEDNIK**

11.00 **MOSTOVI**

11.30 J. A. Lacour: KAJNOV NASMEH,
francoska nadaljevanika 1/6

12.25 **VIDEO STRANI**

16.30 **TV DNEVNİK 1**
TV MOZAIK

16.45 **TEDNIK**

17.35 **MOSTOVI**

14 30 ZBIS: J. Ribičič: NANA. MALA

OPICA, 1. del oddaje za otroke
14.40 T. Zepić: JEZEK POTEPIŃCEK,
glasbena pravilica
15.05 VIDEOGODBA, ponovitve
15.50 MLADINA: O ODNOSU DO
DRUŽBENIH SPREMENB IN
DOŽIVLJANJU LASTNE MLA-
DOSTI, 3. – zadnji del dokumentar-
ne serije
16.30 TV DNEVNIK 1
16.45 ČILUS FILMOV CHARLIEJA
CHAPLINA
NEZNANI CHARLIN: VELIKI
REŽISER
17.40 KARNEVAL CHARLIEJA CHA-
PLINA, burleske (ČR)

18.15 OPERA »PRESTO«: CAROSTRE-
LEC, ČAROBNA PIŠČAL, AIDA

18.45 RISANKA
19.00 TV MERNIK
19.15 TV OKNO
19.20 DOBRO JE VEDETI
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
19.59 ZRČALO TEDNA
20.20 Zora Dirnbach: POMLAD JANKA
POTLAČKA, drama TV Zagreb
21.15 ZDRAVO
22.45 VIDEO STRANI
LJUBJANA II

10.00 DANES ZA JUTRI, oddaja za JLA
in
VRTINEC, jugoslovenski film

16.30 SATELITSKI PROGRAMI – PO- SKUSNI PRENOSI

17.45	PO BREZKONCOSTI SVETA:
	AFRIKA, izobraževalna oddaja TV
	Zagreb 8/9
18.15	SVET ŠPORTA
19.30	TV DNEVNIK 2
20.05	ŽARIŠČE
20.35	PO SLEDEH NAPREDKA
21.05	"TIGRA" - ROCKOVSKA NA-
	GRADA '88 V ZRN 1/4
21.35	TRIPTYCHON, dokumentarna od-
	daja
22.10	DOKUMENTARNI VEČER: PO-
	ROTA
23.40	ŠAHOVSKI KOMENTAR, reporta-
	ža iz Splita

LJUBLJANA I

9.45 - 11.25 in 16.05-23.15 TELE-
TEKST RTV LJUBLJANA

10.00	VIDEO STRANI
10.10	OSMI DAN
10.50	TRIPTYCHON, dokumentarna od- daja
16.30	TV DNEVNIK 1
16.45	OSMI DAN
17.25	TRIPTYCHON, dokumentarna od- daja
17.50	VPLIV ONESNAŽEVANJA NA ŽIVLJENJE V POTOKU
18.15	ZBIS: J. Ribičič: NANA, MALA OPICA, 2. del
18.30	P. Golija: JURČEK, 1. del predstave SNG Maribor
18.55	LOLEK IN BOLEK: ŠPRICANJE POUKA

rič, Milenko Strašek (novinarji)

TV-15 je oproščen tem. prom. davka po mnenju Sekretariata za inf. SRS